

Valsts Statistiskā Pārvalde.

LATVIJAS REPUBLIKAS SAEIMAS VĒLĒŠANAS 1931. GADĀ.

I.

M. Skujenieka teksts un redakcija.

Bureau de statistique de l'Etat.

ÉLECTIONS DANS LA SAEIMA DE LA RÉPUBLIQUE LETTONNE EN 1931.

I.

Écrit et rédigé par M. Skujenieks.

R i g ā, 1 9 3 3. g a d ā.

Valtera un Rapas
akc. sab. grāmatspiestuve
Rīgā, Brīvības ielā 129/133

Pēdējos gados Latvijā iedzīvotāju skaits ir palielinājies un līdz ar to ir arī pieaudzis vēlētāju skaits. Par vēlētāju skaitu pēdējās 1931. gada vēlēšanās trūkst pilnīgi noteiktu skaitļu, jo pēdējā tautas skaitīšana notika 1930. gadā. Kopš šī laika vēlētāju skaits ir palielinājies triju iemeslu dēļ. Vispirms ir sasniegušas pilngadību personas, kuŗas 1928. gadā bija 19 un 20 gadus vecas un toreiz vēl nebaudīja vēlēšanu tiesības. 1925. gadā vecākas par 21 gadiem bija 1.236.357 personas, bet 1930. g. 1.273.493. Otrkārt, vēlētāju skaits ir palielinājies pateicoties tam, ka Latvijas pilsoņu tiesības ir ieguvušas personas, kuŗām tādu agrāk nebija. Šādu personu ir vairāki tūkstoši. — Treškārt, vēl ir jāņem vērā, ka Latvijā ieceļošana ir lielāka nekā izceļošana un ka iedzīvotāju skaits nemitīgi pieaug pateicoties ieceļotāju skaita pārsvaram. Tomēr ieceļotāju starpā ir ievērojams skaits ārzemnieku un tālab šī iemesla dēļ vēlētāju skaits tikai nedaudz palielinājies. 1928. g. vēlēšanās vēlēšanu tiesības baudīja 1.182.426 Latvijas pilsoņi, bet 1931. gadā jau 1.217.914, t. i. vēlētāju skaits pieaudzis par 35.488.

Vēlētāju skaits atsevišķās vēlēšanās.

Nombre des votants dans les différentes élections.

1920. gada Satversmes Sapulces vēlēšanās	797.662	veletāji
<i>Elections à la Constituante</i>		<i>Votants</i>
1922. gada I. Saeimas vēlēšanās	963.257	
<i>Elections à la I. Saeima</i>		
1925. gada II. Saeimas vēlēšanās	1.120.026	
<i>Elections à la II. Saeima</i>		
1928. gada III. Saeimas vēlēšanās	1.182.426	
<i>Elections à la III. Saeima</i>		
1931. gada IV. Saeimas vēlēšanās	1.217.914	
<i>Elections à la IV. Saeima</i>		

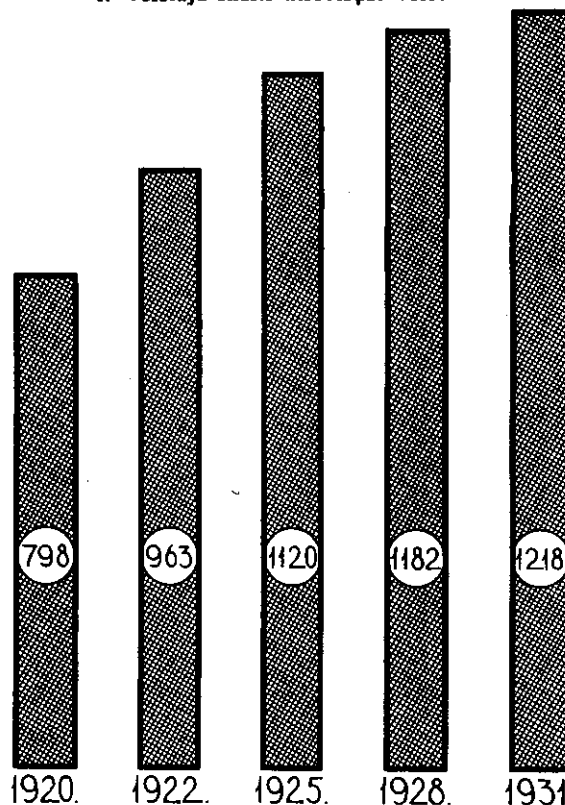
Protams, ka nav iespējams pilnīgi precīzi pateikt cik iedzīvotāju un vēlētāju tagad ir katrā vēlēšanu apgabalā. Tomēr ņemot vērā iedzīvotāju pieaugumu Rīgā un dabīgo pieaugumu atsevišķos vēlēšanu apgabalos, katrā ziņā iegūsim pareizākus skaitļus par vēlētāju skaitu katrā vēlēšanu apgabalā, nekā pēc 1930. gada tautas skaitīšanas iznākumiem. Aprēķinātais vēlētāju skaits atsevišķos apgabalos 1931. gadā bija sekošs: Rīgā — 258.000, Vidzemē — 279.000, Kurzemē — 190.000, Zemgalē — 188.000 un Latgalē — 303.000.

Vēlētāju skaits atsevišķās vēlēšanās (Tūkstošos).

Nombre des votants aux différentes élections (En 1000).

Apgabali Provinces	1920. g.	1922. g.	1925. g.	1928. g.	1931. g.
Rīga	102	152	216	240	258
Vidzeme	230	253	268	276	279
Kurzeme	146	163	178	185	190
Zemgale	107	147	174	181	188
Latgale	212	248	284	300	303
Kopā — Total	797	963	1 120	1 182	1 218

I. Vēlētāju skaits atsevišķās vēlēšanās.

Atkarībā no vēlētāju daudzuma palielinās vēlētāju skaits, kas nāk uz vienu deputātu. Satversmes Sapulces vēlēšanās uz katru deputātu krita 5.248 vēlētāji, pirmā Saeimā — 9.632, otrā Saeimā — 11.200, trešā Saeimā — 11.820 un ceturtā Saeimā — 12.179.

Vēlētāju procents atsevišķos vēlēšanu apgabalos.

Pourcentage des votants dans les diverses circonscriptions électorales de province.

Gadi Années	Pēc skaitīšanas 1920. g. <i>D'après le recensement de 1920</i>	Pēc izdarī- tās anketas 1922. g. <i>D'après une enquête en 1922</i>	Pēc skaitīšanas 1925. g. <i>D'après le recensement de 1925</i>	Pēc skaitīšanas 1930. g. <i>D'après le recensement de 1930</i>
Rīga	12,77	15,70	19,30	21,17
Vidzeme	28,85	26,32	23,90	22,95
Kurzeme	18,37	16,97	15,57	15,61
Zemgale	13,47	15,23	15,53	15,42
Latgale	26,54	25,72	25,40	24,85
Kopā . Total	100,00	100,00	100,00	100,00

Atsevišķos apgabalos ievēlamo deputātu skaitu nosaka atkarībā no vēletāju skaita katrā apgabalā. Vēletāju skaitu visā valstī dala uz 100 un ar šīs dalīšanas iznākumu dala vēletāju skaitu katrā apgabalā. Atkarībā no vēletāju skaita katrā apgabalā ir arī grozījies deputātu skaits, kuŗu katrs apgabals sūta Saeimā.

Kamēr pirmās un otrās Saeimas vēlēšanās katrā apgabalā ievēlēja tik daudz deputātus, cik otrās dalīšanas rezultātā bija veselu skaitļu, tikmēr trešās Saeimas vēlēšanās atcēla mandātus, kuŗi nāca uz valsts apmērā apvienotiem apgabalos neizlietotiem daļu skaitļiem. Agrāko Saeimu vēlēšanās atsevišķos vēlēšanu apgabalos ievēlēja tikai 97 deputātus, bet atlikušos 3 mandātus sadalīja starp sarakstiem, kuŗiem atsevišķos vēlēšanu apgabalos bija vislielākā neizlietoto daļu skaitļu summa. 1928. gadā pieņemtie pārgrozījumi Saeimas vēlēšanu likumā, turpretim, nosaka, ka visi deputāti ir ievēlami apgabalos un agrāk valsts apvienībām atstātie trīs mandāti sadalāmi starp apgabaliem tādā kārtā, ka deputātu skaits par vienu mandātu ir palielināms tanīs apgabalos, kuŗos otrās dalīšanas iznākumā bez veseliem skaitļiem vēl atliek daļu skaitļi, kuŗi ir lielāki par 0,5. Saskaņā ar 1930. gada tautas skaitīšanas iznākumiem šādu atlikumu bija Vidzemē — 0,03, Latgalē — 0,05 un Kurzemē — 0,01. Šie apgabali tādā kārtā iegūst vienu mandātu vairāk nekā dalīšanas iznākumā ir veselo skaitļu. Bez papildus mandāta paliek Zemgale ar 0,03 un Rīga ar 0,17.

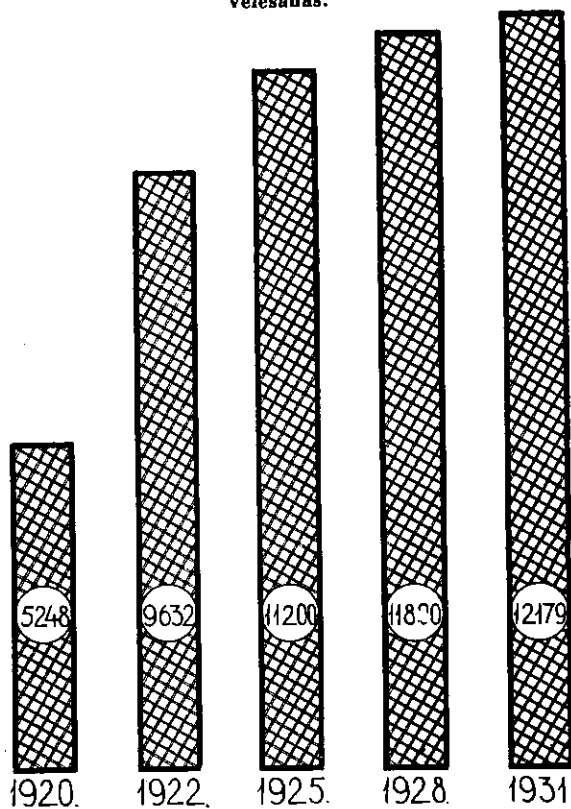
Atsevišķos apgabalos ievēlamo deputātu skaits.

Nombre des députés à élire dans les différentes circonscriptions électorales de province.

Vēlēšanu apgabali <i>Circonscriptions électorales de province</i>	Satversmes Sapulcē ievēlamo deputātu skaits un % <i>Nombre et % des députés à élire à la Constituante</i>	Pirmā Saeimā ievēlamo deputātu skaits <i>Nombre des députés à élire à la I Saeima</i>	Otrā Saeimā ievēlamo deputātu skaits <i>Nombre des députés à élire à la II Saeima</i>	Trešā Saeimā ievēlamo deputātu skaits <i>Nombre des députés à élire à la III Saeima</i>	Ceturtais Saeimā ievēlamo deputātu skaits <i>Nombre des députés à élire à la IV Saeima</i>
Rīga	22 14	15	19	19	21
Vidzeme	39 26	26	23	24	23
Kurzeme	26 17	16	15	16	16
Zemgale	26 17	15	15	16	15
Latgale	39 26	25	25	25	25
Valsts apvienība	— —	3	3	—	—
Kopā—Total	152 100	100	100	100	100

Visātrāki deputātu skaits ir palielinājies Rīgas vēlēšanu apgabalā, kur pateicoties straujai iedzīvotāju skaita pieaugšanai ir palielinājies arī vēletāju skaits. Kamēr Satversmes Sapulcē Rīga sūtīja tikai 14% no visiem deputātiem, bet otrās Saeimas vēlēšanās jau 19%, tikmēr ceturtais Saeimas vēlēšanās šis skaits vēl palielinājies, jo Rīgā 1925. g. bija tikai 337.699 iedzīvotāji, bet 1930. g. skaitīšanā Rīgā bija 377.917 iedzīvotāju. Protams, ka līdz ar to pamaznās mandātu skaits pārējos vēlēšanu apgabalos, bet

2. Vēletāju skaits, uz kuŗu ievēlams viens deputāts, dažādās vēlēšanās.

it sevišķi Vidzemē, kur iedzīvotāju skaits ne tikai nepieaug, bet pat iet mazumā. Raksturīgi ir, ka arī Latgalē, neskatoties uz lielo dzimstību, ievēlamo deputātu skaits samazinās (26,5 — 1920. g. un 24,5 — 1931. g.). Tas izskaidrojams ar to, ka neskatoties uz dabīgo pieaugumu, Latgalē nav konstatējams iedzīvotāju skaita pieaugums, jo Latgale ikgadus lielā skaitā sūta savus izceļotājus uz pārējo Latviju, kas tur pa daļai apmetas uz pastāvīgu dzīvi, kālab Latgalē ievēlamo deputātu skaits lēnām pamazinās.

Kandidātu sarakstu skaits līdz 1925. gada vēlēšanām ar katrām nākošām vēlēšanām palielinājās, jo mūsu vēlēšanu likums neparedzēja nekādus noteikumus, kuŗi apgrūtinātu sarakstu iesniegšanu. Vienīgais bija tas, ka iesniegtam kandidātu sarakstam vajadzēja 100 parakstus, kuŗus, kā to prakse pierādījusi, bez sevišķām grūtībām var dabūt arī tādi saraksti, par kuŗiem pašās vēlēšanās nodod tikai dažas desmitas balsis. Visos vēlēšanu apgabalos Satversmes Sapulces vēlēšanās bija iesniegti tikai 57 kandidātu saraksti, pirmās Saeimas vēlēšanās jau 88 kandidātu saraksti, bet otrās Saeimas vēlēšanās pat 141 saraksts. Ja pret kandidātu sarakstu plūdiem nebūtu sperti soļi, tad bija paredzams, ka trešās Saeimas vēlēšanās būtu apmēram 225 kandidātu saraksti. Šāda kandidātu sarakstu skaita palielināšanās prasītu ievērojami lielākus izdevumus no valsts un pašvaldību puses, apgrūtinātu vēletājiem orientēties kandidātu sarakstos un zināmā mērā padarītu komiskas pašas vēlēšanas, ar to kompromitējot demokrātisko vēlēšanu kārtību. Tālab bija vairāki priekšlikumi, kuŗu nolūks bija panākt sarakstu

skaita samazināšanos. Tomēr šo priekšlikumu lielāko daļu — it sevišķi radikālākos — Saeimas publisko tiesību komisija noraidīja, bet pieņēma tikai trīs papildinājumus pie vēlēšanu likuma. Pirmais jauninājums bija tas, ka kandidātu iesniedzējiem ir jāiemaksā 1000 latus liela drošības nauda, kuŗu atmaksā saraksta iesniedzējiem, ja no saraksta kaut vienā apgabalā ir ievēlēts kaut viens deputāts. Turpretim, ja no kandidātu saraksta nav ievēlēts neviens deputāts, tad iemaksātā drošības nauda pāriet valsts īpašumā. Šī nosacījuma mērķis bija panākt to, lai neiesniedz kandidātu sarakstus, kuŗu iesniedzējiem jau pirms vēlēšanām ir zinams, ka viņu saraksts neiegūs mandātu. Tā bez mandātiem palika 1922. gada vēlēšanās 42 saraksti, bet 1925. gada vēlēšanās jau 93 saraksti. Pret šo jauninājumu cēla iebildumus, apgalvojot, ka tas runā pretim demokrātiskiem principiem un nepielaižot vēlēšanās mazturīgo grupu pārstāvjus. Šim iebildumam tomēr ir tikai tīri teorētiska nozīme, jo praktiski katram politiskam virzienam, kuŗam ir kaut mazākās cerības iegūt vienu mandātu ir arī tikdaudz kredita, lai iegūtu 1000 latus drošības naudai. Pašas vēlēšanas pierādīja, ka iebildumi pret drošības naudu ir nedibināti. 1928. gada vēlēšanās tomēr iesniedza 15 kandidātu sarakstus, kuŗi palika bez mandātiem un valsts tādā kārtā ieguva 15.000 latus, ar kuŗiem segti apmēram ¼ no visiem izdevumiem, kuŗi valstij ir cēlušies sakarā ar šiem sarakstiem. Otrs jauninājums bija tas, ka atcelta apgabalos neizlietoto daļu skaitļu apvienošana valsts apmēros. Abās iepriekšējās vēlēšanās atsevišķos vēlēšanu apgabalos ievēlēja tikai 97 deputātus, bet 3 mandātus sadalīja starp tiem sarakstiem, kuŗiem atsevišķos apgabalos bija lielākie daļu skaitļi, kuŗi tomēr nebija pietiekoši lieli mandāta iegūšanai attiecīgā apgabalā. Lai eventuāli iegūtu vienu no šiem trijiem mandātiem, atsevišķos apgabalos uzstādīja savus kandidātu sarakstus arī tādas partijas un grupas, kuŗām bija jau iepriekš zinams, ka tām attiecīgā apgabalā nav ne mazāko cerību uz mandātu, bet kuŗas reflektēdamas uz mandātu valsts apvienībā, gribēja visur iegūt balsis, lai tās summējot valsts apmērā iegūtu mandātu. Tā, piemēram, šādu iemeslu dēļ katoļu kristīgo zemnieku partija uzstādīja savu kandidātu sarakstu Vidzemē, Rīgā un Kurzemē, vācieši — Vidzemē, Latgales demokrātu un darba partija — Rīgā, Vidzemē un Kurzemē, poļi — Rīgā un Kurzemē, jaunsaimnieki un maziņieki — Rīgā, žīdu Agudas Jizroel un Mizrachi — Vidzemē un Zemgalē u. t. t. Arī Latgales vēlēšanu apgabalā daudzas baltiešu partijas kandidēja vienīgi tālab, lai ar tur iegūtiem, bet neizlietotiem daļu skaitļiem konkurētu uz mandātiem valsts apmēros. Valsts apvienības atceļot, apgabalos ievēlamo deputātu skaitu no teica uz 100 un tālab dzišanās pēc balsim apgabalos, kuŗos nav cerības iegūt mandātus, lielā mērā atkrita un kandidātu sarakstu skaits tālab samazinājās. Trešais un pēdējais jauninājums bija tas, ka atcēla arī tiesību apvienot atlikumus apgabalu robežās. Nereti novēroja, ka divas radnieciskas grupas, kuŗas vēlēšanu cīņā varētu iet kopīgi, tomēr uzstādīja divus kandidātu sarakstus un pēc tam apvienoja savus daļu

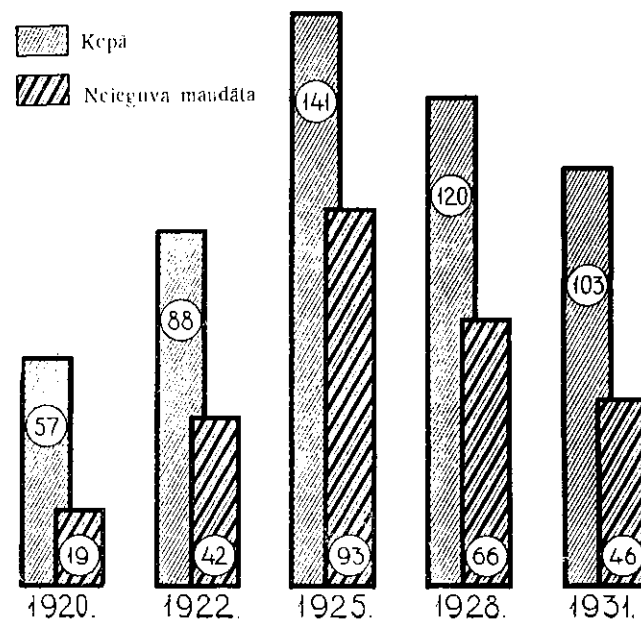
skaitļus un tādā kārtā, kaut arī neievērojamā mērā, palielināja iesniegto kandidātu sarakstu skaitu.

Atsevišķos apgabalos iesniegto kandidātu sarakstu skaits.
Nombre des listes de candidats présentées dans les différentes provinces.

Apgabali Provinces	1920. gadā en 1920	1922. gadā en 1922	1925. gadā en 1925	1928. gadā en 1928	1931. gadā en 1931
Rīga	13	23	32	25	22
Vidzeme	9	14	22	21	19
Kurzeme	9	14	26	24	19
Zemgale	13	15	27	26	23
Latgale	13	22	34	24	20
Kopā—Total.	57	88	141	120	103

Visu šo jauninājumu panākums ir jūtams. Pirms šo pārgrozību ieviešanas iesniegto kandidātu sarakstu skaits nemitīgi pieauga. Kamēr 1920. gadā visā valstī bija iesniegti tikai 57 kandidātu saraksti, tikmēr 1922. gadā bija jau 88 un 1925. gadā pat 141. Pēc jauninājuma 1928. gadā atlika vairs tikai 120 saraksti, bet 1931. gadā pat tikai 103. Tas nozīmē, ka kandidātu sarakstu skaits laikā no 1925. līdz 1931. gadam samazinājies par 27%. Vislielākā kandidātu sarakstu skaita samazināšanās notikusi Latgalē, kur 1931. gadā iesniedza par 41% mazāk sarakstus nekā 1925. gadā. Otrā vietā stāv Rīga ar 31% samazināšanos un tālāk nāk Kurzeme ar 27%, Zemgale ar 15% un Vidzeme ar 14%. Niecīgā samazināšanās Vidzemē un Zemgalē izskaidrojama ar to, ka tur jau agrāk bija samērā neliels kandidātu sarakstu skaits un Latgalē arī pēc samazināšanās vēl atlicis lielāks kandidātu sarakstu skaits nekā Vidzemē un Kurzemē. Bez tam bija daži aizrādījumi, ka Latgalē kandidātu sarakstus agrāk iesniedza tādas grupas, kas ar atlikumu apvienošanu mēģināja iegūt materiālus labumus. Tomēr arī pēdējās vēlēšanās uz 100 mandātiem bija iesniegti 103 kandidātu saraksti.

3. Kandidātu sarakstu skaits dažādās vēlēšanās. Kopskaits un to sarakstu skaits, kas neieguva nevienu mandātu.

Ir saprotams, ka pie tādiem apstākļiem tikai mazākā kandidātu sarakstu daļa varēja cerēt uz mandātu iegūšanu. Vienīgi Vidzemes un Latgales vēlēšanu apgabalos mazliet vairāk nekā viens mandāts iznāca uz katru sarakstu, turpretim visos pārējos apgabalos uz katru sarakstu iznāca mazāk nekā viens mandāts. Bet kad ievēro, ka vairākām partijām bija cerība uz lielāku mandātu skaitu, tad ir saprotams, ka sarakstu lielai daļai nebija ne mazākās cerības sūtīt savu pārstāvi Saeimā. To apstiprina sekošā tabula:

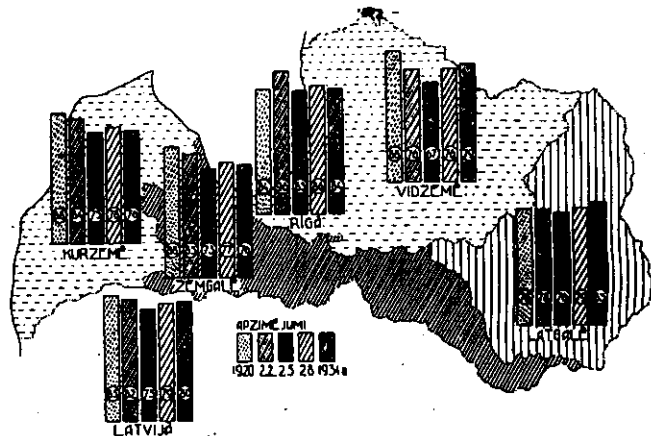
Iegūto mandātu skaits 1931. g. vēlēšanās.
Nombre de mandats obtenus aux élections 1931.

Apgabali Provinces	Kandidātu sarakstu skaits, kuņš Nombre des listes de candidats							Mandātu kop skaits Total des mandats	Kandidātu sarakstu skaits Nombre des listes de cand.
	nav ieguvis mandātu n'ayant obtenu aucun mandat	ieguvis 1 mandātu ayant obtenu 1 mand.	ieguvis 2 mandātus ayant obtenu 2 mand.	ieguvis 3 mandātus ayant obtenu 3 mand.	ieguvis 4 mandātus ayant obtenu 4 mand.	ieguvis 5 mandātus ayant obtenu 5 mand.	ieg. 6 m. un vairāk ayant obtenu 6 mand. ou plus		
Rīga	10	8	2	1	—	—	1	21	22
Vidzeme	7	9	1	—	—	—	2	23	19
Kurzeme	9	7	1	1	1	—	—	16	19
Zemgale	13	7	1	2	—	—	—	15	23
Latgale	7	9	2	—	—	1	1	25	20
Kopā	1931. g. 46	40	7	4	1	1	4	100	103
	1928. g. 66	38	3	6	2	3	2	100	120
Total	1925. g. 93	32	6	2	2	2	4	97	141
	1922. g. 42	30	4	3	4	1	4	97	88

1925. gada vēlēšanās bez mandāta palika 93 saraksti, 1928. gadā — 66, bet 1931. gadā 46 saraksti, kas tomēr vēl iztaisa 45% no visiem iesniegtiem sarakstiem. Pavisam nelielas cerības iekļūt Saeimā bija atsevišķo kandidātu lielākai daļai, jo uz 100 mandātiem konkurēja gandrīz 2000 kandidātu, pie kam vislielākais kandidātu skaits, vairāk nekā 25%, bija Latgalē, bet vismazākais — Zemgalē.

Piedalīšanās vēlēšanās dažādos gados nebija vienāda. Vislielāko vēletāju interesi izsauca Satversmes Sapulces vēlēšanas, kad nodeva savas balsis 84,6% no visiem vēletājiem. Pirmās Saeimas vēlēšanās piedalījās 82,2% no visiem vēletājiem, 1925. gada vēlēšanās — 74,3%, 1928. gada vēlēšanās — 79,3% un 1931. gada vēlēšanās — 80,0%. Nelielais pida-

4. Piedalīšanās procents dažādās vēlēšanās un atsevišķos vēlēšanu apgabalos.

lišanās procenta pieaugums kopš 1925. gada pa daļai ir izskaidrojams ar to, ka šīs vēlēšanās pirmo reizi gāja ar savu sarakstu komunisti, kuņš iepriekšējās vēlēšanās lielā mērā atturējās no balsu nodošanas. Ja arī pilsoņu aktivitāte pēdējās vēlēšanās bija ievērojami lielāka nekā 1925. gada vēlēšanās, tad tomēr tā bija mazāka nekā Satversmes Sapulces un pirmās Saeimas vēlēšanās, kad ārkārtīgi svarīgi jautājumi (Satversme, agrārā reforma) savijvoja plašās vēletāju masas. Tomēr arī tagad ir jāuzskata piedalīšanās vēlēšanās par ļoti lielu, jo vecās parlamentārās zemēs reti nodod savas balsis tik liels vēletāju procents.

Par vēletāju piedalīšanos vēlēšanās atsevišķos apgabalos pārskatu dod sekošā tabula:

Nodoto balsu skaits un procents.
Nombre et pourcentage des votes.

Vēlēšanu apgabali Circonscriptions electorales provinc.	1920		1922		1925		1928		1931	
	Skaitis Nombre	%	Skaitis Nombre	%	Skaitis Nombre	%	Skaitis Nombre	%	Skaitis Nombre	%
Rīga	85 686	84,11	148 391	96,3	180 117	83,32	206 177	85,73	215 810	83,61
Vidzeme	202 205	87,86	193 243	75,7	180 547	67,44	210 885	76,05	219 441	78,53
Kurzeme	128 808	87,93	139 281	84,2	134 193	75,49	144 138	77,01	145 394	76,45
Zemgale	94 707	88,12	122 476	82,7	126 777	72,89	139 138	76,87	143 422	76,38
Latgale	165 678	78,17	197 449	78,1	217 166	76,35	237 630	79,21	250 755	82,35
Latvija — Lettonie . .	677 084	84,58	800 840	82,3	838 800	74,30	937 968	79,35	974 822	80,01

Kā visās iepriekšējās vēlēšanās, tā arī pēdējās vēlēšanās vislielākā aktivitāte bija Rīgas apgabala vēlētajiem, kur nodeva savas balsis 83,7% no visiem vēlētajiem. Vismazākā piedalīšanās vēlēšanās bija Zemgales un Kurzemes vēlēšanu apgabalos. Turpretim jūtama aktivitātes palielināšanās novērojama Vidzemē, kur 1925. gada vēlēšanās nodeva savas balsis tikai 67,8% no visiem vēlētajiem un tādā kārtā tur katrs trešais vēlētais atrāvās no sava pilsoņa pienākuma pildīšanas. Pēdējās vēlēšanās arī Vidzemē bija novērojama liela aktivitātes palielināšanās, jo tur nodeva savas balsis 78,8% no visiem vēlētajiem, kas ir vairāk nekā Kurzemē un Zemgalē. Kamēr visos lauku vēlēšanu apgabalos kopš Satversmes Sapulces un pirmās Saeimas vēlēšanām ir novērojama vēlētaļu aktivitātes samazināšanās, tikmēr tā Latgalē ir palielinājusies. Tur nodevuši savas balsis 82,8% no visiem vēlētajiem, kamēr Satversmes Sapulces vēlēšanās tikai 78,2%, kurpretim pārējos lauku apgabalos Satversmes Sapulces vēlēšanās nodeva savas balsis ap 88% no visiem vēlētajiem. Atkarībā no vēlētaļu aktivitātes atsevišķos apgabalos par katru ievēlēto deputātu caurmērā nodotais balsu skaits dažādos apgabalos nav vienāds.

Par vienu deputātu nodotais caurmēra balsu skaits 1928. un 1931. gados:

	1928. g.	1931. g.
Rīgā	10.851	10.277
Vidzemē	8.787	9.541
Kurzemē	9.008	9.087
Zemgalē	8.694	9.561
Latgalē	9.506	10.030
Visā valstī	9.379	9.748

Par katru ievēlēto deputātu caurmērā nodoto balsu skaits vislielākais ir Rīgā un Latgalē. Rīgā tas izskaidrojams ar to, ka tur, kā pilsētā, vēlēšanu telpas ir vieglāki pieejamas nekā uz laukiem. Arī Latgalē, kā biežāki apdzīvotā zemē, ar redzamām sādžu atliekām, vēlēšanu telpas vieglāki pieejamas nekā reti apdzīvotos lauku apvidos. Vidzeme un Zemgale rāda, ka vēlētaļu aktivitātei pieaugot palielinās par katru deputātu nodotais caurmēra balsu skaits.

Nodoto balsu skaits 1928. un 1931. gada vēlēšanās.

Nombre des votes aux élections 1928 et 1931.

A p r i ņ ģ i D i s t r i c t s	1928. g.	1931. g.	Pieaugums + vai — Accroiss.
	Skaitis Nombre	Skaitis Nombre	
Rīga (ville)	206 177	215 810	+ 9 633
Rīgas apr. (distr.)	56 379	69 323	+ 12 944
Cēsu	31 914	30 404	— 1 510
Valmieras	44 614	46 145	+ 1 531
Valkas	39 568	37 321	— 2 247
Madonas	38 410	36 248	— 2 162
Vidzeme	210 885	219 441	+ 8 556

A p r i ņ ģ i D i s t r i c t s	1928. g.	1931. g.	Pieaugums + vai — Accroiss.
	Skaitis Nombre	Skaitis Nombre	
Liepājas apr. (distr.)	59 034	61 490	+ 2 456
Alzputes	15 484	14 928	— 556
Kuldīgas	24 377	24 059	— 318
Ventspils	24 995	23 728	— 1 267
Talsu	20 248	21 189	+ 941
Kurzeme	144 138	145 394	+ 1 256
Tukuma apr. (distr.)	19 344	21 012	+ 1 668
Jelgavas	51 405	54 908	+ 3 503
Bauskas	21 480	20 698	— 782
Jēkabpils	22 990	21 760	— 1 230
Ilūkstes	23 919	25 044	+ 1 125
Zemgale	139 138	143 422	+ 4 284
Daugavpils apr. (distr.)	89 801	97 780	+ 7 979
Rēzeknes	61 602	63 199	+ 1 597
Ludzas	38 899	39 582	+ 683
Jaunlatgales	47 328	50 194	+ 2 866
Latgale	237 630	250 755	+ 13 125
Latvija Lettonie	937 968	974 822	+ 36 854

Nodoto balsu pieaugums ne visur izskaidrojams ar vēlētaļu skaita dabīgu palielināšanos, nedz arī ar aktivitātes pieaugšanu. Tas pa daļai izskaidrojams arī ar apriņķu robežu grozīšanu laikā starp abām pēdējām vēlēšanām, bet vēl lielākā mērā ar vēlēšanu matēmatikas praktisku pielietošanu pārvadājot vēlētaļus no viena apgabala uz otru. Ar to izskaidrojams ārkārtīgi straujais vēlētaļu pieaugums Rīgas apriņķī (+ 12.944), kā arī Jelgavas (+ 3503), Tukuma (+ 1668) un Ilūkstes (+ 1125) apriņķos. Vēlētaļus pārvadājot no viena apgabala uz otru dažu kandidātu sarakstu iesniedzēji mēģina iegūt mandātus tādos apgabalos, kuŗos viņiem nav pietiekoši liels skaits vēlētaļu. Tā, piemēram, latviešu darha savienība Vidzemē apvienoja 6415 balsis un ar to tur ieguva vienu mandātu, bet vairāk nekā trešo daļu no šīm balsīm minētais saraksts ieguva Babītes (2085 balsis) un Ādažu (375 balsis) pagastos. Kā zinams uz šiem pagastiem kandidātu saraksta iesniedzēji veda savus vēlētaļus no Rīgas. Bez Rīgas vēlētaļu balsīm šis saraksts nebūtu Vidzemē ieguvis mandātu. Visplašākos apmēros vēlētaļu pārvadāšanu izdarīja vācu sarakstu piekritēji. Vāciešu skaits ir pietiekoši liels mandātu iegūšanai vienīgi Rīgā (29.690 vācu tautības Latvijas pilsoņi, kas vecāki par 21 gadu) un Kurzemē (8154). Pieņemot Rīgā vienu mandātu uz 10.277 balsīm vācie-

šiem Rīgā iznāktu 2, deputāti un Kurzemē 0, Turpretim Vidzemē ir tikai 2875 vācu tautības vēlētaji, Zemgalē — 3539 un Latgalē — 758. Šinis apgabalos vāciešu skaits ir tik neliels, ka viņi mandātus tur iegūt nevar. Tādā kārtā vācieši varētu iegūt Rīgā 3 deputātus un Kurzemē 1 — kopā 4 deputātus, kas jau mazliet pārsniegtu to deputātu skaitu, kas atbilst vācu skaitam, jo pavisam starp Latvijas pilsoņiem tikai 3,3% ir vācu tautības un stingri ievērojot proporcionālītātes principu šai vēlētaju grupai pienāktos tikai 3 mandāti, bet īstenībā ceturtā Saeimā vācu frakcija sastādās no 6 deputātiem. Trīs no tiem ievēlēti Rīgā, divi Vidzemē un pa vienam Kurzemē un Zemgalē. Ievēribu pelna tas, ka Vidzemē, kur saskaņā ar 1930. gada tautas skaitīšanu dzīvo tikai 2875 vācieši, kas vecāki par 21 gadu un ir Latvijas pilsoņi, ievēlēti divi vācu deputāti. Tas panākts ar to, ka Vidzemē uzstādīti divi vācu kandidātu saraksti, pie kam par vācu baltiešu sarakstu bija nodotas 6442 balsis un par Rīgas vāciešu sarakstu Vidzemē 6138 balsis. Tādā kārtā Vidzemē par abiem vācu sarakstiem savas balsis ir nodevuši vairāk nekā 9000 vēlētaju, kas nav Vidzemes iedzīvotāji. Šos vēlētajus pa lielākai daļai izveda no Rīgas un pa daļai arī no Kurzemes, jo abās vietās bija paredzams, ka pietiks ar mazāku balsu skaitu mandāta iegūšanai nekā vācu vēlētaji šinis apgabalos reģistrēti. Šāda vēlētaju organizēta pārvadāšana pilnīgi satricina proporcionālītātes principu vēlēšanās. Katrā vēlēšanu apgabalā ievēlamo deputātu skaitu rūpīgi aplēš samērā ar apgabala vēlētaju skaitu. Citu apgabalu vēlētaju masu pārvietošanās uz vienu vai vairākiem apgabaliem, no vienas puses, samazina šo apgabalu pārstāvību un, no otras puses, atvieglina mandātu iegūšanu tanīs apgabalos, no kuriem šie vēlētaji izvesti. Tā Vidzemē, kurā 95% no visiem vēlētajiem ir latvieši, visiem mandātiem būtu jāatrodas latviešu partiju rokās, bet pateicoties vēlētaju pārvadāšanai vācu vēlētaju vadība tur ieguvusi 8,7% no visiem mandātiem, kaut gan starp šī apgabala vēlētajiem ir tikai 1,03% vāciešu. Vidzeme, pateicoties vēlētaju pārvadāšanai, pēdējās Saeimas vēlēšanās zaudējusi no saviem 23 mandātiem veselus 3 un tā reprezentēta ar deputātiem, kas nebūt neatbilst šī vēlēšanu apgabala vēlētaju gribai.

Jautājums par vēlētaju pārvadāšanu pieder pie tiem, kas prasa noskaidrošanu likumdošanas ceļā.

Pēdējās vēlēšanās nodoto balsu skaits palielinājies kā pilsētās tā uz laukiem. Tomēr, sakarā ar iedzīvotāju pārvietošanos uz pilsētām, pilsētās nodoto balsu skaits, salīdzinot abas pēdējās vēlēšanas, lielā mērā palielinājies.

Nodoto balsu skaits pilsētās un uz laukiem 1928. un 1931. gada vēlēšanās.

Nombre des votes dans les villes et à la campagne aux élections de 1928 et 1931.

Apmiņi un apgabali <i>Districts et provinces</i>	Pilsētās <i>Dans les villes</i>			Uz laukiem <i>A la campagne</i>		
	1928. gadā	1931. gadā	1931. g. nodotās vairāk (+) vai mazāk (-) balsis nekā 1928. g. Elections 1931. Votes en + ou - par rapport à 1928	1928. gadā	1931. gadā	1931. g. nodotās vairāk (+) vai mazāk (-) balsis nekā 1928. g. Elections 1931. Votes en + ou - par rapport à 1928
Rīga (ville).....	206 177	215 810	+ 9 633	—	—	—
Rīgas apr. (distr.)	13 981	19 335	+ 5 354	42 398	49 988	+ 7 590
Cēsu " "	4 932	5 339	+ 407	26 982	25 065	- 1 917
Valmieras " "	11 913	12 756	+ 843	32 701	33 389	+ 688
Valkas " "	8 800	8 783	- 17	30 768	28 538	- 2 230
Madonas " "	3 300	3 259	- 41	35 110	32 989	- 2 121
Vidzeme...	42 926	49 472	+ 6 546	167 959	169 969	+ 2 010
Liepājas apr. (distr.)	35 739	38 641	+ 2 902	23 295	22 849	- 446
Alzputes " "	2 187	2 115	- 72	13 297	12 813	- 484
Kuldīgas " "	6 732	6 671	- 61	17 645	17 388	- 257
Ventspils " "	10 581	9 799	- 782	14 414	13 929	- 485
Talsu " "	5 520	5 250	- 270	14 728	15 939	+ 1 211
Kurzeme...	60 759	62 476	+ 1 717	83 379	82 918	- 461
Tukuma apr. (distr.)	4 549	4 638	+ 89	14 795	16 374	+ 1 579
Jelgavas " "	22 885	26 685	+ 3 800	28 520	28 223	- 297
Bauskas " "	3 040	3 175	+ 135	18 440	17 523	- 917
Jekabpils " "	5 172	4 604	- 568	17 818	17 156	- 662
Ilūkstes " "	5 130	5 477	+ 347	18 789	19 567	+ 778
Zemgale...	40 776	44 579	+ 3 803	98 362	98 843	+ 481
Daugavpils apr. (distr.)	29 378	33 237	+ 3 859	60 423	64 543	+ 4 120
Rēzeknes apr. " "	10 182	10 263	+ 81	51 420	52 936	+ 1 516
Ludzas " "	4 614	5 900	+ 1 286	34 285	33 682	- 603
Jaunlatgales " "	489	974	+ 485	46 839	49 220	+ 2 381
Latgale...	44 663	50 374	+ 5 711	192 967	200 381	+ 7 414
Latvija — Lettonie	395 301	422 711	+ 27 410	542 667	552 111	+ 9 444

1931. gadā pilsētās nodotas 27.410 balsis vairāk nekā 1928. gadā un uz laukiem 9444 balsis vairāk. Vislielākais pieaugums ir Rīgas pilsētā atzīmējams, kur 1925. gadā nodotas 180.117 balsis, 1928. gadā — 206.177 un 1931. g. 215.810, tā tad par 35.693 vairāk nekā 1925. gadā. Šis pieaugums būtu vēl lielāks, ja no Rīgas nebūtu izsūtīts prāvs vēlētaju skaits uz Vidzemi. 1925. gada vēlēšanās bija pēdējās, kurās lielākos apmēros nepārvietoja vēlētajus no viena apgabala uz otru. Toreiz Rīgas apriņķa pilsētās (bez Rīgas) bija nodotas 8830 balsis, bet 1931. gadā 19.335, tas ir pieaugums par 10.505 balsīm. Rīgas apriņķa pagastos 1925. gada vēlēšanās nodotas 36.070 balsis, bet 1931. gada — 49.988, tas ir pieaugums par 13.918. Apriņķa lielākā daļā, turpretim nodoto balsu skaits ir samazinājies, kālab Rīgas apriņķī konstatējamo 24.423 balsu lielo pieaugumu pa lielākai daļai var izskaidrot ar vēlētaju pārvietošanos no Rīgas uz Vidzemi. Ar vēlētaju pārvietošanos no Kurzemes uz Zemgali var galvenā kārtā izskaidrot nodoto balsu skaita pieaugumu Jelgavas ap-

riņķī, kur 1925. gadā nodotas 19.063 balsis, bet 1931. gadā 26.685. Kad ievēro, ka no Kurzemes vācu vēlētaļi pārvietoti uz Zemgali, tad Liepājā konstatējama ļoti prāva vēlētaļu aktivitātes palielināšanās. Uz laukiem, atskaitot Rīgas apriņķi, vislielākais balsu pieaugums ir Daugavpils (4120), Jaunlatgales (2381), Rēzeknes (1516) un Talsu (1211) apriņķos. Tukuma apriņķī pieaugums lielā mērā izskaidrojams ar vācu vēlētaļu ieplūšanu no Kurzemes.

Vispārīgais likums ir, ka pilsētnieki vēlēšanās piedalās aktīvāki nekā lauku iedzīvotāji. 1925. gada vēlēšanās nodeva savas balsis 88,01% no visiem pilsētu vēlētaļiem un tikai 67,07% no visiem lauku vēlētaļiem. Pēdējās vēlēšanās lauki bija neapstrīdāmi aktīvāki. Tur nodoto balsu procents tagad svārstījās ap 75, tomēr palīkdams zem pilsētās nodotā balsu procenta. Sakarā ar vēlētaļu skaita pieaugšanu un aktivitātes palielināšanos arī balsu skaits, uz kuru nāk viens deputāts, ir apgabalu lielākā daļā palielinājies.

Balsu skaits uz vienu ievēlētu deputātu laikā no 1928. līdz 1931. gadam palielinājies (+), vai samazinājies (—).

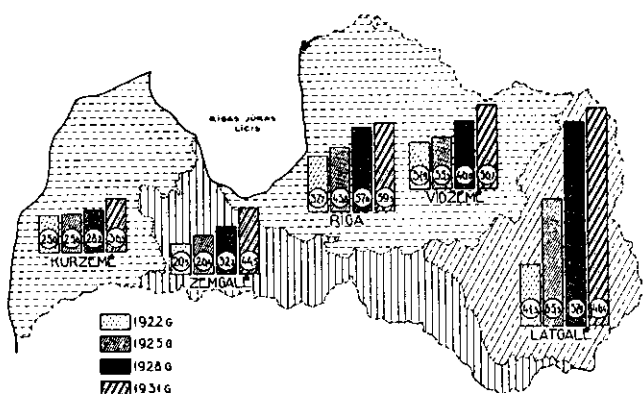
Apgabali:

Rīgā	— 574
Vidzemē	+ 754
Kurzemē	+ 79
Zemgalē	+ 867
Latgalē	+ 524

Arī mandātu skaita aplēšana katram vēlēšanu apgabalam atstājusi iespaidu uz caurmēra balsu skaita palielināšanos vai samazināšanos atsevišķos vēlēšanu apgabalos. Tomēr straujā samazināšanās Rīgā galvenā kārtā izskaidrojama ar vēlētaļu izvešanu no Rīgas. Ar to pašu apstākli izskaidrojams niecīgais pieaugums Kurzemē un straujšais pieaugums Vidzemē un Zemgalē.

Kandidātu sarakstu grozīšana ar katrām vēlēšanām pieņem plašākus apmērus. Kamēr pirmās Sa-

5. Grozīto kandidātu sarakstu skaits.

eimas vēlēšanās grozītus sarakstus nodeva 19,07% no visiem vēlētaļiem, tikmēr 1925. gadā tādu bija jau 26,01%, 1928. gadā — 32,41% un 1931. gada vēlēšanās pat 35,17%. Tādā kārtā apaļos skaitļos grozīto sarakstu skaits deviņu gadu laikā ir pieaudzis no vienas piektdaļas līdz vairāk nekā vienai trešdaļai. Vēl ātrākā

gaitā grozīto sarakstu skaits ir pieaudzis, kad aplūkojam vienīgi absolūtos skaitļus. Kamēr 1922. gadā bija 156.502 grozīti saraksti, tikmēr 1925. gadā bija 216.625, 1928. gadā — 301.944, bet 1931. gadā jau 343.335. Laikā starp abām pēdējām vēlēšanām grozīto sarakstu skaits ir palielinājies par 41.391. Grozīto kandidātu sarakstu skaits atsevišķos apgabalos un apriņķos bija sekošs:

Grozīto kandidātu sarakstu skaits *).
Nombre des listes de candidats modifiées.

Apgabali un apriņķi <i>Provinces et districts</i>	Vēlēšanu gadi — <i>Années d'élection</i>			
	1922	1925	1928	1931
Rīga (ville)	37 670	43 821	57 582	59 488
Rīgas apr. (distr.)	9 885	11 423	16 293	21 132
Cēsu " "	8 540	5 646	7 144	8 192
Valmieras " "	6 526	6 562	8 872	11 689
Valkas " "	6 937	5 878	7 223	8 540
Madonas " "	—	5 823	6 522	7 105
Vidzeme	31 888	35 332	46 054	56 658
Liepājas apr. (distr.)	10 806	11 058	13 781	16 809
Aizputes " "	3 414	2 462	2 108	2 597
Kuldīgas " "	3 165	3 502	3 501	4 834
Ventspils " "	4 460	5 318	5 644	7 628
Talsu " "	3 238	3 276	3 156	4 452
Kurzeme	25 083	25 616	28 190	36 320
Tukuma apr. (distr.)	3 052	2 737	3 144	4 569
Jelgavas " "	8 091	10 015	11 728	15 718
Bauskas " "	3 111	3 719	4 939	6 055
Jekabpils " "	3 133	4 028	4 799	6 118
Ilūkstes " "	3 149	5 882	7 562	12 023
Zemgale	20 536	26 381	32 172	44 483
Daugavpils apr. (distr.)	16 118	34 558	49 420	55 271
Rēzeknes " "	11 082	22 437	36 211	35 324
Ludzas " "	14 125	13 733	23 996	22 662
Jaunlatgales " "	—	14 747	28 319	33 129
Latgale	41 325	85 475	137 946	146 386
Latvija — <i>Lettonie</i> . . .	156 502	216 625	301 944	343 335

Grozīto kandidātu sarakstu absolūtais skaits ir palielinājies visos apriņķos izņemot Rēzeknes un Ludzas apriņķus, bet toties strauji pieaudzis abos pārējos Latgales apriņķos, kālab arī visā Latgalē grozīto kandidātu sarakstu skaits palielinājies par 8440.

Kamēr vispārīgi pieaug grozīto sarakstu procents, tikmēr nedaudz apriņķos tas samazinās. Tā salīdzinot 1922. un 1925. gadu vēlēšanu iznākumus, grozīto sarakstu procents ir pamazinājies par 0,11 līdz 1,20 Tukuma, Aizputes un Liepājas apriņķos un Rīgas pilsētā. Laikā starp abām pēdējām vēlēšanām grozīto sarakstu procents ir samazinājies vienīgi Rīgā (no 28,1 uz 27,8), Rēzeknes (no 59,3 uz 56,2) un Ludzas (no 62,2 uz 57,7) apriņķos. Visstraujāki grozīto sa-

*) Skaitļi par 1922. gadu nav pilnīgi salīdzināmi ar skaitļiem par nākošiem gadiem, jo 1922. gadā bija spēkā vecais apriņķu iedalījums, kamēr skaitļi par pēdējām vēlēšanām attiecas uz jauno apriņķu iedalījumu.

rakstu procents ir pieaudzis Latgalē. Kamēr Baltijas daļā grozīto sarakstu skaita pieaugšana notiek lēnā gaitā, tikmēr Latgalē tā norisinās straujākiem lēcieniem. Tā Rīgā četras vēlēšanās grozīto sarakstu procents pieaudzis no 25,7% uz 27,8%, Kurzemē no 18,2% uz 25,1%, bet Latgalē no 21,3% uz 58,0%. Vislielākais grozīto sarakstu procents ir Jaunlatgales apriņķī, kur divas trešdaļas (66,6%) no visiem sarakstiem nodotas grozītas. Atsevišķos apriņķos nodoto grozīto sarakstu procents bija sekošs:

Grozīto kandidātu sarakstu procents atsevišķās vēlēšanās apriņķos un apgabalos.

Pourcentage des listes de candidats modifiées par districts et provinces.

Apriņķi un apgabali <i>Districts et provinces</i>	Vēlēšanu gadi — <i>Années d'élection</i>			
	1922	1925	1928	1931
Rīga (<i>ville</i>)	25,73	24,49	28,13	27,78
Rīgas apr. (<i>distr.</i>)	21,76	25,68	29,20	30,76
Cēsu " "	17,16	20,65	22,47	27,02
Valmieras " "	13,53	16,04	19,97	25,41
Valkas " "	14,37	16,57	18,32	22,96
Madonas " "	—	18,41	17,05	19,69
Vidzeme	16,63	19,72	21,96	25,95
Liepājas apr. (<i>distr.</i>)	21,58	20,17	23,48	27,48
Aizputes " "	18,20	16,72	13,72	17,47
Kuldīgas " "	13,31	15,05	14,46	20,18
Ventspils " "	21,50	23,91	22,70	32,31
Talsu " "	13,30	18,02	15,69	21,18
Kurzeme	18,24	19,22	19,68	25,11
Tukuma apr. (<i>distr.</i>)	15,57	15,46	16,96	21,88
Jelgavas " "	21,05	21,69	22,51	28,91
Bauskas " "	15,08	19,12	23,09	29,36
Jēkabpils " "	13,77	20,25	21,00	28,26
Ilūkstes " "	15,82	25,36	32,25	48,50
Zemgale	16,36	20,94	23,27	31,24
Daugavpils apr. (<i>distr.</i>)	21,44	40,57	55,83	57,00
Rēzeknes " "	20,65	40,19	59,49	56,47
Ludzas " "	22,06	38,25	62,22	57,68
Jaunlatgales " "	—	38,90	60,54	66,59
Latgale	21,32	39,79	58,77	58,90
Latvija — <i>Lettonie</i>	19,97	26,03	32,44	35,47

Laikā starp abām pēdējām vēlēšanām sevišķi strauji palielinājies grozīto sarakstu procents Valmieras (20,6% un 25,4%), Kuldīgas (14,3 un 20,2), Ventspils (22,7 un 32,3), Talsu (15,7 un 21,2), Jēkabpils (21,0 un 28,3), Ilūkstes (32,2 un 48,5) un Jaunlatgales (60,5 un 66,6) apriņķos. Uz laukiem grozīto sarakstu skaits ir lielāks nekā pilsētās. Ievēribu pelna ārkārtīgi lielais grozīto kandidātu sarakstu skaits Latgales pagastos. Visā Latvijā uz laukiem grozīti 210.630 saraksti, no kuriem 120.684, tas ir 57% krīt uz Latgali. Nav iemesla domāt, ka kandidātu sarakstu lielā grozīšana Latgalē izskaidrojama ar vēlēšanu lielu aktivitāti un politisku izglītību. Absolū-

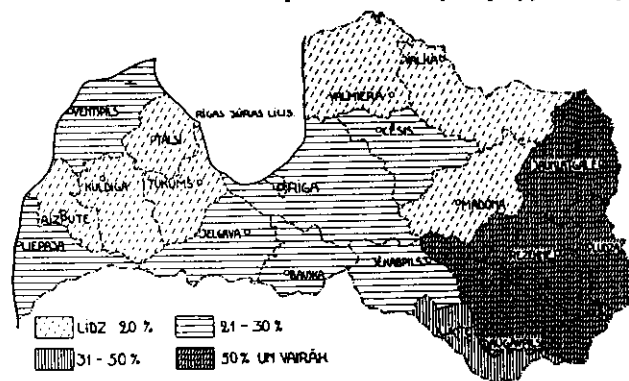
tos skaitļos atsevišķos apgabalos grozīto kandidātu sarakstu skaits bija sekošs:

Grozīto kandidātu sarakstu skaits 1931. gada vēlēšanās pilsētās un uz laukiem.

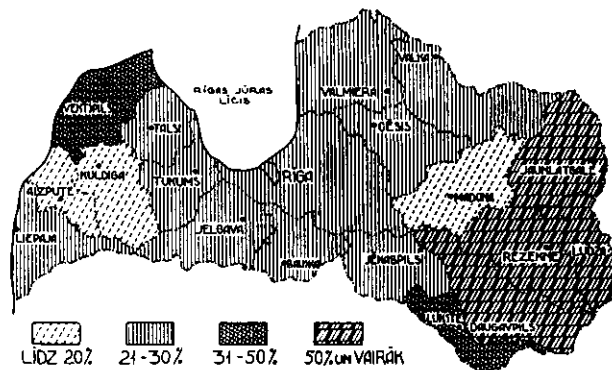
Nombre des listes modifiées de candidats aux élections de 1931 dans les villes et à la campagne.

Apgabali <i>Provinces</i>	Pilsētas <i>Villes</i>	Apriņķi <i>Districts</i>	Kopā <i>Total</i>	
			1925	1928
Rīga	59 488	—	59 488	
Vidzeme	14 597	42 061	56 658	
Kurzeme	16 187	20 133	36 320	
Zemgale	16 731	27 752	44 483	
Latgale	25 702	120 684	146 386	
Kopā — <i>Total</i>	132 705	210 630	343 335	

6. Grozīto kandidātu sarakstu procents atsevišķos apriņķos 1928. g.

6a. Grozīto kandidātu sarakstu procents atsevišķos apriņķos 1931. gadā.

Grozīto sarakstu procents pilsētās un uz laukiem.
Pourcentage des listes de candidats modifiées dans les villes et à la campagne.

Apgabali — <i>Provinces</i>	Pilsētās <i>Dans les villes</i>			Uz laukiem <i>A la campagne</i>		
	1925	1928	1931	1925	1928	1931
Rīga	24,19	28,13	27,78	—	—	—
Vidzeme	22,06	29,38	29,72	18,04	20,07	24,86
Kurzeme	19,17	20,88	26,06	19,37	18,75	24,10
Zemgale	24,39	29,64	37,95	19,57	20,61	28,25
Latgale	37,04	51,26	51,33	40,41	60,51	60,75
Latvija — <i>Lettonie</i>	24,57	29,91	31,64	26,50	34,29	38,39

Grozīto sarakstu procents ir palielinājies viscaur izņemot Rīgas vēlēšanu apgabalu. Kaut gan caurmērā visā valstī uz laukiem ir vairāk grozītu kandidātu sarakstu, tad tomēr, atskaitot Latgali, izvēdās, ka pārējā Latvijā pilsētās ir lielāks grozīto kandidātu sarakstu procents nekā uz laukiem.

Dažādo partiju kandidātu saraksti nav grozīti vienādi lielā mērā. Kamēr ir partijas no kuru sarakstiem ir grozītas gandrīz 10%, tikmēr citām partijām grozītie saraksti sastāda tikai nedaudz procentus. Absolūtos skaitļos visvairāk grozīto sarakstu ir lielajām partijām. Grozīto kandidātu sarakstu skaits atsevišķām partijām pēdējās vēlēšanās bija sekošs:

Grozīto kandidātu sarakstu skaits 1931. gada vēlēšanās pēc partijām un grupām.

Nombre des listes de candidats modifiées aux élections de 1931 par partis et par groupes.

Nr.	Partijas nosaukums — Dénomination des partis	Grozīto sarakstu skaits Nombre des listes modifiées
1.	Kristīgie zemnieki un katoļi	40 999
2.	Latviešu zemnieku savienība	39 794
3.	Latvijas soc.-dēm. strād. partija	32 985
4.	Latgolas zemnieku progresīvo apvineiba	30 251
5.	Demokratiskais centrs	27 281
6.	Latvijas jaunsaime un sīkgruntn. partija	21 223
7.	Krievu vecticīb. darba tautas vēlētaji	14 912
8.	Kreisā strādniecība un darba zemniecība	9 814
9.	Latvijas poļu savienība, poļi-katoļi	8 066
10.	Pareizticīgie vēlētaji	7 991
11.	Progresīvā apvienība	7 903
12.	Latvijas pagastu un apriņķu pašvald. krievu darbin. savienība	7 683
13.	Pareiztic., vecticīb. un apvienot. krievu organizācijas	7 061
14.	Kristīgā apvienība un strādnieki	6 616
15.	Miera, kārtības un ražošanas apvienība	6 260
16.	Krievu zemn. apvien. u. krievu sab. darb. Nacionālā apvienība	6 229
17.	Nacionālā apvienība	5 749
18.	Apvien. saimn. grupas — agrākie naudas noguld. u. t. t.	4 832
19.	Latvijas vācu-baltiešu partijas	4 760
20.	Sieviešu organizācijas	4 548
21.	„Agudas Jisroel“	4 361
22.	Latgales latviešu apvien. un zemes arāji	4 206
23.	Jaunā zemnieku apvienība	4 056
24.	Vecticībnieki	3 420
25.	Latvijas darba savienība	3 204
26.	Apvien. jaunsaime-sīkgruntn., saimniec. centrs un atvaļ. karavīri	2 864
27.	Progresīvā apvien. un demokrātiskais centrs	2 736
28.	Zemgales židu apvienot. saraksts	2 601
29.	Dzelzceļnieki, valsts darbin., amatn. un strād. arodn. apvien.	2 588
30.	Cionistu organizācija „Mizrachi“	2 430
31.	Kristīgo darba ļaužu savienība	2 153
32.	Zemgales progres. zemn. un jaunsaime-nieki	1 836
33.	Poļi-katoļi	1 725
34.	Latv. ebrēju soc.-dēm. strād. org. „Bunds“	1 548
35.	Latvijas apvien. cionistu soc. partija	1 363
36.	Kurzemnieku apvienība	1 295
37.	Strādnieki un nabadzīgie zemnieki	1 085
38.	Latgales zemes arāji, radikāl-dēm. un karav. atbrīvotāji	1 042
39.	Lietuvju katoļi un baltkrievi	1 016
40.	Neapmierin. jaunsaime, mazgruntn. un zvejnieki	932
41.	Židu progres. apvienība	698
42.	Latvijas soc.-dēm. opozic. strād.	514
43.	Rīgas vācu saraksts Vidzemei	373
44.	Latvijas īrnieku aizsardzības biedrība	332

Absolūtos skaitļos vislielākais grozīto kandidātu sarakstu skaits ir Latgales kristīgo zemnieku un katoļu sarakstam. Otrā un trešā vietā ieņem abas lielākās partijas — zemnieku savienība un sociāldemokrātiskā partija. 1928. g. vēlēšanās vislielākais grozīto sarakstu skaits bija sociāldemokrātiskajai partijai. Laikā starp abām pēdējām vēlēšanām par šo partiju nodoto grozīto sarakstu skaits samazinājies no 35.368 uz 32.985, kas tomēr nav noticis tālab, ka šīs partijas vēlētaji būtu mazāk grozījuši sarakstus, bet gan tālab, ka par šo partiju nodoto balsu skaits vispār samazinājies.

Grozīto kandidātu sarakstu procents 1928. un 1931. gada vēlēšanās pēc partijām un grupām.

Pourcentage des listes de candidats modifiées aux élections de 1928 et 1931 par partis et par groupes.

Nr.	Partijas nosaukums Dénomination des partis	Vēlēšanu gadi Années d'élection	
		1928	1931
1.	Vecticībnieki	75,47	88,87
2.	Pareizticīgie vēlētaji	—	77,11
3.	Latgales latviešu apvineiba un zemes arāji	71,22	74,17
4.	Latvijas pagastu un apriņķu pašvald. krievu darbin. savien.	73,90	73,92
5.	Krievu zemnieku apvien. un krievu sabiedr. darbin.	80,49	73,92
6.	Progresīvā apvien. un demokrātiskais centrs Latgalē	—	72,65
7.	Krievu vecticīb. darba tautas vēlēt.	—	72,11
8.	Latgales zemes arāji, radikāl-dēm. u. karav. atbrīv.	71,22	69,61
9.	Zemgales židu apvienot. saraksts	—	69,51
10.	Latgolas zemnieku progresīvo apvin.	—	61,35
11.	Zemgales progres. zemnieki un jaunsaime-nieki	—	59,48
12.	Pareiztic., vecticīb. un apvien. krievu organizācijas	57,22	58,21
13.	Apvien. jaunsaime-sīkgruntn., saimniec. centrs un atvaļ. karavīri	—	58,14
14.	Nacionālā apvineiba	55,68	54,19
15.	Kristīgie zemnieki un katoļi	56,07	51,76
16.	Latvijas poļu savien., poļi-katoļi	47,03	47,25
17.	Demokratiskais centrs	54,15	44,71
18.	Kristīgo darba ļaužu savienība	34,42	44,52
19.	Dzelzceļnieki, valsts darbin., amatn. un strād. arodn. apvien.	—	44,32
20.	Sieviešu organizācijas	26,94	43,13
21.	Kurzemnieku apvineiba	—	42,47
22.	Poļi-katoļi	—	41,59
23.	Miera, kārtības un ražošanas apvien.	39,85	41,31
24.	Latvijas darba savienība	55,18	37,51
25.	Progresīvā apvineiba	—	37,77
26.	Latv. jaunsaime, un sīkgruntnieku partija	30,72	37,73
27.	Latviešu zemnieku savienība	24,21	33,31
28.	Židu progresīvā apvineiba	—	33,25
29.	Lietuvju katoļi un baltkrievi	—	32,91
30.	Kristīgā apvineiba un strādnieki	26,68	32,35
31.	Latvijas soc.-dēm. opozic. strādnieki	—	31,14
32.	Latv. ebrēju soc.-dēm. strād. organ. „Bunds“	22,13	30,29
33.	Neapmier. jaunsaime, mazgruntn. u. zvejn.	—	28,99
34.	Latvijas apvien. cionistu soc. partija	—	25,57
35.	„Agudas Jisroel“	34,13	24,20
36.	Apvienotās saimn. grupas — agrākie naudas noguld. u. t. t.	23,49	23,84
37.	Jaunā zemnieku apvineiba	—	21,43
38.	Cionistu organizācija „Mizrachi“	24,61	20,54
39.	Latvijas īrnieku aizsardzības biedr.	—	18,50
40.	Latv. soc.-dēm. strād. partija	15,52	17,65
41.	Kreisā strādniecība un darba zemniecība	14,33	15,99
42.	Strādnieki un nabadzīgie zemnieki	—	12,97
43.	Latvijas vācu-baltiešu partijas	12,03	12,23
44.	Rīgas vācu saraksts Vidzemei	—	6,05

Relatīvi visvairāk grozīti kandidātu saraksti Latgalē un to starpā it sevišķi dažādie krievu saraksti. Vairāk nekā 50% no visām nodotām vēlēšanu zīmēm grozītas 15 kandidātu sarakstiem, no kuņiem savukārt 13 ir Latgales vēlēšanu apgabālā, vai arī latgāliešu un krievu saraksti. Visvairāk grozītais saraksts ir vecticībniekiem — 88,%. Arī 1928. gada vēlēšanās visvairāk grozītais saraksts bija krievu saraksts (Latgales krievu sīkzemnieku un bezzemnieku saraksts). No lielākām latgāliešu partijām visvairāk grozīts Latgales zemnieku progresīvas apvienības saraksts (61,3%), bet kristīgo zemnieku un katoļu kandidātu saraksts grozīts neapmierīgi mazākā apmērā (51,3%). Starp latviešu kandidātu sarakstiem ārpus Latgales visvairāk grozītais ir nacionālās apvienības saraksts (54,2%). Otrā vietā stāv demokrātiska centra saraksts ar 44,7% grozījumiem, pie kam atzīmējams, ka šīs partijas vēlēšanu zīmēs pēdējās vēlēšanās grozītas mazākos apmēros nekā iepriekšējās vēlēšanās (54,1%), kas izskaidrojams ar to, ka par šo partiju pēdējās vēlēšanās nodots ievērojami vairāk balsu uz laukiem, jo Latvijas Baltijas daļā visvairāk grozītie saraksti parasti ir tie, par kuņiem visvairāk balso inteligēnto aprindu pieeerie. Lielākā grozījumu daudzuma ziņā nāk kristīgo darba ļaužu savienība (44,3%), progresīvā apvienība (37,3%), Latvijas jaunsaimnieku un sīkgruntnieku partija (37,7%) un zemnieku savienība (33,3%). Vismazāk grozīto vēlēšanu zīmju ir kreisiem sarakstiem un vācu sarakstiem. Sociāldemokrātu partijai pēdējās vēlēšanās bija grozīti 17,3% no visām nodotām vēlēšanu zīmēm. Arī šai partijai diezgan strauji pieaug grozīto sarakstu procents. Kamēr 1925. gada bija grozītas 9,3% no visām šīs partijas vēlēšanu zīmēm, tikmēr 1928. gadā bija grozītas 15,3% un 1931. gadā — 17,3%. Komunistiskais saraksts grozīts vēl mazāk — 16,3%. Vismazāk grozīto zīmju ir vācu sarakstiem. Vācu baltiešu partiju sarakstam nodotas tikai 12,2% grozīto vēlēšanu zīmju, bet Rīgas vācu sarakstam Vidzemē pat tikai 6,3%. — Sevišķi jūtami palielinājies grozīto zīmju procents zemnieku savienībai. 1928. gadā šai partijai bija grozītas 24,2% no visām zīmēm, bet 1931. gadā 33,3%.

Daudzie grozījumi ir atstājuši jūtamu iespaidu uz kandidātu ievēlēšanas kārtību. Kamēr pirmās Saeimas vēlēšanās pie grozījumu izdarīšanas nebija novērojamas ļaunprātības, tikmēr jau otrās Saeimas vēlēšanās Latgalē izdarīja organizētu stripošanu un pierakstīšanu pretinieku kandidātu sarakstos. Ar to mēģināja iespaidot pretinieku kandidātu sarakstu pretēji paša saraksta vēlēšanu gribai. Šiem mēģinājumiem toreiz nebija panākumu. Pēdējās vēlēšanās arī pārējos apgabalos bija novērojamas līdzīgas parādības. Ar organizētu ierakstīšanu citos kandidātu sarakstos centās panākt zināmāi partijai vēlamās personas ievēlēšanu no pretinieku saraksta. Tā agrāko naudas noguldītāju sarakstā kā pirmais ievēlēts dep. J. Kukainis, miera un kārtības u. t. t. sarakstā pirmā vietā stāv dep. A. Zaķis, kas no 1942 pierakstījumiem 1057 saņēmis no jaunsaimnieku un sīkgruntnieku partijas. Citu partiju pieraksti arī pēdējās vēlēšanās

atstājuši redzamu iespaidu uz Saeimas personālo sastāvu. Tā no sociāldemokrātu saraksta Rīgā kā 4. ievēlēts 18. kandidāts H. Kaupiņš. No miera, kārtības un ražošanas apvienības Rīgas sarakstā kā pirmais ievēlēts 7. kandidāts A. Zaķis. No zemnieku savienības Rīgas saraksta ievēlēts 5. kandidāts H. Celmiņš, bet trešais kandidāts noslīdējis 17. vietā. Demokrātiskā centra 13. kandidāts Rīgas apgabalā bija K. Skalbe, kas ievēlēts kā 4., bet ceturtais kandidāts noslīdējis 15. vietā. Uz laukiem grozījumu iespaidojusi mazākā mērā vēlēšanu iznākumus. Tomēr arī tur vēlēšanu izdarītie grozījumi ienesusi redzamas pārmaiņas sarakstos. Tā Vidzemē progresīvas apvienības 16. kandidāts E. Torgans pacelts 5. vietā, sociāldemokrātu saraksta 11. kandidāts K. Dēķens pacelts 5. vietā, naudas noguldītāju 18. kandidāts K. Salenieks 3. vietā, jaunsaimnieku un sīkgruntnieku partijas 21. kandidāts J. Kārķiņš 4. vietā u. t. t. Sīkaku pārskatu par notikusām pārgrozībām sarakstos sniedz V. tabula, pie kam šini izņemta pirmo reizi ievietotas arī ziņas par tiem sarakstiem, kas nav ieguvuši mandātus.

Ievērojot pieaugošo grozījumu skaitu, tam bija arī nelāks iespaids uz vēlēšanu iznākumiem, nekā iepriekšējās vēlēšanās. 1925. gada vēlēšanās vairāk nekā 1000 reizes ierakstīts citos kandidātu sarakstos bija 71 kandidāts, 1928. gada vēlēšanās 136 kandidāti un 1931. g. vēlēšanās 144 kandidāti. Vairāk nekā 1000 reizes ierakstīti bija Rīgā 37 (1928. g. — 40) kandidāti, Vidzemē — 28 (1928. g. — 30), Kurzemē — 10 (1928. g. — 8), Zemgalē — 10 (1928. g. — 5) un Latgalē 59 (1928. g. — 53) kandidāti. Rēc taonu skaita, kuņš iegūts no citiem sarakstiem, kandidāti Rīgas vēlēšanu apgabalā nāk sekošā kārtībā: M. Skujenieks (9723), G. Zemgals (6879), A. Dinbergs (4004), J. Teriņš (3517), K. Dišlers (2642), B. Pīpiņš (2495), J. Breikšs (2450), E. Karlsons (2444), T. J. Sanders (2442), P. Kalniņš (2212), H. Celmiņš (2177), J. Pommers (2118), J. Balodis (2030), K. Kiršteins (2025), L. Fridenberg (1981), A. Zaķis (1942), L. Ausējs (1931), V. Bastjānis (1845), P. Ķikuts (1757), A. Bergs (1709), K. Skalbe (1674), F. Bošs (1535), K. Mežulis (1511), J. Annuss (1502), J. Purgalis (1261), G. Mīlbergs (1245), P. Juraševskis (1234), J. Akuraters (1232), E. Ziemeļis (1208), V. Zamuels (1190), A. Bļodnieks (1182), L. Laicēns (1166), P. Mīncis (1166), H. R. Kaupiņš (1113), K. Ulmanis (1083), E. Klaustiņš (1054), J. Balodis (1043). Vidzemes vēlēšanu apgabalā: P. Zālīte (7825), G. Zemgals (5980), M. Skujenieks (5160), J. Kukainis (2623), J. Breikšs (2103), G. Mīlbergs (2018), K. Kiršteins (2007), J. Balodis (1591), D. Apinis (1580), K. Beldavs (1550), J. Vinters (1531), B. Pīpiņš (1481), L. Ausējs (1470), V. Bastjānis (1456), A. Bergs (1397), H. Celmiņš (1356), P. Leikarts (1342), R. Slokenbergs (1342), J. Ozols (1329), K. Skalbe (1187), P. Juraševskis (1108), K. Bachmanis (1099), E. Torgans (1093), P. Apkalns (1079), G. Celmiņš (1079), P. Kalniņš (1060), V. Ozols (1054), F. Cielēns (1002).

Kurzemes vēlēšanu apgabalā: G. Zemgals (3107), M. Skujenieks (2661), V. Sanders (1619), K. Kiršteins (1524), J. Annuss (1349), E. Lazdiņš (1324), T. Grīnbergs (1273), J. Balodis (1171), A. Petrevics (1053), K. Bachmanis (1052). Zemgales vēlēšanu apgabalā: P. Zālīte (4250), G. Zemgals (4084), M. Skujenieks (3161), K. Kiršteins (1155), J. Kullītis (1113), J. Mežraups (1100), P. Kalniņš (1091), V. Šlakans (1084), J. Balodis (1069), B. Pīpiņš (1039). Latgales vēlēšanu apgabalā: T. Pavlovskis (8121), A. Zunds (5579), N. Vasiļevskis (5578), S. Ozoliņš (5346), J. Pommers (4613), F. Ankipans (4216), A. Švirks (4067), A. Budže (4014), L. Špoljanskis (3950), Z. Pabērzs (3475), J. Pabērzs (3160), V. Rubuls (3156), A. Dzenis (3138), B. Lavrinovičs (3108), V. Barkans (3025), M. Kalistratovs (2925), J. Rubuļš (2917), J. Bekers (2824), A. R. Lukins (2713), A. Gailītis (2620), J. Trasuns (2558), D. Vlasovs (2524), J. Rancāns (2524), A. Vaivods (2357), S. Trofimovs (2323), B. Trūbins (2309), O. Blūmītis (2224), L. Jeršovs (2068), G. Zemgals (2015), J. Korņiljevs (1912), V. Krūmiņš (1896), J. Veržbickis (1884), J. Vilpiševskis (1779), A. Rancāns (1732), A. Burtņieks (1689), H. Vizulis (1654), Ž. Grundmanis (1569), S. Kirilovs (1530), K. Šmidts (1498), I. Bukšs (1457), J. Misailovs (1454), M. Skujenieks (1418), M. Terentjevs (1414), J. Artemjevs (1389), V. Krasnajs (1326), E. Sēja (1313), I. Muižnieks (1254), A. Strupiņš (1246), Z. Ivanovs (1186), A. Jukšinskis (1181), A. Petrevics (1165), J. Ratņieks (1117), J. Balodis (1114), R. Smurgis (1107), V. Piguļevskis (1104), K. Būmeisters (1073), K. Ulmanis (1071), P. Meļņikovs (1047), A. Ermiņš (1028).

Sakarā ar kandidātu sarakstu grozīšanu dažas partijas ir ieguvušas un citas ir zaudējušas. Zaudējušas galvenā kārtā lielās partijas, vēl vairāk tad, ja tās savus populārākos kandidātus zināmā vēlēšanu apgabalā nav uzstādījušas. Turpretim ieguvušas ir mazās partijas, ja uz šo mazo partiju kandidātu sarakstiem atradās politiski pazīstamu kandidātu vārdi. Maza partija nevar daudz zaudēt. Tas redzams no šāda piemēra: Ja par kādu partiju kādā apgabalā ir nodotas 5000 balsis, ja pat puse no visiem sarakstiem ir grozīta un uz katra grozītā saraksta puse no visiem kandidātiem ir striepota, tad šis saraksts būs zaudējis pilnas 1250 balsis. Turpretim, ja tanī pašā apgabalā par kādu sarakstu ir nodotas 50.000 balsis, un ja uz šī saraksta grozījumi ir izdarīti uz pusi mazāk nekā augstāk minētā mazajā sarakstā, tad tomēr lielais saraksts būtu zaudējis 3125 balsis. Ja pieņemam teorētiski gadījumu, ka minētā apgabalā sacenšas tikai abi minētie saraksti, tad rezultātā lielajam divreiz mazāk grozītam sarakstam atliktu 48125 balsis, bet mazajam sarakstam 6875 balsis. Šī iemesla dēļ arī sociāldemokrātiskā strādnieku partija un zemnieku savienība ir zaudējušas grozījumu rezultātā visvairāk balsis.

Kandidātu sarakstu grozīšanas rezultātā zaudēto pilno balsu skaits.

Nombre des votes entiers perdus par la modif. des listes de candidats.

Nr.	Partijas nosaukums — <i>Dénomination des partis</i>	Balsu skaits <i>Nombre d. votes</i>
1	Latviešu zemnieku savienība	1 002
2	Latvijas soc.-dēm. strādnieku partija	807
3	Demokrātiskais centrs	587
4	Latgolas zemnieku progr. apvīneiba	423
5	Kristīgie zemnieki un katoļi	243
6	Latvijas jaunsaimnieki un sīkgruntnieki	196
7	„Agudas Jisroel”	172
8	Krievu zemnieku apv. un krievu sab. darb.	164
9	Pareizticīgie vēlētāji	148
10	Latvijas vācu-baltiešu partija	119
11	Latvijas poļu savienība, poļi-katoļi	111
12	Kreisā strādniecība un darba zemniecība	69
13	Cionistu organizācija „Mizrachi”	67
14	Latv. ēbreju soc.-dēm. strād. org. „Bunds”	65
15	Krievu vecticībnieku darba tautas vēlētāji	54
16	Latvijas apvien. cionistu sociālistiskās part.	54
17	Zemgales žīdu apvienotais saraksts	41
18	Rīgas vācu saraksts Vidzemei	23
19	Pareiztic., vectic. un apvienotās krievu organizācijas	9

Kandidātu sarakstu grozīšanas rezultātā iegūto pilno balsu skaits.

Nombre des votes entiers obtenus par la modif. des listes de candidats.

Nr.	Partijas nosaukums — <i>Dénomination des partis</i>	Balsu skaits <i>Nombre de votes</i>
1	Progresīvā apvienība	1 012
2	Kristīgā apvienība un strādnieki	767
3	Nacionālā apvienība	495
4	Latvijas darba savienība	378
5	Apvienotās saimnieciskās grupas — agr. naudas noguld. u. t. t.	267
6	Latgales latviešu apvien. un zemes arāji	217
7	Latvijas pagastu un aprīņķu pašvald. krievu darbin. savienība	215
8	Latvijas soc.-dēm. opozicionārie strādnieki	143
9	Apvien. jauns.-sīkgr., saimn. centrs un atvaļinātie karavīri	141
10	Dzelzceļnieki, valsts darb., amatn. u. strād. arodn. apvienība	139
11	Sieviešu organizācijas	94
12	Neapm. jaunsaimn., mazgruntn. u. zvejnieki	73
13	Latgales zemes arāji, rad.-dēm. un karav. atbrīvotāji	66
14	Poļi-katoļi	59
15	Jaunā zemnieku apvienība	58
16	Kurzemnieku apvienība	46
17	Miera, kārtības un ražošanas apvienība	43
18	Zemgales progresīvie zemnieki un jaunsaimnieki	26
19	Progresīvā apvien. un demokrātiskais centrs	23
20	Vecticībnieki	22
21	Lietuvju katoļi un baltkrievi	20
22	Žīdu progresīvā apvienība	17
23	Strādnieki un nabadzīgie zemnieki	15
24	Latvijas īrnieku aizsardzības b-ba	12
25	Kristīgo darba ļaužu savienība	6

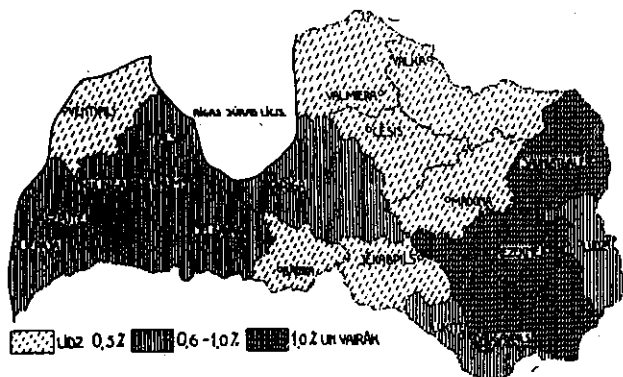
Pateicoties grozījumiem, visvairāk balsu zaudējusi zemnieku savienība un otrā vietā nāk sociāldemokrātiskā partija. Trešā vietā ar 587 zaudētām balsīm stāv demokrātiskais centrs, kas visās agrākās vēlēšanās profitēja no grozījumiem (1928. g. + 257 balsis). No citiem sarakstiem visvairāk ieguvusi progresīvā apvienība (1012 balsis), kristīgā apvienība un strādnieki (767 balsis) un nacionālā apvienība (495 balsis).

Nederīgo vēlēšanu zīmju procentam ir tendence samazināties. Nederīgo vēlēšanu zīmju skaits un procents atsevišķās vēlēšanās bija sekošs:

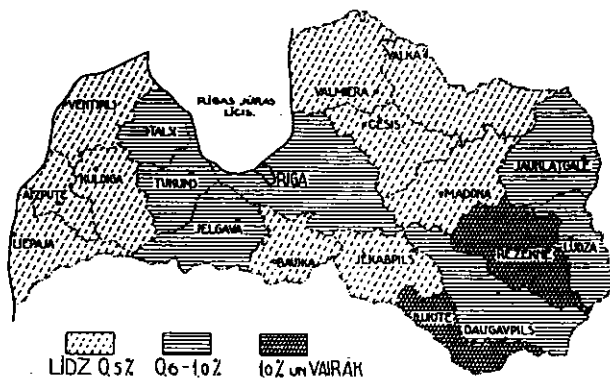
Nederīgo balsu skaits un procenti:
Nombre et pourcentage des votes non valables:

1922. gada	9465 zīmes, vai	1,19 0/0
1925. "	6610 " "	0,79 0/0
1928. "	7324 " "	0,78 0/0
1931. "	6855 " "	0,70 0/0

7. Nederīgo balsu procents atsevišķos apriņķos 1928. gadā.

7a. Nederīgo balsu procents atsevišķos apriņķos 1931. gadā.

Nederīgo vēlēšanu zīmju skaits, izņemot mazu svārstību 1928. gadā, turpina samazināties, bet kad ievēro, ka vēl ātrākā gaitā ir palielinājies nodoto vēlēšanu zīmju kopskaits, tad izrādās, ka bojāto zīmju procents nav palielinājies, bet gan samazinājies. Nederīgās balsis varam sadalīt divās lielās grupās. Tādas, kuŗas ir nederīgas tālab, ka vēlētais aploksnē nav ielicis kandidātu sarakstu, ir ielicis cita apgabala kandidātu sarakstu, vai līdz ar kandidātu sarakstu ir ielicis aploksnē citu priekšmetu. Tādu gadījumu

katrās vēlēšanās ir ļoti daudz. Aploksnēs atrodamas pases, nauda, dažādi dokumenti u. t. t. Otru grupu nederīgo balsu sastāda kandidātu saraksti, uz kuŗiem ir uzraksti, vai kas ieplēsti un sagraizīti. Kad atskaita diezgan prāvo skaitu aprakstīto un apzīmēto sarakstu, tad šīs otrās grupas nederīgie saraksti ir tie, kuŗi radušies pateicoties tam, ka vēlētaji gribējuši grozīt kandidātu sarakstus, bet to aiz nēmaķuļības nav varējuši izdarīt un tālab savu balsi nodevuši nederīgā veidā.

Nederīgās balsis sadalītas pēc bojājumu veidiem.
Répartition des votes non valables d'après le genre de nullité.

Vēlēšanu apgabali <i>Circonscriptions électorales provin- ciales</i>	Tukšas aploksnēs, vai apl. ar citu saturu <i>Enveloppes vides ou avec autre cont.</i>		Bojāti kandidātu saraksti <i>Listes d. cand. endommagées</i>		Kopā nederīgās balsis <i>Total des votes non valables</i>	
	Skaitis <i>Nombre</i>	%	Skaitis <i>Nombre</i>	%	Skaitis <i>Nombre</i>	%
Rīga	612	37,48	1 021	62,52	1 633	100,00
Vidzeme	716	62,48	430	37,52	1 146	100,00
Kurzeme	395	51,77	368	48,23	763	100,00
Zemgale	650	58,66	458	41,34	1 108	100,00
Latgale	521	23,63	1 684	76,37	2 205	100,00
Kopā { 1931. g.	2 894	42,72	3 961	57,28	6 855	100,00
{ 1928. "	3 192	43,38	4 132	56,62	7 324	100,00
Total { 1925. "	2 131	32,24	4 479	67,76	6 610	100,00

Izņemot Latgali, visos pārējos vēlēšanu apgabalos mazliet palielinājies bojāto vēlēšanu zīmju procents starp nederīgām zīmēm. Apmēram divas piektdaļas no visām nederīgām zīmēm bija tukšas aploksnēs, vai aploksnēs ar citu saturu. Turpretim nepilnas trīs piektdaļas bija bojāti saraksti, pie kam pedējās vēlēšanās konstatētā nelielā bojāto sarakstu pieaugšana izskaidrojama galvenā kārtā ar tišiem bojājumiem, ar zīmējumiem un apzinīgi izdarītiem liekiem uzrakstiem, nereti ar politisku tendenci.

Nederīgo balsu procents atsevišķos apgabalos un apriņķos 1928. un 1931. gada vēlēšanās.

Pourcentage des votes non valables par provinces et districts aux élections de 1928 et 1931.

Apriņķi un apgabali <i>Districts et provinces</i>	Vēlēšanu gadi <i>Années d'élection</i>	
	1928	1931
Rīga (ville)	0,72	0,76
Rīgas apr. (distr.)	1,04	0,91
Cēsu " "	0,36	0,27
Valmieras " "	0,42	0,31
Valkas " "	0,35	0,36
Madonas " "	0,38	0,43
Vidzeme	0,55	0,51
Liepājas apr. (distr.)	0,53	0,51
Aizputes " "	0,50	0,46
Kuldīgas " "	0,66	0,44
Ventspils " "	0,51	0,19
Talsu " "	0,64	0,50
Kurzeme	0,62	0,52

Apriņķi un apgabali <i>Districts et provinces</i>	Vēlēšanu gadi <i>Années d'élection</i>	
	1928	1931
Fukuma apr. (<i>dist.</i>)	0,64	0,64
Jelgavas " "	0,63	0,97
Bauskas " "	0,40	0,35
Jēkabpils " "	0,33	0,52
Ilūkstes " "	0,91	1,01
Zemgale	0,63	0,77
Daugavpils apr. (<i>dist.</i>)	1,43	0,84
Rēzeknes " "	1,19	1,02
Ludzas " "	0,85	0,75
Jaunlatgales " "	1,16	0,59
Latgale	1,23	0,88
Latvija — Lettonie	0,78	0,70

Vislielākais bojāto vēlēšanu zīmju procents atzīmējams Rēzeknes, Ilūkstes, Rīgas un Jelgavas apriņķos. Jāpiezīmē, ka iespaidu uz bojāto vēlēšanu zīmju daudzumu atstāj arī atsevišķās apriņķu vēlēšanu komisijās nodibinājusies prakse, kas vietām ir liberālāka un citur atkal formālāka un stingrāka. Tomēr bojāto zīmju daudzums galvenā kārtā atkarājas no vēlēšanu izglītības līmeņa augstuma un no grozījumu daudzuma atsevišķos apriņķos. Zemgalē nederīgo vēlēšanu zīmju ir vairāk tālab, ka tur vispārīgi grozīto sarakstu procents ir lielāks nekā Vidzemē un Kurzemē. Uzkrītoši liels ir arī nederīgo vēlēšanu zīmju procents Rīgas un Jelgavas apriņķos. Tas galvenā kārtā izskaidrojams ar to, ka Rīgas Jūrmalā un citos Rīgas apkārtnes vēlēšanu iecirkņos savas balsis nodeva no Rīgas izbraukušie vēlētaji un Jelgavā balsoja Kurzemes vācu vēlētaji, kas Rīgas apriņķī vairākos gadījumos nodeva Rīgas pilsētai derīgos kandidātu sarakstus un Jelgavā, Kurzemes vēlēšanu apgabalā derīgus sarakstus. Nederīgo vēlēšanu zīmju procents pēdējās vēlēšanās, salīdzinot to ar 1928. g. vēlēšanām, palielinājies Valkas, Madonas, Talsu, Jelgavas un Ilūkstes apriņķos. Vismazākais nederīgo vēlēšanu zīmju procents bija Cēsu, Valmieras, Valkas un Bauskas apriņķos. Cēsu apriņķī par nederīgām atzītas tikai 0,27% no visām zīmēm, bet Rēzeknes apriņķī 1,02%.

Par atsevišķām partijām nodotais nederīgo zīmju skaits nav liels. Tas svārstās starp 5 un 565. Tikai par 10 kandidātu sarakstiem ir nodotas vairāk nekā 100 nederīgas zīmes, pie kam nederīgo zīmju daudzums atkarājas no diviem apstākļiem. Pirmkārt, visvairāk nederīgu zīmju ir tiem sarakstiem, par kuriem nodots lielāks skaits grozītu sarakstu un, otrkārt, lielāks skaits nederīgu zīmju ir tiem sarakstiem, kuru vēlēšanu masa atrodas uz zemāka izglītības līmeņa. Protams, izšķiroša nozīme ir tam, cik daudz balsis vispārīgi nodotas par kādu sarakstu. Sarakstam, par kuru nodotas tikai dažas tūkstsots balsis, pat pie lielāka nederīgo zīmju procenta, būs mazāk

nederīgo zīmju, nekā sarakstam ar lielu balsu skaitu un mazāku nederīgo zīmju procentu.

Nederīgo kandidātu sarakstu skaits 1931. gada vēlēšanās pēc partijām un grupām.

Nombre des listes non valables par partis et par groupes en 1931.

Partijas nosaukums — <i>Dénomination des partis</i>	Nederīgo sarakstu skaits <i>Nombre des listes non valables</i>
1. Latvijas soc.-dēm. strādņ. partija	565
2. Kristīgie zemnieki un katoļi	484
3. Kreisā strādniecība un darba zemniecība	352
4. Latviešu zemnieku savienība	306
5. Latgolas zemnieku progresīvo apvienība	242
6. Krievu vecticībņ. darba tautas vēlētaji	200
7. Demokrātiskais centrs	167
8. Latvijas jaunsaimn. un sīkgruntn. partija	137
9. Latvijas pagastu un apriņķu pašvald. krievu darbin. sav.	106
10. Pareizticīgie vēlētaji	105
11. Latvijas poļu savienība, poļi-katoļi	99
12. Lietuvju katoļi un baltkrievi	95
13. Latvijas vācu-baltiešu partijas	89
14. Kristīgā apvienība un strādnieki	88
15. Sieviešu organizācijas	88
16. Progresīvā apvienība	83
17. Apvien. saimn. grupas — agrākie naudas noguld. u. t. t.	83
18. „Agudas Jisroel”	53
19. Jaunā zemnieku apvienība	52
20. Miera, kārtības un ražošanas apvienība	50
21. Apvien. jaunsaimn.-sīkgruntn., saimniec. centrs un atvaļ. kaņavīri	42
22. Krievu zemn. apvien. u. krievu sab. darb.	42
23. Pareiztic. u. vecticībņ. vēlē. un apvienot. krievu organiz.	41
24. Cionistu organizācija „Mizrachi”	35
25. Poļi-katoļi	32
26. Latv. ēbrēju soc.-dēm. strādņ. org. „Bunds”	29
27. Latvijas īrnieku aizsardzības biedrība	27
28. Latgales latviešu apvien. un zemes arāji	27
29. Nacionālā apvienība	26
30. Dzelzceļnieki, valsts darbin., amatn. un strādņ. arodn. apvien.	26
31. Latgales zemes arāji, radikāl-dēm. un kaņav. atbriv.	26
32. Latvijas apvien. cionistu soc. partija	22
33. Strādnieki un nabadzīgie zemnieki	21
34. Zemgales židu apvienot. saraksts	18
35. Vecticībnieki	17
36. Progresīvā apvien. un demokrātiskais centrs	17
37. Neapmierin. jaunsaimn., mazgruntn. un zvejnieki	15
38. Zemgales progres. zemn. u. jaunsaimn.	12
39. Latvijas soc.-dēm. opozic. strādņ.	11
40. Židu progres. apvienība	7
41. Latvijas darba savienība	7
42. Kurzemnieku apvienība	6
43. Kristīgo darba lauzu savienība	6
44. Rīgas vācu saraksts Vidzemei	5

Nederīgo vēlēšanu zīmju skaits dažām partijām palielinājies, bet citām samazinājies. Sociāldemokrātiskajai partijai nederīgo zīmju skaits 1928. gadā bija 734, bet 1931. gadā, neskatoties uz lielāku grozīto vē-

lēšanu zīmju skaitu, tikai 565. Pa lielākai daļai nederīgo zīmju skaits samazinājies arī pārējām partijām. Redzamākie izņēmumi ir kristīgie zemnieki un katoļi ar 484 nederīgām zīmēm (1928. gadā — 458), zemnieku savienība 306 (242), demokrātiskais centrs 167 (38). Pa lielākai daļai pārmaiņas atkarājas no absolūtā balsu daudzuma, kas par kādu sarakstu nodots.

Nederīgo kandidātu sarakstu procents pēc partijām un grupām.
Pourcentage des listes non valables par partis et par groupes.

Nr.	Partijas nosaukums — <i>Dénomination des partis</i>	%
1	Lietuvju katoļi un baltkrievi	2,99
2	Latgales zemes arāji, radikāl-dēm. un karav. atbrīvotāji	1,71
3	Latvijas irnieku aizsardzības biedrība	1,48
4	Latvijas pagastu un apriņķu pašvald. krievu darbinieki	1,01
5	Pareizticīgie vēlētaji	1,00
6	Krievu vecticīb. darba tautas vēlētaji	0,96
7	Apvien. jaunsaimn.-sīkgruntn., saimniec. centrs un atvaļ. karavīri	0,85
8	Sieviešu organizācijas	0,83
9	Polji-katoļi	0,77
10	Latvijas soc.-dēm. opozic. strādnieki	0,67
11	Kristīgie zemnieki un katoļi	0,61
12	Latvijas poļu savienība, poļi-katoļi	0,58
13	Kreisā strādniecība un darba zemniecība	0,57
14	Latv. ebrēju soc.-dēm. strād. org. „Bunds“	0,56
15	Krievu zemn. apvien. u. krievu sab. darb.	0,49
16	Latgolas zemnieku progresīvo apvienība	0,49
17	Zemgales žīdu apvienot. saraksts	0,43
18	Latgales latviešu apvien. un zemes arāji	0,47
19	Neapmierin. jaunsaimn., mazgruntn. un zvejnieki	0,46
20	Progresīvā apvien. un demokrātiskais centrs Latgalē	0,45
21	Vecticībnieki	0,44
22	Dzelzceļnieki, valsts darbin., amatn. un strād. arodn. apvien.	0,44
23	Kristīgā apvienība un strādnieki	0,43
24	Apvien. saimn. grupas — agrākie naudas noguld. u. t. t.	0,41
25	Latvijas apvien. cionistu soc. partijas	0,40
26	Progresīvā apvienība	0,40
27	Zemgales progres. zemn. un jaunsaimnieki	0,39
28	Pareiztic. u. vecticīb. vēlē. un apvienot. krievu organiz.	0,34
29	Žīdu progres. apvienība	0,33
30	Miera, kārtības un ražošanas apvienība	0,33
31	Latvijas soc.-dēm. strād. partija	0,30
32	Cionistu organizācija „Mizrachi“	0,30
33	„Agudas Jisroel“	0,29
34	Demokrātiskais centrs	0,27
35	Jaunā zemnieku apvienība	0,27
36	Latviešu zemnieku savienība	0,26
37	Strādnieki un nabadzīgie zemnieki	0,25
38	Nacionālā apvienība	0,24
39	Latvijas jaunsaimnieki un sīkgruntnieki	0,24
40	Latvijas vācu-baltiešu partijas	0,23
41	Kurzemnieku apvienība	0,20
42	Kristīgo darba ļaužu savienība	0,12
43	Rīgas vācu saraksts Vidzemei	0,08
44	Latvijas darba savienība	0,08

Par nederīgām atzīto zīmju procents atsevišķiem kandidātu sarakstiem svārstās starp 2,99% un 0,08%. Vislielākais nederīgo zīmju procents ir krievu, latgaliešu un dažādiem sīkākām sarakstiem. Salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, notikušas tikai nelielas pārgrozības. Zemnieku savienībai nederīgo zīmju procents pieaudzis no 0,17% uz 0,26%, demokrātiskam centram no 0,22% uz 0,27%. Turpretim sociāldemokrātiem attiecīgais procents samazinājies no 0,32 uz 0,30, kristīgo zemnieku un katoļu partijai no 0,78 uz 0,61 u. t. t.

Arī pēdējās vēlēšanās ir zudis liels balsu skaits. Daudzi vēlētaji savas balsis ir nodevuši par kandidātu sarakstiem, kuŗi nav ieguvuši neviena mandāta un tādā kārtā šo vēlētajū balsīm nav bijis iespāids uz ievēlētās Saeimas politisko sastāvu. 1925. gadā 18 partijas un grupas ar 37 sarakstiem palika pilnīgi bez pārstāvniecības. 1928. gada vēlēšanās 16 partijas un grupas ar 34 sarakstiem palika bez deputātiem, bet 1931. gadā 17 partijas un grupas ar 27 sarakstiem palika bez deputātiem. Arī starp partijām, kuŗas vienā vai vairākos apgabalos ieguva mandātus, ir tādas, kuŗas citos apgabalos neieguva neviena mandāta. Otrā Saeimas vēlēšanās bija 89.852, t. i. 10,8% no visām balsīm, kuŗas bija nodotas par sarakstiem, kuŗi neieguva mandātu, trešās vēlēšanās bija 119.798, vai 12,6% šādu balsu, bet ceturtās Saeimas vēlēšanās 124.381, vai 12,6%.

Zudušo balsu procents ir palicis agrākais, bet absolūtos skaitļos zaudēto balsu daudzums ir palielinājies. Latviešu pilsoniskās balsis pēdējās vēlēšanās zudušas mazākos apmēros, nekā 1928. gada vēlēšanās. 1928. gadā bez mandāta palika 82.722 latviešu pilsoniskās balsis, bet pēdējās vēlēšanās tikai 76.688. Sadalot šīs balsis pēc agrākos gados pieņemtās schēmas politiskos virzienos, zudušas 24.227 labā spārna balsis (1928. g. — 27.968), 15.644 centra partiju balsis (1928. g. — 27.780), 26.545 politiski nenoteikto grupu balsis (1928. g. — 18.419) un 10.272 Latgales latviešu balsis (1928. g. — 8555). Stipri palielinājies zaudēto nacionālo minoritātu balsu skaits. 1928. gadā bija nodotas 27.525 nacionālo minoritātu balsis par sarakstiem, kas neieguva mandātus, bet 1931. gadā 40.103 balsis. Bez tam 1928. gadā zuda 9551 sociālistiska balss, bet 1931. gadā — 7590.

Zaudētās balsis.

Balsis, kas nodotas par sarakstiem, kuŗi nav ieguvuši mandātus.

Votes perdus.

Votes remis pour des listes de candidats n'ayant pas obtenu aucun mandat.

Labals spārns:

Groupes de droite:

Nacionālā apvienība	11.100
Miera, kārtības un ražošanas apvienība	8.674
Kristīgā apvienība un strādnieki	4.453

Kopā — Total 24.227

Centra grupas:
Groupes du centre:

Apvienoti jaunsaimn.-sikgr., saimnieciskais centrs un atvaļin. kaņavīri	5.065
Progresīvā apvienība	4.357
Progresīvā apvienība un demokrātiskais centrs	3.786
Latvijas darba savienība	2.436
Kopā — Total	15.644

Politiski nenoteiktas grupas:
Groupes de tendance indéterminée:

Sieviešu organizācijas	10.634
Apvienotās saimn. grupas, agr. naudas noguld. u.t.t.	7.723
Neapmierin. jaunsaimn., mazgruntn. un zvejnieki	3.288
Kurzemnieku apvienība	3.094
Irnieku aizsardzības biedrība	1.806
Kopā — Total	26.545

Latviešu latgaliešu grupas:
Groupes lettons de Latgale:

Kristīgie zemnieki un katoļi	5.607
Latgales zemes arāji, rad. dēm. u. kaņav. atbrīvotāji	1.556
Zemgales progresīvie zemnieki un jaunsaimn. (Trasuna gr.)	3.109
Kopā — Total	10.272

Kopā latviešu pilsoņu saraksti **76 688**
Total d. listes bourgeoises lettonnes

Nacionālo minoritāšu saraksti:
Listes des minorités ethniques:

Žīdu saraksti	17.198
to starpā: <i>dont:</i>	
„Mizrachi“	5.355
Latvijas apvien. cionistu soc. partija	5.274
Zemgales žīdu apvienot. saraksts	3.700
Žīdu progresīvā apvienība	2.116
„Agudas Jisroel“	753
Krievu saraksti	10.281
to starpā: <i>dont:</i>	
Vecticībnieki	3.857
Pareiztic., vecticīb. un apvienot. krievu organiz.	3.617
Krievu vecticīb. darba tautas vēlētāji	2.807
Poļu saraksti	9.519
to starpā: <i>dont:</i>	
Latvijas poļu savien., poļi-katoļi	5.317
Poļi-katoļi	4.202
Lietuvju katoļi un baltkrievi	3.105
Kopā — Total	40 103

Kreisā spārna saraksti:
Listes de gauche:

„Bunds“	5.044
Latvijas soc.-dēm. opozic. strādnieki	1.778
Strādnieki un nabadzīgie zemnieki	768
Kopā — Total	7 590

Pavisam kopā zaudētas balsis **124 381**
Total général des votes perdus

Pēdējās vēlēšanās uz vienu ievēlētu deputātu iznāk caurmērā 9.672 balsis, bet 1928. gadā 9.299. Tādā kārtā caurmērā ievēlēšanai nepieciešamais balsu skaits palielinājies par 373. Nākošā tabula rāda, ar kādu caurmēra balsu skaitu ievēlēts viens attiecīgas partijas deputāts:

Caurmērā par vienu deputātu nodotais balsu skaits visā valstī 9.672.

Un député a obtenu en moyenne dans tout le Pays 9.672 votes.

Pārī par caurmēru:

Au-dessus de la moyenne:

Miera, kārtības un ražošanas apvienība	15.192
Pareiztic., vecticīb. un apvien. krievu organiz.	12.107
Cionistu organizācija „Mizrachi“	11.761
Latv. pagastu un apr. pašv. krievu darb. savienība	10.556
Krievu vecticīb. darba tautas vēlētāji	10.264
Apvienotās saimnieciskās grupas	10.264
Kreisā strādniecība un darba zemniecība	10.212
Pareizticīgie vēlētāji	10.166
Demokrātiskais centrs	10.066
Kristīgie zemnieki un katoļi	9.860
Latgolas zemnieku progresīvo apvineiba	9.759

Zem caurmēra:

Au-dessous de la moyenne:

Jaunā zemnieku apvienība	9.491
„Agudas Jisroel“	8.923
Latv. soc.-dēm. strādn. partija	8.857
Latv. darba savienība	8.851
Latvijas poļu savienība, poļi-katoļi	8.464
Latviešu zemnieku savienība	8.460
Strādnieki un nabadzīgie zemnieki	8.378
Krievu zemn. apvien. un krievu sabiedr. darb.	8.298
Latv. jaunsaimn. u. sikgruntn. partija	8.003
Latv. vācu-baltiešu partijas	7.761
Progresīvā apvienība	7.310
Kristīgā apvienība un strādnieki	7.069
Rīgas vācu saraksts Vidzemei	6.138
Dzelzceļnieku, valsts darb., amatn. u. strādn. apv.	5.976
Latgales latv. apvien. un zemes arāji	5.882
Kristīgo darba ļaužu savienība	4.840

Par atsevišķām partijām un grupām nodotais balsu skaits un iegūto mandātu skaits atsevišķos vēlēšanu apgabalos 1931. g.
Nombre des votes recueillis et des mandats obtenus par les différents partis et groupes en 1931 dans les différentes circonscriptions électorales.

Nr.	Partijas un grupas	Rīgas apgabals Circoscription électorale de Riga		Vidzemes apgabals Circoscription électorale de Vidzeme		Kurzemes apgabals Circoscription électorale de Kurzeme		Zemgales apgabals Circoscription électorale de Zemgale		Leļģales apgabals Circoscription électorale de Letgale		Kopā Total		Partis et groupes	Nombre d'ordre
		Balsu skaits	Mandatu skaits	Balsu skaits	Mandatu skaits	Balsu skaits	Mandatu skaits	Balsu skaits	Mandatu skaits	Balsu skaits	Mandatu skaits	Balsu skaits	Mandatu skaits		
1	Latvijas soc.-dēm. strādņ. partija	56 426	6	53 883	6	33 154	4	26 991	3	15 546	2	186 000	21	1	Parti des ouvriers soc.-démocrates de Lettonie
2	Latviešu zemnieku savienība	5 769	1	53 256	6	25 227	3	27 275	3	6 916	1	118 443	14	2	Union paysanne lettone
3	Kristīgie zemnieki un katoļi	—	—	1 031	—	4 576	—	5 861	1	67 413	7	78 881	8	3	Parti des catholiques et des paysans chrétiens
4	Latvijas jaunsaimn. un sīkgruntn. partija	—	—	22 306	2	13 816	2	14 481	2	5 418	1	56 021	7	4	Parti des nouveau et des petits-fermiers
5	Demokrātiskais centrs	26 856	3	14 802	1	9 468	1	9 271	1	—	—	60 397	6	5	Centre démocratique
6	Kreisā strādniecība un darba zemniecība	22 997	2	7 852	1	9 945	1	7 862	1	12 616	1	61 272	6	6	Ouvriers et paysans de gauche
7	Latgolas zemnieku progresīvo apvineiba	—	—	—	—	—	—	—	—	48 795	5	48 795	5	7	Union progressive des paysans de Latgale
8	Latvijas vācu-baltiešu partijas	19 547	2	6 442	1	6 695	1	6 121	1	—	—	38 805	5	8	Partis des Allemands-Baltiques de Lettonie
9	Progresīvā apvineiba	5 478	1	5 844	1	6 250	1	4 357	—	—	—	21 929	3	9	Union progressive
10	Kristīgā apvineiba un strādņieki	6 115	1	5 539	1	5 101	1	4 453	—	—	—	21 208	3	10	Union chrétienne et ouvriers
11	Krievu vecitībn. darba tautas vēlētaji	2 192	—	—	—	—	—	615	—	17 721	2	20 528	2	11	Electeurs du peuple travaillant — vieux-croyants russes
12	Jaunā zemnieku apvineiba	—	—	13 963	1	—	—	5 018	1	—	—	18 981	2	12	Union nouvelle des paysans
13	„Agudas Jisroel”	10 443	1	—	—	753	—	—	—	6 649	1	17 845	2	13	„Agudas Jisroel”
14	Apvien. saimn. grupas — agrākie naudas noguldītāji u. t. t.	1 622	—	8 270	1	4 559	—	4 535	1	1 542	—	20 528	2	14	Groupes économiques unis — teneurs des anciens titres d'épargne etc.
15	Latvijas poļu savienība, poļi-katoļi	5 153	—	164	—	—	—	4 849	1	6 762	1	16 928	2	15	Union des Polonais de Lettonie — Polonais catholiques
16	Latvijas darba savienība	—	—	6 415	1	—	—	2 436	—	—	—	8 851	1	16	Union du travail en Lettonie
17	Pareizticīgie vēlētaji	—	—	—	—	—	—	—	—	10 166	1	10 166	1	17	Electeurs orthodoxes
18	Latvijas pagastu un apriņķu pašvald. krievu darbinieku savienība	—	—	—	—	—	—	—	—	10 556	1	10 556	1	18	Union des fonctionnaires russes des administrations des communes rurales et des districts en Lettonie
19	Krievu zemn. apvien. un krievu sab. darb.	—	—	—	—	—	—	—	—	8 298	1	8 298	1	19	Union des paysans et des fonctionnaires publics russes
20	Pareiztic. vecitībn. un apvienot. krievu organizācija	8 490	1	—	—	—	—	3 617	—	—	—	12 107	1	20	Orthodoxes, vieux-croyants et organisations russes unies

23	strād. arodn. apvien.	6 518	1	4 053	—	4 621	—	—	—	—	15 192	1	23	Union profess. d. cheminots, d. fonction. d'Etat, des artisans et des ouvriers									
24	Miera, kārtības un ražošanas apvienība	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5 882	1	24	Union de paix, d'ordre et de production									
25	Latgales latviešu apvien. un zemes arāji	5 355	—	—	—	6 400	1	—	—	—	11 761	1	25	Union d. Lettons et d. laboureurs de Latgale									
26	Cionistu organizācija „Mizrachi”	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6 138	1	26	Organisation sioniste „Mizrachi”									
27	Rīgas vācu saraksts Vidzemē	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4 840	1	27	Liste des Allemands de Riga p. Vidzeme									
28	Kristīgo darba ļaužu savienība	—	—	—	—	4 840	1	—	—	—	4 840	1	28	Union des travailleurs chrétiens									
29	Apvien. jaunsaimn.-sīkgruntn., saimniec. centrs un atvaļ. kafarīri	5 065	—	—	—	—	—	—	—	—	5 065	—	29	Union des nouveau et petits-fermiers, centre écon. et militaires démobilisés									
30	Nacionālā apvienība	4 670	—	3 658	—	1 481	—	1 291	—	—	11 100	—	30	Union nationale									
31	Sieviešu organizācijas	3 158	—	2 371	—	3 229	—	1 876	—	—	10 634	—	31	Organisations des femmes									
32	Žīdu progresīvā apvienība	2 116	—	—	—	—	—	—	—	—	2 116	—	32	Union progressive des Juifs									
33	Latvijas ģimeņu aizsardzības biedrība	1 806	—	—	—	—	—	—	—	—	1 806	—	33	Ligue pour la défense d. locataires en Lettonie									
34	Latvijas soc.-dēm. opozic. strādnieki	775	—	485	—	—	—	518	—	—	1 778	—	34	Parti d. ouvriers soc.-démocrates-opposants de Lettonie									
35	Neapmierinātie jaunsaimn., mazgruntn. un zvejnieki	—	—	1 772	—	1 072	—	444	—	—	3 288	—	35	Nouveaux-fermiers non satisfaits, pêcheurs et habitants de Kurzeme									
36	Kurzemnieku apvienība	—	—	—	—	3 094	—	—	—	—	3 094	—	36	Union des habitants de Kurzeme									
37	Zemgales žīdu apvienot. savaksts	—	—	—	—	—	—	3 700	—	—	3 700	—	37	Liste des Juifs unis de Zemgale									
38	Lietuvju katoļi un baltkrievi	—	—	—	—	—	—	3 105	—	—	3 105	—	38	Catholiques lithuaniens et Ruthènes Blancs									
39	Zemgales progresīvie zemn. un jaunsaimn.	—	—	—	—	—	—	3 109	—	—	3 109	—	39	Paysans et nouveau-propriétaires progressifs de Zemgale									
40	Vectīcībnieki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3 857	—	40	Vieux-croyants									
41	Latvijas ebreju soc.-dēm. strād. organizācija „Bunds”	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5 044	—	41	Organisation des ouvriers soc.-démocrates juifs „Bund” en Lettonie									
42	Progresīvā apvienība un demokrātiskais centrs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3 786	—	42	Union progressive et centre démocratique									
43	Poļi-katoļi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4 202	—	43	Polonais-catholiques									
44	Latvijas apvien. cionistu sociāl. partija	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5 274	—	44	Parti uni des sionistes-socialistes de Lettonie									
45	Latgales zemes arāji, radikāl.-dēm. un katoļi atbrīvotāji	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1 556	—	45	Laboureurs démocrates-radicaux de Latgale et militaires-libérateurs									
Kopā											214 137	21	218 244	23	144 590	16	142 250	15	247 999	25	957 220	100	Total

Par atsevišķām politiskām partijām nodotais balsu skaits un procenti 1920., 1922., 1925., 1928. un 1931. gada vēlēšanās.
Nombre des votes et pourcentage aux élections de 1920, 1922, 1925, 1928 et 1931 par différents partis.

Partiju un grupu nosaukumi <i>Désignation des partis et des groupes</i>	Nodotais balsu skaits — Nombre des votes					Nodot. balsu % — Pourcentage des votes				
	1920	1922	1925	1928	1931	1920	1922	1925	1928	1931
Sociālistiskais spārns <i>Aile gauche</i>	277 189	293 951	296 745	324 449	262 472	39,00	37,13	35,07	34,89	27,14
to starpā: — dont:										
Kreisā strādniecība un darba zemniecība	—	—	—	52 136	61 272	—	—	—	5,01	6,34
Neatkarīgie sociālisti	—	—	—	22 570	—	—	—	—	2,43	—
Latgales sociāldemokrāti	—	—	—	6 327	—	—	—	—	0,68	—
Soc.-dēm. strādnieku partija	274 877	241 947	260 987	226 340	186 000	38,67	30,56	31,37	24,34	19,23
Latv. ebrēju soc.-dēm. strādnieku org. „Bunds”	—	2 409	5 733	5 302	5 044	—	0,30	0,69	0,56	0,32
Soc.-dēm. mašinieki	—	49 595	30 025	11 774	—	—	6,27	—	3,61	—
Revol. sociālistu partija	724	—	—	—	—	0,11	—	—	—	—
Bezemnieku un strādnieku grupa	1 588	—	—	—	8 378	0,22	—	—	—	0,37
Strādnieki un nabadzīgie zemnieki	—	—	—	—	1 778	—	—	—	—	0,18
Latvijas soc.-dēm. opozicionārie strādnieki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Centra grupas <i>Groupes du centre</i>	83 037	72 830	76 420	85 135	161 800	11,08	9,20	9,18	9,15	16,73
to starpā: — dont:										
Demokrātu savienība	29 662	—	1 977	—	—	4,18	—	0,24	—	—
Demokrātiskais centrs	28 117	57 438	31 680	17 604	60 397	3,95	7,26	3,51	1,59	6,21
Bezemnieku agrārā savienība	14 078	—	—	—	—	1,98	—	—	—	—
Bezpartējskie bezzemnieki	11 180	—	—	—	—	1,37	—	—	—	—
Jaunzemnieku savienība	—	15 392	18 552	7 545	—	—	1,01	2,33	0,81	—
Latvijas Jaunsaimn. un sīkruntnieku partija	—	—	14 372	37 435	56 021	—	—	1,73	4,03	5,79
Latvijas darba savienība	—	—	6 309	12 820	8 851	—	—	0,76	1,39	0,92
Kristīgo darba lauzņu savienība	—	—	3 530	4 484	4 840	—	—	0,11	0,18	0,30
Radikāldemokrāti	—	—	—	5 247	21 929	—	—	—	0,35	2,27
Progresīvā apvienība	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dzelceļnieki, valsts darbin., amatn. un strādņ. arodn. apvienība	—	—	—	—	5 976	—	—	—	—	0,02
Progresīvā apvienība un demokrātiskais centrs	—	—	—	—	3 786	—	—	—	—	0,39
Nenoteiktās grupas <i>Groupes à politique indéterminée</i>	25 887	10 117	15 505	31 264	63 396	3,64	1,28	1,86	3,36	6,33
to starpā: — dont:										
Bezpartējsko pilsoņu grupa	23 867	—	—	—	—	3,38	—	—	—	—
Kareivju kandidātu saraksts	1 497	—	—	—	—	0,21	—	—	—	—
Sieviešu organizācijas	436	—	—	6 443	10 634	0,06	—	—	0,69	1,10
Jēkabpils darba partija	87	—	—	—	—	0,01	—	—	—	—
Zvejnieku savienība	4 008	—	—	—	—	—	0,51	—	—	—
Zemes rūku apvienība	2 667	—	—	—	—	—	0,33	—	—	—
Kaņa invalīdu saraksts	1 230	—	3 496	—	—	—	0,16	—	—	—
Pulkv. Jansona saraksts	1 181	—	—	—	—	—	0,15	—	—	—
Pilsona Salmiņa saraksts	—	—	182	—	—	—	—	0,02	—	—
Atturībnieku saraksts	—	1 031	—	—	—	—	0,13	—	—	—
Izpostīto apgabalu kongr. saraksts	—	—	9 814	—	—	—	—	1,18	—	—
Rīgas normalnieki	—	—	1 139	—	—	—	—	0,14	—	—
Zemkopju savienība	—	—	874	—	—	—	—	0,10	—	—
Apvienotie zemnieki	—	—	—	4 346	—	—	—	—	0,47	—
Apvien. saimn. grupas — agrākie naudas noguld. u. t. t.	—	—	—	14 096	20 528	—	—	—	1,52	2,12

Uzkrīt ārkārtīgi lielā balsu skaita nevienādība. Kamēr caurmērā uz vienu deputātu nepieciešamas bija 9.672 balsis, tikmēr Saeimā faktiski ir deputāti, kas reprezentē ievērojami lielāku un ievērojami mazāku balsu skaitu. Uz miera, kārtības un ražošanas apvienības deputātu iznāk 15.192 balsis, kamēr uz kristīgo darba ļaužu savienības deputātu tikai 4.840, t. i. vairāk nekā trīs reizes mazāk balsu. Šie skaitļi liecina, ka praktiski proporcionālītātes princips samērā maz ievērots, kaut gan mūsu vēlēšanu likums pieder pie tiem, kas cenšas rūpīgi ievērot proporcionālītāti. Samērā lielāku balsu skaitu nekā citas partijas, reprezentē latgalešu deputāti, kā latvieši, tā arī krievi. Šeit runa ir par caurmēra balsu daudzumu, kuŗu attiecīgās partijas deputāti ieguvuši visā valstī. Bet arī atsevišķos apgabalos redzam līdzīgu ainu, kas liecina, ka ievēlēšanai dažādos apgabalos bieži nepieciešams stipri nevienāds balsu skaits. Tā jaunsaimnieku un sīkgruntnieku partijai Vidzemē ar 22.306 balsīm ir divi deputāti un Kurzemē ar 13.816 balsīm tāpat divi deputāti. Latgalē komunistu deputāts ievēlēts ar 12.616 balsīm un Vidzemē viens demokrātiskā centra deputāts pat ar 14.802 balsīm, bet Zemgalē poļu deputāts ievēlēts ar 4.849 balsīm un apvienoto saimniecisko grupu deputāts pat ar 4.535 balsīm, bet cionistiem Latgalē ar 5.274 balsīm un poļiem Rīgā ar 5.153 balsīm nav mandāta.

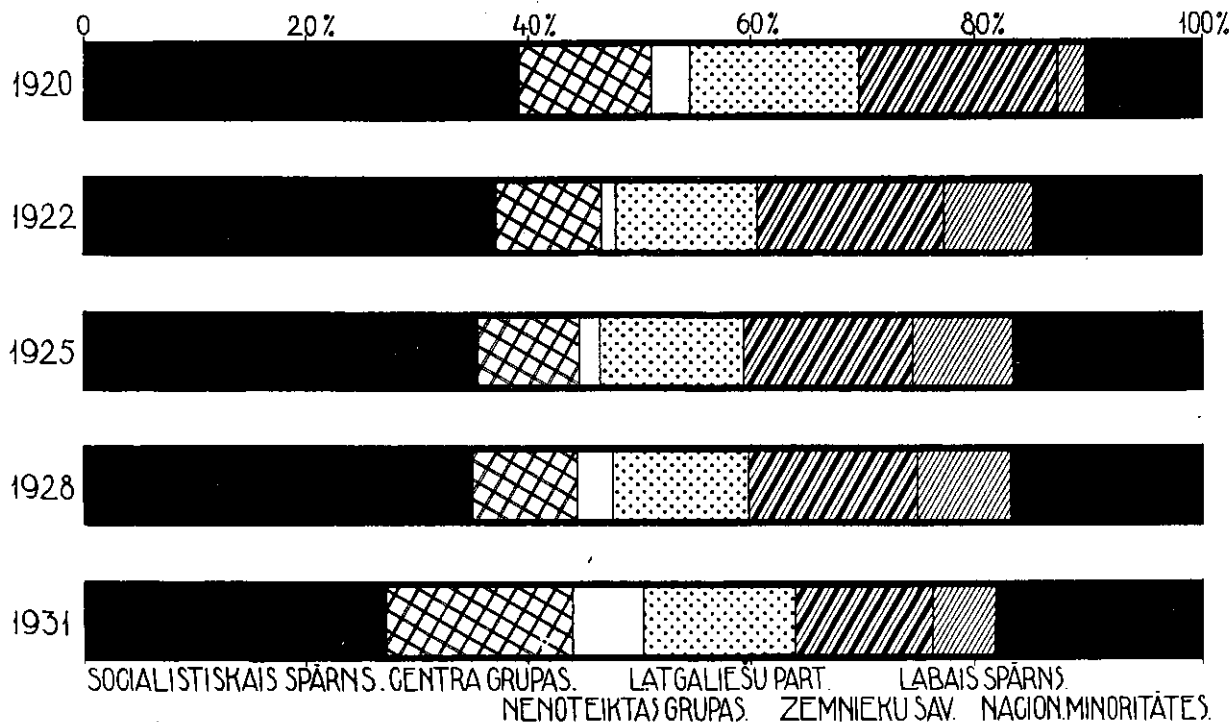
Ar mazāk nekā pusi no caurmērā ievēlēšanai nepieciešamā balsu daudzuma, ievēlēti tikai 3 deputāti — divi Zemgalē un viens Kurzemē. Pievestie skaitļi liecina, ka ir aplams apgalvojums, itkā mazās

partijas no pastāvošā vēlēšanu likuma iegūst un lielās zaudē.

Tā katrs sociāldemokrātu deputāts caurmērā reprezentē 8.857 balsis, zemnieku savienības — 8.460, jaunsaimnieku partijas deputāts — 8.003 balsis, bet demokrātiskā centra deputāts — 10.066, miera, kārtības un ražošanas apvienības pat — 15.192 u. t. t. Ka minētais apgalvojums nav pamatots, redzams arī no tā, ka sociāldemokrātu partijai ar 19,2% no visām balsīm ir 21 deputāts, zemnieku savienībai ar 12,2% no visām balsīm 14 deputāti u. t. t.

Pēdējo vēlēšanu iznākumi atsevišķos vēlēšanu apgabalos ir redzami tabulā, kuŗa iespiesta 18. lapas pusē. Pavisam pēdējās vēlēšanās, tāpat kā 1928. g., deputāti ir ievēlēti no 27 sarakstiem, kamēr 1925. g. vēlēšanās no 25 sarakstiem. Pieci un vairāk deputāti ir ievēlēti no 8 sarakstiem, kamēr 1928. gadā tikai no pieciem sarakstiem. 21 deputāts ir s.-d. strādnieku partijas frakcijai, 14 deputāti zemnieku savienībai, 8 deputāti katoļu kristīgiem zemniekiem, 7 deputāti jaunsaimnieku un sīkgruntnieku partijai, 6 deputāti vācu partijām, demokrātiskam centram un komunistiem un 5 deputāti Latgales progresīviem. Pa 3 deputātiem ir progresīvai apvienībai un kristīgai apvienībai, pa 2 deputātiem piecām frakcijām un bez tam vēl pastāv 11 vienvīru frakcijas. Tādā kārtā arī ceturta Saeima politiskā ziņā ir stipri sadrumstalota, kaut gan daudzas no sīkajām frakcijām ir apvienojušās vai pieslējušās citām frakcijām, tādā kārtā radot lielākas apvienības parlamentāro bloku veidā.

8. Par dažādiem politiskiem grupējumiem nodotais balsu skaits laikā no 1920. līdz 1931. g.

Pārskatu par pēdējās vēlēšanās notikušām pār-
grozībām sniedz tabula 20. lapas pusē. Ievērojot to,
ka nodoto balsu skaits vispārīgi palielinājies, arī par
atsevišķām partijām nodotam balsu skaitam jāuzrāda
pieaugoša tendence. Tomēr, neskatoties uz vispārīgo
balsu skaita palielināšanos, atsevišķas partijas ir
zaudējušas, kālab citas savukārt var uzrādīt lielāku
pieaugumu. Par **sociālistisko spārnu** nodoto balsu
skaits līdz pēdējām vēlēšanām nemitīgi palielinājās,
sasniegams savu maksimumu 1928. gada vēlēšanās
ar 324.449 balsim, bet 1931. gadā balsu skaits sama-
zinājās uz 262.472. Par šīm partijām nodoto balsu
procents samazinājies no 34,0 uz 27,1. Samazināša-
nās galvenā kārtā notikusi uz sociāldemokrātiskās
partijas rēķina, kas zaudējusi vairāk nekā 40.000 bal-
sis. Relatīvi šis zaudējums sver vēl vairāk, jo tas
noticis pieaugot nodoto balsu skaitam. Vislielākais
balsu pieaugums ir **centra partijām**. Par šīm parti-
jām nodotas pēdējās vēlēšanās 161.800 balsis, pret
85.135 balsim 1928. gadā, tā tad nodoto balsu
procents palielinājies no 9,1 uz 16,7. Arī par **lat-
galiešu partijām** nodotais balsu skaits ir palieli-
nājies no 115.841 uz 132.341, kas procentuāli to-
mēr dod tikai nelielu pieaugumu (no 12,0 uz 13,7).
Zemnieku savienība pēdējās vēlēšanās zaudējusi
un par šo partiju nodoto balsu procents sama-
zinājies no 15,0 uz 12,2. Par **labā spārna** parti-
jām nodoto balsu skaits samazinājies no 79.213 uz
53.382, bet ievērojot vispārīgo nodoto balsu skaita
pieaugumu, procentuāli notikusi samazināšanās no
8,0 uz 5,0. Ievērojamu balsu pieaugumu uzrāda
nacionālo minoritāšu saraksti, par kuriem 1928. g.
nodotas 154.808 balsis, bet 1931. gadā 175.386 bal-
sis. Procentuāli tas nozīmē pieaugumu no 16,0 uz
18,1. Beidzot nelielu pieaugumu uzrāda **politiski ne-
noteiktām grupām** nodotais balsu skaits. Lielos vil-
cienos pēdējās vēlēšanas vissmagākos zaudējumus at-

nesušas kreisajam spārnam. Daudz mazāki zaudē-
jumi ir zemnieku savienībai un labajam spārnam, bet
ieguvumus var uzrādīt galvenā kārtā centra partijas,
cittautieši un latgaliešu partijas.

Par atsevišķo partiju ieguvumiem un zaudēju-
miem pārskatu sniedza iepriekšējā tabula. Vislielākie
panākumi iepriekšējās vēlēšanās bija demokrātiskam
centram, kam uz 100 balsim 1928. gada vēlēšanās bija
1931. gadā 343 balsis. Tālāk no lielākiem grupēju-
miem nāk jaunsaimnieku un sikgruntnieku partija ar
150 balsim uz 100 balsim 1928. gadā. Agrākiem nau-
das noguldītājiem attiecīgais skaits ir 146, Latgales
kristīgiem zemniekiem — 138 un, bez tam „Agudas
Jisroel” saraksts un daži krievu saraksti uzrāda ievē-
rojamus panākumus. Kad salīdzina balsu skaitu, kuru
ieguva progresīvā apvienība, ar 1928. gadā par sociāl-
demokrātiem maziņiem nodoto balsu skaitu, tad
pieaugums ir pret 100 1928. gadā — 187. Starp gru-
pām, kas pēdējās vēlēšanās zaudējušas daļu no savām
balsim, vismazākie zaudējumi ir komunistiskā virzie-
na sarakstiem — 96 balsis uz 100 balsim 1928. g. So-
ciāldemokrātiskai strādnieku partijai no 100 balsim
1928. gadā atlikušās tikai 82, bet zemnieku savieni-
bai — 85. Ļoti lieli zaudējumi ir dažām cittautiešu
partijām un no pazīstamākiem latviešu politiskiem
grupējumiem vislielākā balsu skaita samazināšanās
notikusi darba savienībai un nacionālai apvienībai.

Latvijas sociāldemokrātiskā strādnieku partija
ieguva arī pēdējās vēlēšanās, tāpat kā visās iep-
riekšējās, vislielāko balsu skaitu. Par šo partiju
nodotas 186.000 balsis un otro vietu iegūto balsu
daudzuma ziņā ieņem zemnieku savienība ar 118.443
balsim. Satversmes Sapulces vēlēšanās par sociāldēm.
partiju bija nodotas 274.877 balsis vai 38,07% no visām
balsim. Pirmās Saeimas vēlēšanās 241.947 balsis vai
30,50%, otrās Saeimas vēlēšanās — 260.987 balsis vai
31,37%, trešās Saeimas vēlēšanās — 226.340 balsis vai

Par atsevišķām partijām nodoto balsu pieaugums (+) vai samazināšanās (—), salīdzinot ar 1928. g.
Votes en plus ou en moins par rapport à 1928; répartition par partis.

Nr.Nr.	Partijas un grupas — Partis et groupes	1928 g.	1931 g.	+ vai —	Uz 100 1928 g. bija 1931 g. Sur 100 en 1928 il y avait en 1931
1	Demokrātiskais centrs	17 604	60 397	+ 42 793	343
2	„Agudas Jisroel”	9 827	17 845	+ 8 018	182
3	Sieviešu apvienība	6 443	10 634	+ 4 191	165
4	Jaunsaimnieku un sikgruntnieku partija	37 435	56 021	+ 18 586	150
5	Apvienotās saimn. grupas, agr. naudas nog. u. c.	14 096	20 528	+ 6 432	146
6	Latgales kristīgie zemnieki un Zemgales katoļi	57 336	78 881	+ 21 545	138
7	Krievu vecticīb. darb. taut. vēlēt.; vecticībnieki	18 150	24 385	+ 6 235	134
8	Pareizticīgie un krievi	18 541	22 273	+ 3 732	120
9	Kristīgā darba ļaužu savienība	4 484	4 840	+ 356	108
10	Latv. vācu-baltiešu part. un Rīgas vācu sar. Vidzemei	43 352	44 943	+ 1 591	104
11	Latv. poļu sav. poļi-katoļi; poļi-katoļi	16 197	21 130	+ 4 933	103
12	Miera, kārtības un ražošanas apvienība	14 736	15 192	+ 456	103
13	Latgales latv. apv. un zemes arāji	5 853	5 882	+ 29	100
14	Kreisā strādniecība un darba zemniecība*)	74 706	71 428	— 3 278	96
15	„Bunds”	5 302	5 044	— 258	95
16	Saimnieciskais centrs	5 656	5 065	— 591	90
17	Latgolas zemnieku progresīvo apvineiba	55 351	48 795	— 6 556	88
18	Zemnieku savienība	139 173	118 443	— 20 730	85
19	Kristīgā apvineiba un strādnieki	25 254	21 208	— 4 046	84
20	Soc.-dēm. strādnieku partija	226 340	186 000	— 40 340	82
21	Židu organizācija „Mizrachi”	15 145	11 761	— 3 384	78
22	Latv. pag. un apr. pašv. krievu darbin. sav.	14 592	10 556	— 4 036	72
23	Latv. apv. cionistu sociāl. partija	7 529	5 274	— 2 255	70
24	Darba savienība	12 820	8 851	— 3 969	69
25	Nacionālā apvineiba	20 978	11 100	— 9 878	53

*) Šeit ietilpst: 1928. g. Kreisā strādniecība un darba zemniecība; neatkarīgie sociālisti. 1931. g. Kreisā strādniecība un darba zemniecība; strādnieki un nabadzīgie zemnieki; Latv. soc.-dēm. opozicion. strādņ.

24,34%, ceturtās Saeimas vēlēšanās 186.000 balsis vai 19,23% no visām balsīm. Tādā kārtā par sociāldemokrātisko strādnieku partiju vislielākais balsu skaits bija nodots Satversmes Sapulces vēlēšanās. Abās nākošās vēlēšanās to samazināja par s.-d. maziņkiem nodotās balsis un nākošās vēlēšanās par kreiso strādniecību un neatkarīgiem sociālistiem nodotās balsis, bet pēdējās vēlēšanās novērojama vispārīga kreisam sociālistiskam spārnam nodoto balsu skaita samazināšanās. Par sociālistiskām partijām Satversmes Sapulces vēlēšanās bija nodotas 39,00% no visām balsīm. Nemitīgi ar katrām nākošām vēlēšanām par šīm partijām nodoto balsu procents samazinājās. No sākuma šī samazināšanās bija neliela. Tā, laikā no 1920. līdz 1922. gadam par sociālistiskām partijām nodoto balsu procents samazinājās par 1,37, laikā no 1922. līdz 1925. gadam par 1,36, laikā no 1925. gada līdz 1928. gadam par 0,73, bet laikā no 1928. gada līdz 1931. gadam par 7,73. Deviņos gados par šīm partijām nodoto balsu procents samazinājies par 11,36, no kuriem 7,73 krīt uz pēdējiem 3 gadiem. Vēl straujāk samazinājies par sociāldemokrātisko strādnieku partiju nodotais balsu procents. Laikā no Satversmes Sapulces vēlēšanām līdz pirmās Saeimas vēlēšanām par šo partiju nodoto balsu procents samazinājies par 8,11, laikā no 1922. gada līdz 1925. gadam par šo partiju nodoto balsu procents pieauga par 0,31, laikā no 1925. gada līdz 1928. gadam, tas atkal samazinājās par 7,33 un laikā starp abām pēdējām vēlēšanām par 5,11, bet sākot ar 1920. gadu līdz 1931. gadam par 19,31. Atsevišķos vēlēšanu apgabalos par šo partiju bija nodots sekošs balsu skaits:

Par sociāldemokrātisko strādnieku partiju nodotais balsu skaits atsevišķās vēlēšanās un apgabalos.

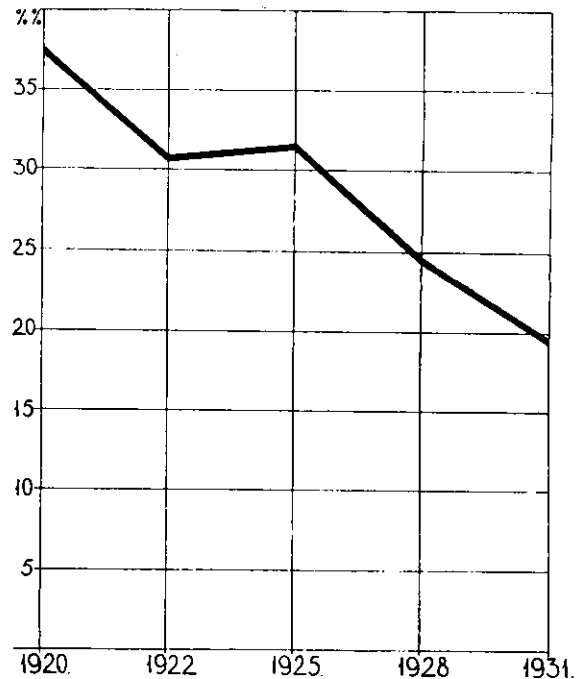
Nombre des votes obtenus par le parti des ouvriers socialdémocrates par provinces aux différentes élections.

Apgabali Provinces	Satv. Sap. vēlēš. Elect. à la Constituant	I Saeimas vēlēš. Elect. à la I Saeima	II Saeimas vēlēš. Elect. à la II Saeima	III Saeimas vēlēš. Elect. à la III Saeima	IV Saeimas vēlēš. Elect. à la IV Saeima
Rīga . . .	32 740	40 178	70 087	55 217	56 426
Vidzeme . .	104 575	76 757	60 081	68 022	53 883
Kurzeme . .	77 572	51 042	49 553	39 782	33 154
Zemgale . .	37 340	38 230	38 529	37 967	26 991
Latgale . .	22 650	35 740	42 737	25 352	15 546
Kopā . . . Total	274 877	241 947	260 987	226 340	186 000

Atsevišķos vēlēšanu apgabalos par šo partiju nodotais balsu skaits padots jūtāmām svārstībām. Kad salīdzinām 1928. un 1931. gadu vēlēšanu iznākumus, tad Rīgas vēlēšanu apgabalā konstatējams neliels par sociāldemokrātiju nodoto balsu pieaugums, bet visos pārējos apgabalos atzīmējama balsu samazināšanās, kas vietām, piemēram Zemgalē, ir stipri liela. Visās iepriekšējās vēlēšanās Zemgalē bija nodotas par sociāldemokrātiem ap 38.000 balsis, bet pēdējās vēlēšanās tikai 26.991 balss. Tāpat Latgalē balsu skaits samazinājies no 25.352 uz 15.546 un Vidzemē no 68.022 uz 53.883. Vismazākie zaudējumi šai partijai ir Kurzemē, kur balsu skaits samazinājies tikai no 39.782 uz 33.154. Par sociāldemokrātisko strādnieku

partiju nodotais balsu skaits vislielākais bija Satversmes Sapulces vēlēšanās — 274.877, bet vismazākais pēdējās vēlēšanās — 186.000, tas nozīmē samazināšanos par 88.877 balsīm. Bet, kad ievēro, ka laikā no Satversmes Sapulces vēlēšanām līdz 1931. gadam vē-

9. Par sociāldemokrātu strādnieku partiju nodotais balsu procents laikā no 1920.—1931. gadam.

lētāju skaits ir palielinājies par vairāk nekā 420.000, tad relatīvos skaitļos konstatējamas lielākas pārgrozības.

Par sociāldemokrātu strādnieku partiju nodotais balsu procents atsevišķās vēlēšanās un apgabalos.

Pourcentage des votes obtenus par le parti des ouvriers socialdémocrates par provinces aux différentes élections.

Apgabali Provinces	Satv. Sap. vēlēšanas Elect. à la Consti.	I. Saeimas vēlēšanas Elections à la I. Saeima	II. Saeimas vēlēšanas Elections à la II. Saeima	III. Saeimas vēlēšanas Elections à la III. Saeima	IV. Saeimas vēlēšanas Elections à la IV. Saeima
Rīga . . .	33,35	27,46	39,18	26,98	26,35
Vidzeme . .	49,22	39,99	33,53	32,15	24,69
Kurzeme . .	55,32	37,05	37,18	27,78	22,93
Zemgale . .	38,44	31,51	30,69	27,48	18,98
Latgale . .	11,36	18,39	19,89	10,82	6,27
Latvija Lettonie	38,67	30,56	31,37	24,34	19,23

Kamēr absolūtos skaitļos par sociāldemokrātisko strādnieku partiju nodotais balsu skaits pat palielinājies, tikmēr procentuāli tas visos vēlēšanu apgabalos samazinājies. Tā samazināšanās notikusi Rīgas vēlēšanu apgabalā — 0,33, tālāk Latgalē par 4,53, Kurzemē par 4,33, Vidzemē par 7,73 un Zemgalē par 8,36, bet visā valstī par 5,11.

Par sociāldemokrātisko strādnieku partiju nodotais balsu skaits (tūkstošos) atsevišķos apriņķos.

Nombre (en 1000) de votes obtenus par le parti des ouvriers socialdémocrates par différents districts.

Apriņķi Districts	1920. g.	1922. g.	1925. g.	1928. g.	1931. g.
Rīgas apr. (distr.)	19,6	15,2	13,5	15,3	12,5
Cēsu	23,0	16,4	8,3	8,8	6,4
Valmieras	31,3	24,8	18,1	18,3	15,2
Valkas	25,2	20,3	11,3	13,1	10,0
Madonas	—	—	8,7	12,2	9,7
Liepājas	19,5	18,2	22,4	18,9	17,4
Aizputes	13,4	7,8	5,1	4,0	2,9
Kuldīgas	14,7	9,2	8,1	6,4	4,8
Ventspils	11,0	7,4	7,9	4,3	3,5
Talsu	12,3	8,3	5,9	6,1	4,5
Tukuma	7,1	6,3	5,6	5,9	4,0
Jelgavas	12,2	12,1	17,1	16,6	12,3
Bauskas	7,7	6,5	5,6	5,7	4,1
Jēkabpils	7,1	9,6	7,2	6,3	4,5
Ilūkstes	2,3	3,7	2,9	3,5	2,1
Daugavpils	4,2	14,8	16,2	9,6	6,0
Rēzeknes	2,7	7,4	8,1	4,0	3,0
Ludzas	11,9	13,5	11,2	5,2	4,2
Jaunlatgales	—	—	7,1	6,5	2,1

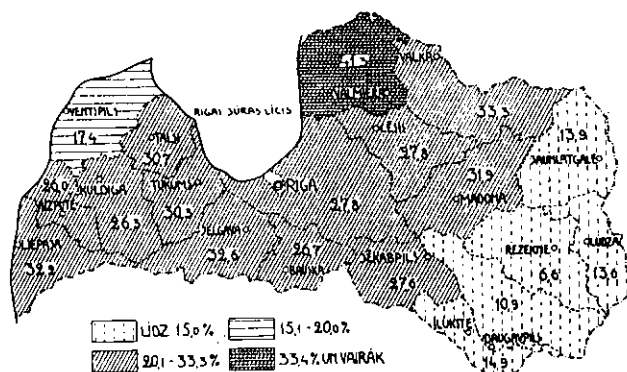
Vēl laikā starp 1925. un 1928. gadu vēlēšanām sociāldemokrātiskā strādnieku partija daudzos apriņķos varēja uzrādīt vietām pat jūtamu balsu skaita pieaugumu. Tā tas bija visos Vidzemes apriņķos un Talsu, Tukuma, Bauskas un Ilūkstes apriņķos. Laikā starp abām pēdējām vēlēšanām par šo partiju nodotais balsu skaits, turpretim, samazinājies visos apriņķos, pie kam samazināšanās pa lielākai daļai svārstās starp 20 un 40%.

Par sociāldemokrātisko strādnieku partiju nodotais balsu procents atsevišķos apriņķos.

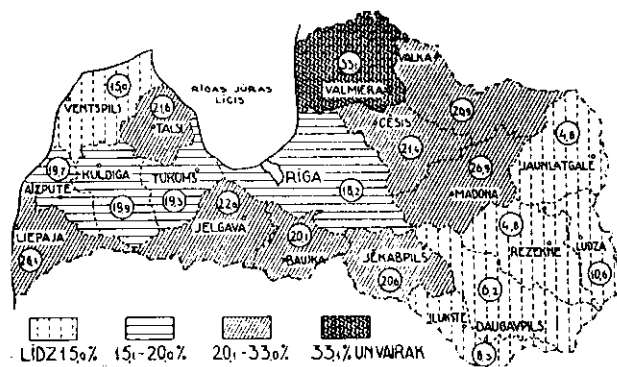
Pourcentage des votes obtenus par le parti des ouvriers socialdémocrates par différents districts.

Apriņķi Districts	Gadi — Années					+ vai — laikā no 1920 — 1931. de 1920 à 1931	+ ou — laikā no 1928 — 1931. de 1928 à 1931
	1920	1922	1925	1928	1931		
Rīgas	44,28	33,40	30,35	27,79	18,21	-26,07	-9,59
Cēsu	39,48	32,91	30,42	27,78	21,24	-18,24	-6,54
Valmieras	62,22	51,49	44,35	41,32	33,08	-29,11	-8,24
Valkas	51,92	42,01	32,03	33,30	26,39	-25,03	-6,41
Madonas	—	—	27,03	31,95	26,95	—	-5,00
Liepājas	49,53	36,37	40,92	32,25	28,11	-21,12	-3,81
Aizputes	65,61	41,87	34,86	26,00	19,73	-45,91	-6,27
Kuldīgas	62,36	38,52	34,53	26,31	19,91	-42,45	-6,40
Ventspils	55,02	35,69	35,61	17,38	14,98	-40,01	-2,40
Talsu	49,53	34,18	32,72	30,75	21,61	-27,92	-9,11
Tukuma	39,10	32,27	31,77	30,03	19,29	-19,81	-10,74
Jelgavas	37,77	31,52	37,17	32,62	22,61	-15,16	-10,01
Bauskas	44,27	31,11	28,68	26,70	20,09	-24,18	-6,61
Jēkabpils	36,24	42,23	36,46	27,58	20,65	-15,59	-6,93
Ilūkstes	31,68	18,60	12,59	14,90	8,31	-23,31	-6,56
Daugavpils	6,75	19,40	19,09	10,89	6,18	-0,57	-4,71
Rēzeknes	5,26	13,74	14,60	6,58	4,88	-0,41	-1,73
Ludzas	22,98	21,15	31,31	13,58	10,68	-12,33	-2,93
Jaunlatgales	—	—	18,68	13,91	4,77	—	-9,17

10. Par sociāldemokrātisko strādnieku partiju nodotais balsu procents atsevišķos apriņķos 1928. gadā.

10a. Par sociāldemokrātisko strādnieku partiju nodotais balsu procents atsevišķos apriņķos 1931. gadā.

Salīdzinot Satversmes Sapulces un pēdējo vēlēšanu iznākumus, par sociāldemokrātisko partiju nodotais balsu skaits samazinājies visur, izņemot Jelgavas un dažus Latgales apriņķus. Vietām šī samazināšanās ir ļoti liela un salīdzinot abās minētās vēlēšanās iegūto balsu skaitu, šī partija dažos apriņķos ir zaudējusi pat līdz trīs ceturtdaļām no savām balsīm.

Atsevišķos apriņķos par sociāldemokrātisko partiju nodotais balsu procents vienmēr bija padots svārstībām, dažos apriņķos palielinādamies un citur samazinādamies, turpretim laikā starp abām pēdējām vēlēšanām tas viscaur samazinājies. Vislielākā samazināšanās notikusi Tukuma (10,7), Jelgavas (10,0), Rīgas (9,0), Jaunlatgales (9,2) un Talsu (9,1) apriņķos bet vismazākā Ludzas (2,0), Ventspils (2,0) un Rēzeknes (1,7) apriņķos. Kad salīdzina Satversmes Sapulces un pēdējo vēlēšanu iznākumus, tad par sociāldemokrātisko partiju nodotais balsu procents visvairāk samazinājies trijos Kurzemes apriņķos (vairāk kā par 40), bet Zemgalē un Latgalē notikusi samērā nelielā samazināšanās.

Par sociāldemokrātiskās strādnieku partijas kandidātu sarakstiem pilsētās un uz laukiem nodoto balsu skaits.

Nombre des votes obtenus dans les villes et à la campagne par les listes de candidats du parti des ouvriers socialdémocrates.

Gadi Années	Uz laukiem A la campagne		Pilsētās Dans les villes		Kopā Total	
	Skaits Nombre	%	Skaits Nombre	%	Skaits Nombre	%
1920	211 110	76,81	63 767	23,16	274 877	100,00
1922	153 732	63,54	88 215	36,46	241 947	100,00
1925	124 629	47,75	136 358	52,25	260 987	100,00
1928	117 960	52,12	108 380	47,89	226 340	100,00
1931	83 574	44,93	102 426	55,07	186 000	100,00

Kad palūkojamies uz to, kā par sociāldemokrātisko partiju nodotās balsis sadalās starp pilsētām un laukiem, tad redzam, ka pirmajās vēlēšanās šī partija galvenā kārtā ieguva savas balsis uz laukiem (1920. gadā — 76,8%), bet pakāpeniski uz laukiem iegūto balsu skaits samazinājās un pārsvaru ieguva pilsētnieku balsis. Satversmes Sapulces vēlēšanās par sociāldemokrātiju pagastos bija nodotas 211.110 balsis, bet pēdējās vēlēšanās vairs tikai 83.574 balsis, tas ir 39,8% no Satversmes Sapulces vēlēšanās iegūtām balsīm. Arī pilsētās iegūto balsu skaits padots svārstībām. 1920. gadā par šo partiju bija nodotas 63.767 pilsētnieku balsis, 1925. gadā maksimālais skaits — 136.358 un kopš šīm vēlēšanām arī pilsētās par sociāldemokrātiju nodotais balsu skaits samazinās — 1928. gadā uz 108.380 un 1931. gadā uz 102.426 balsīm. Pēdējās vēlēšanās 55% no visām balsīm, kurās sociāldemokrātija bija ieguvusi, nodotas pilsētās. Samazināšanās pilsētās galvenā kārtā izskaidrojama ar to, ka savus kandidātu sarakstus uzstādīja arī komunistiskā partija.

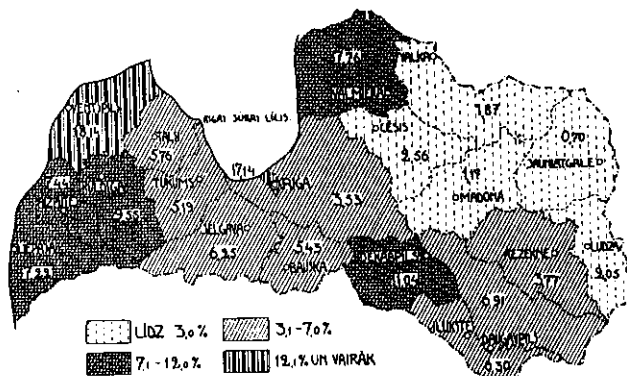
Par sociāldemokrātisko strādnieku partiju uz laukiem nodoto balsu skaits un procents atsevišķos apgabalos.

Nombre et pourcentage des votes obtenus par le parti des ouvriers socialdémocrates à la campagne — par provinces.

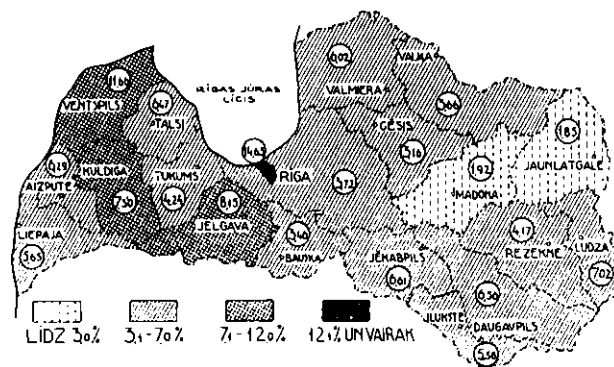
Apgabali Provinces	Satv. Sapulces vēlēšanas Elect. à la Constitante		I. Saeimas vēlēšanas Elect. à la I. Saeima		II. Saeimas vēlēšanas Elect. à la II. Saeima		III. Saeimas vēlēšanas Elect. à la III. Saeima		IV. Saeimas vēlēšanas Elect. à la IV. Saeima	
	Balsu sk. N.d. votes	%	Balsu sk. N.d. votes	%	Balsu sk. N.d. votes	%	Balsu sk. N.d. votes	%	Balsu sk. N.d. votes	%
Vidzeme	87 587	49,10	62 622	39,00	43 541	30,14	50 876	30,17	39 009	23,16
Kurzeme	54 022	58,98	29 627	35,30	22 680	30,61	21 047	25,46	15 462	18,44
Zemgale	29 760	38,16	29 314	31,67	24 358	26,62	25 189	26,67	17 941	19,56
Latgale	17 293	11,88	30 393	18,77	34 050	19,44	20 048	10,55	11 162	5,65
Latvija Lettonie	188 462	37,84	151 956	30,45	124 629	25,48	117 960	21,38	83 574	15,77

Sevišķi strauji par sociāldemokrātisko partiju nodotais balsu skaits un procents samazinājies laikā starp abām pēdējām vēlēšanām. Vispārīgi par sociāldemokrātiju uz laukiem nodotais balsu skaits nemīgi samazinājās, bet šis process nebija tik straujš un bija padots svārstībām, kas izpaudās balsu pieaugumā dažos apgabalos. Tā laikā starp 1925. gada vēlēšanām un 1928. gada vēlēšanām par sociāldemokrātiju nodotais balsu skaits palielinājās Vidzemē un Zemgalē. Turpretim pēdējās vēlēšanās tas samazinājies visos vēlēšanu apgabalos un ir mazāks nekā jebkurās iepriekšējās vēlēšanās. Laikā starp abām pēdējām vēlēšanām par sociāldemokrātisko partiju uz laukiem nodoto balsu skaits samazinājies Vidzemē par 23,8%, Kurzemē par 26,5%, Zemgalē par 31,0% un Latgalē par 44,8%. Satversmes Sapulces vēlēšanās šī partija ieguva 37,8% no visām balsīm uz laukiem, bet pēdējās vēlēšanās tikai 15,8%, tanī pašā laikā absolūtos skaitļos zaudējama vairāk nekā pusi no agrākām lauku balsīm. Jāņem vērā, ka pirmajās vēlēšanās sociāldemokrātiskā partija bija vienīgā kreisā un socialistiskā partija, kurpretim pēdējās vēlēšanās tai jāizcīna cīņa ar komunistisko partiju.

11. Par komunistiskām partijām nodotais balsu procents 1928. gadā.

11a. Par komunistiskām partijām nodotais balsu procents 1931. gadā.

Kopš trešās Saeimas vēlēšanām, vēlēšanās piedalās saraksti, kas nostājas pa kreisi no sociāldemokrātijas. Svarīgākais no tiem ir kreisās strādniecības un darba zemniecības saraksts, kam 1928. gadā palīga saraksta uzdevumus pildīja neatkarīgo socialistu partijas kandidātu saraksts un pēdējās vēlēšanās divi nenožīmīgi saraksti, kas ieguva samērā nelielu balsu

skaitu. Tie bija strādnieku un nabadzīgo zemnieku saraksts, kam vienīgi Rīgā piekrita nozīme un Latvijas sociāldemokrātu opozicionāru saraksts, ar pavisam nelielu balsu skaitu.

Par kreisās strādniecības, strādnieku un nabadzīgo zemnieku un Latvijas soc.-dēm. opozic. strādnieku sarakstiem nodotais balsu skaits un procents 1931. g. vēlēšanās.

Nombre et pourcentage des votes obtenus par les listes de candidats des ouvriers de gauche, le parti d. ouvr. et d. pays. pauvres et le parti de ouvr. soc.-dém. opposants.

Apriņķi un apgabali <i>Districts et provinces</i>	Kreisās strādnieku kandid. sar.		Strādnieku un nabadzīgo zemnieku kandid. sar.		Latv. soc. dēm. opoz. strādnieku kandid. sar.		Kopā	
	Skaitis <i>Nombre</i>	%	Skaitis <i>Nombre</i>	%	Skaitis <i>Nombre</i>	%	Skaitis <i>Nombre</i>	%
Rīga (ville)	22 997	10,74	7 610	3,55	775	0,36	31 382	14,65
Rīgas apr. (distr.)	2 458	3,58	—	—	101	0,14	2 559	3,72
Cēsu " "	920	3,04	—	—	38	0,12	958	3,16
Valmieras " "	2 701	5,87	—	—	70	0,15	2 771	6,02
Valkas " "	1 229	3,31	—	—	129	0,35	1 358	3,06
Madonas " "	544	1,51	—	—	147	0,41	691	1,92
Vidzeme	7 852	3,60	—	—	485	0,22	8 337	3,82
Liepājas apr. (distr.)	3 349	5,48	102	0,17	—	—	3 451	5,05
Aizputes " "	896	6,03	38	0,26	—	—	934	6,29
Kuldīgas " "	1 704	7,12	44	0,18	—	—	1 748	7,30
Ventspils " "	2 692	11,40	62	0,26	—	—	2 754	11,06
Talsu " "	1 304	6,20	57	0,27	—	—	1 361	6,47
Kurzeme	9 945	6,58	303	0,21	—	—	10 248	7,09
Tukuma apr. (distr.)	804	3,58	57	0,27	26	0,12	887	4,21
Jelgavas " "	3 887	7,15	127	0,23	419	0,77	4 433	8,15
Bauskas " "	600	2,91	76	0,37	36	0,15	712	3,46
Jēkabpils " "	1 317	6,09	78	0,36	35	0,16	1 430	6,01
Ilūkstes " "	1 254	5,06	127	0,51	2	0,01	1 383	5,58
Zemgale	7 862	5,31	465	0,33	518	0,36	8 845	6,22
Daugavpils apr. (distr.)	6 348	6,56	—	—	—	—	6 348	6,56
Rēzeknes " "	2 599	4,17	—	—	—	—	2 599	4,17
Ludzas " "	2 751	7,02	—	—	—	—	2 751	7,02
Jaunlatgales " "	918	1,83	—	—	—	—	918	1,83
Latgale	12 616	5,09	—	—	—	—	12 616	5,09
Latvija — Lettonie	61 272	6,33	8 378	0,87	1 778	0,19	71 428	7,38

1928. gada vēlēšanās par komunistiskā novirziena sarakstiem bija nodotas 74.706 balsis, kas iztaisa 8,0% no visām balsīm. Pēdējās vēlēšanās par tā paša virziena sarakstiem nodotas 71.428 balsis vai 7,0% no visām balsīm, kas kā absolūti, tā arī relatīvi nozīmē nelielu samazināšanos. Vislielāko balsu skaitu komunistiskie saraksti ieguva Rīgā, kur par tiem nodotas 31.382 balsis, vai 14,6% no visām balsīm. Otrā vietā nāk Ventspils apriņķis, kurā 11,7% no visām balsīm nodotas par šiem sarakstiem. Tālāk nāk Jelgavas apriņķis ar 8,1%, Kuldīgas apriņķis ar 7,3%, Ludzas apriņķis ar 7,0% u. t. t. Vismazāk komunistisko balsu nodots Vidzemes apgabalā — tikai 3,8%, pie kam tur Valmieras apriņķī ir 6,0% un Madonas apriņķī vismazāk — 1,0%. Tanīs valsts daļās, kurās komunistiskā valdība visilgāk pastāvēja, par komunistiem nodoto

balsu skaits ir vismazākais (Vidzemē — sevišķi Madonas apriņķī un Latgalē), bet kur tā bija sveša. tur — visvairāk balsu (Ventspils un Valmieras apriņķos). Abās pēdējās vēlēšanās par sarakstiem, kas kreisāki par sociāldemokrātiju, nodoto balsu procents atsevišķos apriņķos bija sekošs:

Par komunistiskā virziena sarakstiem nodotais balsu procents.

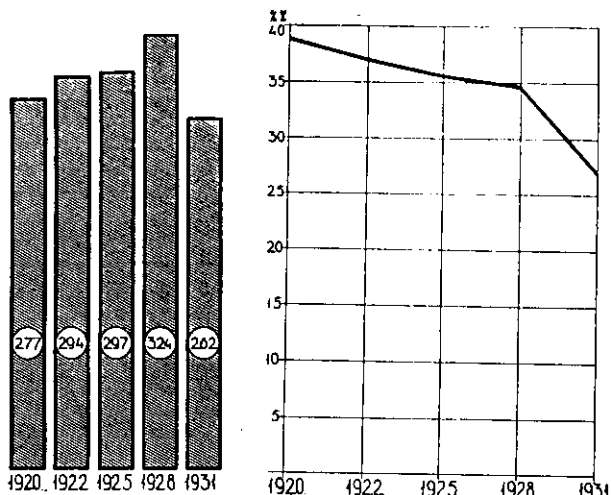
Pourcentage des votes obtenus par les listes de candidats de tendance communiste.

	1928. gadā en 1928	1931. gadā en 1931
Rīga (ville)	17,14	14,65
Rīgas apr. (distr.)	3,53	3,72
Cēsu " "	2,56	3,16
Valmieras " "	7,76	6,02
Valkas " "	1,87	3,06
Madonas " "	1,17	1,92
Vidzeme	3,54	3,82
Liepājas apr. (distr.)	7,22	5,05
Aizputes " "	7,44	6,29
Kuldīgas " "	9,55	7,30
Ventspils " "	18,14	11,06
Talsu " "	5,78	6,47
Kurzeme	9,33	7,09
Tukuma apr. (distr.)	5,19	4,21
Jelgavas " "	6,25	8,15
Bauskas " "	5,43	3,46
Jēkabpils " "	11,04	6,01
Ilūkstes " "	6,30	5,58
Zemgale	6,76	6,22
Daugavpils apr. (distr.)	6,91	6,56
Rēzeknes " "	3,77	4,17
Ludzas " "	2,05	7,02
Jaunlatgales " "	0,70	1,83
Latgale	4,06	5,09
Latvija — Lettonie	8,04	7,38

Par komunistiskā virziena sarakstiem nodoto balsu procents samazinājies 11 apriņķos, bet palielināšanās novērojama 9 apriņķos. Relatīvi vislielākais pieaugums komunistiem ir Valkas apriņķī (no 1,0% 1928. gadā uz 3,7% 1931. gadā), Ludzas apriņķī (no 2,0% uz 7,0%) un Jaunlatgales apriņķī (no 0,7% uz 1,8%). Jūtama samazināšanās, turpretim notikusi Ventspils apriņķī (no 18,1% uz 11,7%), Jēkabpils apriņķī (no 11,0% uz 6,0%) u. t. t. Absolūtos skaitļos visievērojamākā komunistisko balsu skaitļa samazināšanās notikusi Rīgas pilsētā, kur 1928. gadā bija nodotas 35.076 šādas balsis, bet 1931. gadā — 31.382. Komunistisko balsu procents samazinājies visos apgabalos, izņemot Vidzemi un Latgali. Vidzemē atzīmējams pavisam neliels pieaugums — 923 balsis vai no 3,8% uz 3,9%, Latgalē balsu skaits palielinājies par 3105, vai no 4,1% uz 5,1%.

Sociāldemokrātisko balsu skaita un procenta samazināšanos 1928. gada vēlēšanās varēja lielā mērā izskaidrot ar to, ka no jauna bija nācis klāt komunistiskais saraksts, kas pie sevis saistīja daudzus vēlētājus, kas agrākās vēlēšanās bija balsojuši par sociāldemokrātisko strādnieku partiju. Bet 1931. gadā samazinājies arī komunistisko balsu skaits un procents, kālab attiecībā pret šīm vēlēšanām agrākais izskaidrojums atkrīt. Pārskatāmu ainu par kreisā spārna balsu kustību iegūstam, kad salīdzinām atsevišķās vēlēšanās par sociāldemokrātisko strādnieku partiju un komunistiskiem sarakstiem nodoto balsu skaitu un procentu. To rāda nākošā tabula.

12. Par sociālistiskām partijām nodotais balsu skaits un procents.

1928. gadā par sociālistiskām partijām nodotais balsu skaits sasniedza savu kulminācijas punktu, bet 1931. gadā tas bija mazāks nekā jebkurās iepriekšējās vēlēšanās. Procentuāli par sociālistiskām partijām nodotais balsu skaits samazinās kopš Satversmes Sapulces vēlēšanām. 1920. gadā par šīm partijām bija nodotas 39,0% no visām balsīm, bet 1931. gadā 27,0%.

Starp pilsoniskām partijām pirmo vietu ieņem zemnieku savienība, kas ieguvusi 12,2% no visām balsīm (1928. gadā — 15,0%) un 22,4% no visām latviešu pilsoniskām balsīm (1928. gadā — 30,0%). Uz laukiem zemnieku savienība ieguvusi vislielāko balsu skaitu. Par zemnieku savienību atsevišķās vēlēšanās nodotais balsu skaits bija sekošs:

Par zemnieku savienību nodotais balsu skaits atsevišķos vēlēšanu apgabalos un gados.

Nombre des votes obtenus par l'Union paysanne — par années et circonscriptions électorales.

Vēlēs. apgab. / Circons. élect.	Satv. Sap. vēlēšanas / Elect. à la Const.	I. Saeimas vēlēšanas / Elections à la I. Saeima	II. Saeimas vēlēšanas / Elections à la II. Saeima	III. Saeimas vēlēšanas / Elections à la III. Saeima	IV. Saeimas vēlēšanas / Elections à la IV. Saeima
Rīga . . .	—	4 233	5 857	5 846	5 769
Vidzeme . .	65 068	60 491	55 640	63 011	53 256
Kurzeme . .	25 971	26 531	25 314	30 088	25 227
Zemgale . .	31 981	32 834	29 755	32 917	27 275
Latgale . .	—	8 675	8 504	7 311	6 916
Latvija / Lettonie	126 434**)	132 764	125 070	139 173	118 443

Arī par zemnieku savienību nodotais balsu skaits pēdējās vēlēšanās ir samazinājies. Absolūtos skaitļos vislielākā samazināšanās notikusi Vidzemē, kur šī

*) Šeit ieskaitītas visas partijas, neatkarīgi no tā, vai tās ieguvušas mandātu vai nē.

**) Bez augstāk minētiem trīs apgabaliem, par zemn. sav. armijas apgabalā bija nodotas 3.414 balsis, kālab viss nodoto balsu skaits ir lielāks, nekā triju minēto apgabalu summa.

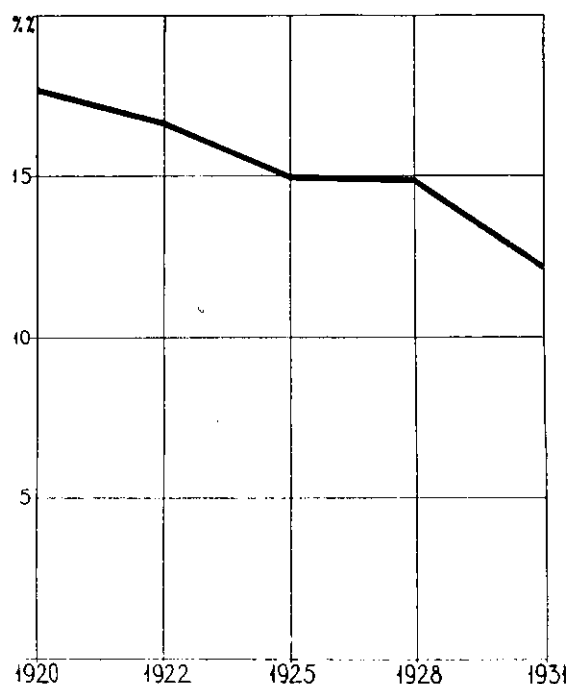
partija zaudējusi 9.755 balsis, bet vismazāk — Rīgā. Par zemnieku savienību nodotais balsu skaits samazinājies Rīgā par 1,4%, Latgalē par 5,4%, Vidzemē par 15,5%, Kurzemē par 16,2% un Zemgalē par 17,1%. Tādā kārtā galvenos lauku apgabalos par zemnieku savienību nodotais balsu skaits samazinājies par mazliet vairāk nekā 15,0%.

Par zemnieku savienību atsevišķos vēlēšanu apgabalos un gados nodotais balsu procents.

Pourcentage des votes obtenus par l'Union paysanne — par années et circonscriptions électorales.

Vēlēšanu apgaball / Circons. électorales	Satv. Sap. vēlēs. / Elect. à la Constitution	I. Saeimas vēlēs. / Elect. à la I. Saeima	II. Saeimas vēlēs. / Elect. à la II. Saeima	III. Saeimas vēlēs. / Elect. à la III. Saeima	IV. Saeimas vēlēs. / Elect. à la IV. Saeima
Rīga . . .	—	2,39	3,27	2,86	2,69
Vidzeme . .	32,27	31,52	31,05	30,06	24,40
Kurzeme . .	20,27	19,26	19,00	21,02	17,15
Zemgale . .	33,27	27,07	23,03	23,82	19,17
Latgale . .	—	4,46	3,06	3,12	2,79
Latvija . . / Lettonie	17,78	16,77	15,03	14,97	12,25

13. Par zemnieku savienību nodotais balsu procents.

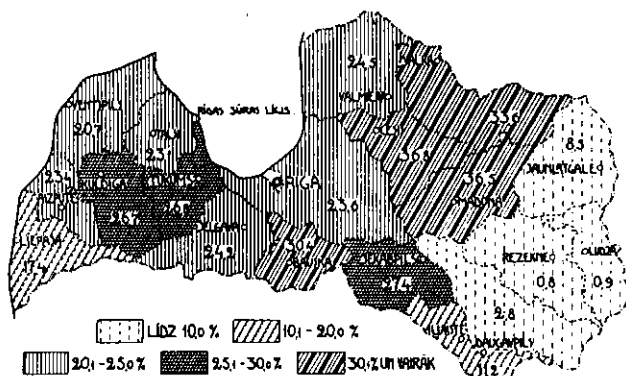
Par zemnieku savienību nodoto balsu procents lēnām pamazinās. Satversmes Sapulces vēlēšanās tas bija 17,8% no visām balsīm, 1922. gadā — 16,8%, abās iepriekšējās vēlēšanās — 15,0%, bet pēdējās vēlēšanās — 12,2%. Iegūto balsu procents samazinājies visos vēlēšanas apgabalos, pie kam vislielākā samazināšanās notikusi Vidzemes apgabalā.

Atsevišķos apriņķos par zemnieku savienību nodotais balsu skaits (tūkstošos).

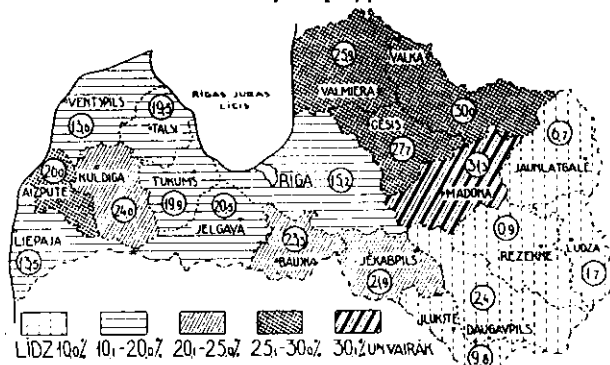
Nombre (en 1000) des votes obtenus par l'Union paysanne — par districts.

Apriņķi — Districts	1920. g.	1922. g.	1925. g.	1928. g.	1931. g.
Rīgas	14,5	12,0	11,6	13,2	10,5
Cēsu	22,2	18,8	10,0	11,7	8,4
Valmieras	12,7	13,0	11,1	10,9	11,0
Valkas	15,6	16,6	12,5	13,2	11,1
Madonas	—	—	10,4	14,0	11,3
Liepājas	5,1	7,6	8,2	10,2	8,3
Aizputes	3,9	4,3	3,0	3,6	3,9
Kuldīgas	5,2	6,1	6,3	6,5	5,7
Ventspils	5,3	3,4	4,2	5,2	3,2
Talsu	6,4	5,6	3,6	4,6	4,1
Tukuma	6,7	5,5	4,9	5,1	4,1
Jelgavas	10,7	9,8	10,2	12,4	11,2
Bauskas	5,8	6,9	5,9	6,5	4,8
Jēkabpils	7,2	6,9	5,3	6,3	4,7
Ilūkstes	1,6	3,7	3,4	2,6	2,4
Daugavpils	—	2,9	2,5	2,5	2,3
Rēzeknes	—	1,0	0,5	0,5	0,5
Ludzas	—	4,7	0,3	0,3	0,7
Jaunlatgales	—	—	5,2	4,0	3,4

14. Par zemnieku savienību nodotais balsu procents 1928. gadā atsevišķos apriņķos.

14a. Par zemnieku savienību nodotais balsu procents 1931. gadā atsevišķos apriņķos.

Laikā starp 1925. un 1928. gada vēlēšanām par zemnieku savienību nodotais balsu skaits bija palielinājies visos apriņķos, izņemot Valmieras, Ilūkstes un Jaunlatgales apriņķus, turpretim laikā starp 1928. un 1931. gadiem par zemnieku savienību nodotais balsu

skaits samazinājies visos apriņķos, izņemot Valmieras, Aizputes un Ludzas apriņķus. Atsevišķos apriņķos zemnieku savienība ieguva sekošu procentu no visām balsīm:

Par zemnieku savienību nodoto balsu procents.
Pourcentage des votes obtenus par l'Union paysanne.

Apriņķi — Districts	1920. g.	1922. g.	1925. g.	1928. g.	1931. g.
Rīgas	32,64	26,45	26,06	23,65	15,22
Cēsu	38,25	37,83	36,54	36,54	27,74
Valmieras	22,99	26,59	27,15	24,52	25,96
Valkas	32,27	34,43	36,00	33,60	29,98
Madonas	—	—	32,95	36,55	31,34
Liepājas	13,03	13,97	14,94	17,41	13,56
Aizputes	19,13	22,95	20,71	23,45	26,06
Kuldīgas	22,19	25,78	27,12	26,72	23,99
Ventspils	26,31	16,43	18,83	20,75	13,62
Talsu	25,98	23,37	19,62	23,10	19,51
Tukuma	36,93	28,25	27,97	26,78	19,87
Jelgavas	33,06	25,63	22,03	24,21	20,53
Bauskas	33,32	33,34	30,57	30,44	23,29
Jēkabpils	36,78	30,15	26,79	27,44	21,91
Ilūkstes	22,29	18,60	14,83	11,22	9,79
Daugavpils	—	3,88	2,96	2,84	2,42
Rēzeknes	—	1,94	0,89	0,81	0,87
Ludzas	—	7,28	0,92	0,88	1,72
Jaunlatgales	—	—	13,62	8,50	6,76
Latvija — Lettonie	17,78	16,77	15,03	14,97	12,25

Par zemnieku savienību nodoto balsu procents palielinājies Valmieras, Aizputes, Rēzeknes un Ludzas apriņķos, bet pārējos apriņķos tas samazinājies, pie kam vietām samazināšanās ir diezgan liela. Tā Cēsu apriņķī par šo partiju nodoto balsu procents samazinājies no 36,25 uz 27,74, Rīgas apriņķī — no 32,64 uz 15,22, Bauskas apriņķī — no 30,57 uz 23,29, Ventspils apriņķī — no 20,75 uz 13,62 u. t. t.

Pēc iegūtā balsu skaita daudzuma otro vietu latviešu pilsoņu partiju starpā ieņēma kristīgo zemnieku un katoļu partija, kuŗa savus kandidātus sarakstus bija uzstādījusi četros vēlēšanu apgabalos. Par šo partiju nodots sekošs balsu skaits:

Par kristīgo zemnieku un katoļu partiju nodotais balsu skaits.

Nombre des votes obtenus par le parti des paysans chrétiens et des catholiques.

Vēlēšanu apgabali Circonscri. électorales	1925. g.	1928. g.	1931. g.
Rīga	2 156	2 458	—
Vidzeme	241	—	1 031
Kurzeme	2 554	2 943	4 576
Zemgale	3 971	4 705	5 861
Latgale	35 309	47 230	67 413
Latvija Lettonie	44 231	57 336	78 881

Līdz šim šī partija ir ieguvusi mandātus vienīgi Latgalē un Zemgalē, bet kandidātu sarakstus tā uzstāda arī pārējos apgabalos. Kurzemē par šo partiju balso Aizputes apriņķa katoļticīgie zemnieki (suīti). Šinī apriņķī 12,15% no visām balsīm ir nodotas par katoļu sarakstu. Pārējos Kurzemes apriņķos nodoto balsu skaits līdz pēdējām vēlēšanām svārs

stijās ap 1%. Bet 1931. gadā arī Talsu apriņķī par katoļu sarakstu bija nodotas 4,0% no visām balsīm. Zemgalē par šo partiju ir nodotas 10,0% no visām balsīm Ilūkstes apriņķī un 8,5% no visām balsīm Bauskas apriņķī (katoļi ap Skaistkalni), bet pārējos apriņķos ievērojami mazāk. Latgalē turpretim šī partija ir stiprāka. Par to ir nodotas 27,2% no visām balsīm, kamēr otrā vietā nāk progresīvā zemnieku apvienība ar 19,7% no visām Latgales balsīm.

Par kristīgo zemnieku un katoļu partiju nodotais balsu skaits pēdējās vēlēšanās stipri pieaudzis. 1928. gadā par šo partiju bija nodotas 57.336 balsis, bet 1931. gadā — 78.881 balss. Pieaugums atzīmējams visos apgabalos, bet it sevišķi liels tas ir Latgalē, šīs partijas galvenā darbības laukā, kur balsu skaits palielinājies no 47.230 uz 67.413 balsīm.

Par kristīgo zemnieku un katoļu partiju Latgalē nodotais balsu skaits un procents.

Nombre et pourcentage des votes obtenus par le parti des pays. chrét. et des cathol. en Latgale.

Gadi — Années	Balsu skaits Nombre des votes	%
1920. g.	26 534	15,9
1922. g.	47 202	24,3
1925. g.	35 309	16,4
1928. g.	47 230	20,2
1931. g.	67 413	27,2

Par šo partiju nodotais balsu skaits padots svārstībām, bet 1931. gada vēlēšanās tas uzrāda ievērojamu pieaugumu. Vislielākais balsu procents šai partijai ir Rēzeknes apriņķī — 33,7 (1928. gadā — 21,5%). Tālāk nāk Ludzas apriņķis ar 29,2% (1928. g. — 23,0%), Daugavpils apriņķis ar 25,3% (1928. g. — 20,1%) un Jaunlatgales apriņķis ar 20,7% (1928. g. — 15,7%).

Pēc iegūtā balsu skaita starp latviešu pilsoniskām partijām trešo vietu ieņem demokrātiskais centrs. Par šo partiju nodotais balsu skaits lielā mērā padots svārstībām. 1922. gadā par šo partiju bija nodotas 57.438 balsis, 1928. gadā vairs tikai 17.604, bet 1931. gadā — 60.397 balsis. Demokrātiskais centrs kā absolūti, tā relatīvi pēdējās vēlēšanās var uzrādīt vislielākos ieguvumus. Par šo partiju nodotais balsu skaits palielinājies par 42.793 un iegūto balsu procents palielinājies no 1,0 uz 6,2. Bez tam Latgales apgabalā par šo partiju nodots lielāks skaits balsu, kas precīzi nav nosakāms, jo demokrātiskais centrs tur gāja kopā ar progresīvo apvienību.

Par demokrātisko centru atsevišķos apriņķos nodotais balsu procents.

Pourcentage des votes obtenus par le Centre démocratique — par districts.

Apriņķi — Districts	1922. g.	1925. g.	1928. g.	1931. g.
Rīga (ville)	20,18	7,37	2,91	12,54
Rīgas apr. (distr.)	11,99	5,23	2,58	9,27
Cēsu	4,55	3,15	2,40	7,63
Valmieras	3,25	3,06	1,38	4,06
Valkas	4,00	2,96	2,43	5,80
Madonas	—	3,46	1,22	5,06
Vidzeme	5,93	3,70	2,02	6,78

Apriņķi — Districts	1922. g.	1925. g.	1928. g.	1931. g.
Liepājas apr. (distr.)	8,37	3,36	2,25	5,78
Aizputes	6,07	2,55	2,19	5,84
Kuldīgas	5,14	3,41	2,44	7,10
Ventspils	7,73	6,45	5,14	7,33
Talsu	5,35	4,10	1,94	7,37
Kurzeme	6,87	3,93	2,73	6,55
Tukuma apr. (distr.)	6,77	3,62	1,81	7,85
Jelgavas	8,64	5,40	2,04	7,77
Bauskas	4,83	3,25	1,31	6,34
Jēkabpils	4,38	2,71	1,12	6,84
Ilūkstes	2,15	1,49	0,78	2,52
Zemgale	5,83	3,09	1,53	6,52
Daugavpils apr. (distr.)	—	1,30	0,80	—
Rēzeknes	—	0,58	0,36	—
Ludzas	—	0,46	0,57	—
Jaunlatgales	—	1,04	0,33	—
Latgale	—	0,93	0,59	—
Latvija — Lettonie	7,25	3,81	1,99	6,24

Vislielākais balsu pieaugums demokrātiskam centram ir Rīgā, kur par šo partiju nodotais balsu skaits vairāk nekā četrkārtojies. 1928. gadā par demokrātisko centru tikai vienā apriņķī bija nodotas vairāk nekā 5% no visām balsīm, turpretim pēdējās vēlēšanās šī partija, izņemot Ilūkstes apriņķi, visur dabūjusi vairāk nekā 5% no balsīm un tur iegūtais balsu procents caurmērā svārstās ap 7.

Arī jaunsaimnieku un sīkgruntnieku partijai pēdējās vēlēšanās bija redzami panākumi. Kamēr 1928. gada vēlēšanās par šo partiju bija nodotas 37.435 balsis, tikmēr 1931. gadā jau 56.021 balss, tā tad pieaugums par 18.586 balsīm. Arī par šo partiju nodoto balsu procents pakāpeniski palielinājies. 1925. gadā, kad šī partija pirmo reizi izgāja vēlēšanu cīņā, par to nodeva savas balsis 1,7% no visiem vēlētajiem, 1928. gadā — 4,0% un 1931. gadā — 5,8%.

Par jaunsaimnieku un sīkgruntnieku partiju nodotais balsu skaits un procents.

Nombre et pourcentage des votes obtenus par le parti des nouveaux et des petits fermiers.

Apriņķi — Districts	1925. g.		1928. g.		1931. g.	
	Skaits Nombre	%	Skaits Nombre	%	Skaits Nombre	%
Rīgas	1 846	4,1	5 646	10,1	7 293	10,6
Cēsu	366	1,3	1 949	6,1	3 439	11,3
Valmieras	490	1,2	1 440	3,2	3 781	8,2
Valkas	637	1,8	3 784	9,6	4 801	12,9
Madonas	630	2,0	2 039	5,3	2 992	8,3
Liepājas	1 155	2,1	2 008	3,4	3 703	6,1
Aizputes	396	2,7	1 319	8,6	1 768	11,9
Kuldīgas	1 085	4,7	1 796	7,1	3 332	13,9
Ventspils	1 234	5,5	2 088	8,4	2 377	10,1
Talsu	1 347	7,4	2 201	10,9	2 636	12,5
Tukuma	1 031	5,8	1 807	9,4	3 816	18,3
Jelgavas	1 045	2,3	1 522	3,0	3 097	5,7
Bauskas	419	2,1	1 209	5,7	2 499	12,1
Jēkabpils	988	5,0	1 776	7,3	2 585	12,0
Ilūkstes	397	1,7	2 052	8,3	2 484	10,0
Daugavpils	446	0,5	1 560	1,8	2 529	2,6
Rēzeknes	191	0,3	1 135	1,9	373	0,6
Ludzas	124	0,3	258	0,7	362	0,9
Jaunlatgales	156	0,4	1 824	3,9	2 154	4,3

Par jaunsaimnieku un sīkgruntnieku partiju nodotais balsu skaits un procents palielinājies visos apriņķos, bet it sevišķi straujās pieaugums konstatējams Valmieras, Valkas, Kuldīgas, Tukuma, Bauskas, Jēkabpils un dažos citos apriņķos. Tagad par šo partiju 11 apriņķos nodotas vairāk nekā 10% no visām balsīm, kamēr 1928. gadā bija tikai 2 šādi apriņķi.

Latgales zemnieku progresīvā apvienība šīnīs vēlēšanās piedalījās pirmo reizi, bet galvenos vilcienos tā sastādās no Latgales progresīvās tautas apvienības un Latgales demokrātisko zemnieku apvienības, kas 1928. gada vēlēšanās katra gāja savrup. Tālab 1928. un 1931. gadu vēlēšanu iznākumus attiecībā uz šo partiju pilnīgi nevar salīdzināt, jo katra politiska apvienība nav vienkārša apvienoto daļu summa.

Par Latgales zemnieku progresīvo apvienību nodotais balsu skaits.

Nombre des votes obtenus par l'Union progressive des paysans de Latgale.

Apgabali un apriņķi <i>Provinces et districts</i>	1928. g.			1931. g.
	Latgales progr. taut. apvienība <i>Union nationale progressive de Latgale</i>	Latgales dēm. zemnieku apv. <i>Union des paysans démocrates de Latgale</i>	Kopā Total	
Zemgalē	—	—	—	3 109*
Daugavpils apr. (distr.) .	10 538	7 855	18 393	16 634
Rēzeknes " "	9 560	9 337	18 897	14 283
Ludzas " "	5 029	3 937	8 966	9 573
Jaunlatgales " "	4 322	4 773	9 095	8 305
Latgalē	29 449	25 902	55 351	48 795
Kopā — Total	29 449	25 902	55 351	51 904

Salīdzinot abu pēdējo vēlēšanu iznākumus, var konstatēt balsu samazināšanos šai partijai. Vislielākā samazināšanās notikusi Rēzeknes apriņķī, bet Ludzas apriņķī konstatējams neliels pieaugums. Zemgalē šī partija vēlēšanās gāja pirmo reizi, kālab pareizāki būtu salīdzināt vienīgi Latgales apgabala iznākumus, kur par šo partiju nodotais balsu procents samazinājies no 23, uz 19,7.

Arī progresīvo apvienību var pieskaitīt partijām, kas pēdējās vēlēšanās palielinājuši savu balsu skaitu, kaut gan pilnīgs salīdzinājums ar 1928. gada vēlēšanām nav iespējams. Šīs partijas parlamentārā pārstāvība tomēr izaugusi no sociāldemokrātu maziņu partijas, un salīdzinot par šo partiju nodoto balsu daudzumu ar progresīvai apvienībai nodoto, redzam sekošu ainu:

Par sociāldemokrātu maziņu partiju un progresīvo apvienību nodotais balsu skaits.

Pourcentage des votes obtenus par le parti des soc.-démocrates minimalistes et l'Union progressive.

	1928. gada en 1928	1931. gada en 1931
Rīga (ville)	0,68	2,56
Rīgas apr. (distr.)	1,56	2,74
Cēsu " "	1,92	2,24
Valmieras " "	1,23	1,73
Valkas " "	2,33	2,50
Madonas " "	3,27	4,32
Vidzeme	2,02	2,63

*) Ar nosaukumu „Zemgales progresīvie zemnieki un jaunsaimnieki”.

	1928. gada en 1928	1931. gada en 1931
Liepājas apr. (distr.) . . .	1,36	4,01
Aizputes " "	1,52	2,73
Kuldīgas " "	1,98	4,95
Ventspils " "	2,11	6,00
Talsu " "	2,39	3,75
Kurzeme	1,79	4,32
Tukuma apr. (distr.)	2,48	3,49
Jelgavas " "	1,71	4,14
Bauskas " "	4,94	2,34
Jēkabpils " "	2,83	3,15
Ilūkstes " "	2,52	0,86
Zemgale	2,63	3,06

Par sociāldemokrātu maziņu partiju 1928. gadā bija nodotas 11.774 balsis, bet par progresīvo apvienību 1931. gadā 21.929 un bez tam zinams skaits balsu Latgalē, kur šī partija gāja kopā ar demokrātisko centru. Par šo partiju nodotais balsu skaits palielinājies visos apriņķos, izņemot Bauskas un Ilūkstes apriņķus.

Arī kristīgā apvienība un strādnieki pēdējās vēlēšanās ieguvusi 21.208 balsis, bet 1928. gadā par to bija nodotas 25.254 un 1925. gadā — 14.736 balsis.

Par šo partiju nodotais balsu procents nedaudz samazinājies, izņemot Valmieras, Kuldīgas, Bauskas un Ilūkstes apriņķus, kur konstatējams pieaugums.

Par kristīgo apvienību nodotais balsu procents atsevišķos apgabalos.

Pourcentage des votes obtenus par l'Union chrétienne — par districts.

Apriņķi un apgabali <i>Districts et provinces</i>	1920. g.	1922. g.	1925. g.	1928. g.	1931. g.
Rīga (ville)	1,9	4,7	2,4	3,7	2,86
Rīgas apr. (distr.)	2,4	4,3	2,1	3,1	2,01
Cēsu " "	2,7	4,8	2,1	3,3	2,31
Valmieras " "	3,2	4,2	2,9	4,4	4,68
Valkas " "	2,1	4,1	1,9	3,1	2,21
Madonas " "	—	—	1,3	1,7	1,34
Vidzeme	2,6	4,4	2,1	3,2	2,54
Liepājas apr. (distr.)	10,0	11,2	1,1	6,0	5,06
Aizputes " "	3,1	9,3	0,5	1,9	1,03
Kuldīgas " "	2,2	4,1	2,1	2,3	2,56
Ventspils " "	3,9	9,5	3,6	3,7	2,08
Talsu " "	2,9	5,9	2,2	3,9	3,60
Kurzeme	5,1	8,5	1,9	4,3	3,53
Tukuma apr. (distr.)	2,6	8,3	3,4	5,0	3,73
Jelgavas " "	1,8	7,5	4,3	4,8	3,87
Bauskas " "	1,7	4,0	2,1	2,1	4,14
Jēkabpils " "	1,3	2,2	1,4	3,5	2,09
Ilūkstes " "	0,5	0,9	0,3	0,5	1,06
Zemgale	2,8	5,0	2,7	3,5	3,13
Daugavpils apr. (distr.) . . .	—	—	0,8	—	—
Rēzeknes " "	—	—	0,1	—	—
Ludzas " "	—	—	0,1	—	—
Jaunlatgales " "	—	—	0,6	—	—
Latgale	—	—	0,5	—	—
Latvija — Lettonie	2,4	4,2	1,8	2,7	2,19

Apvienotās saimnieciskās grupas, agrākie naudas noguldītāji u. t. t. arī var uzrādīt balsu pieaugumu. Kamēr 1928. gadā par šo sarakstu bija nodotas 14.096 balsis, tikmēr 1931. gadā tas apvienoja 20.528

balsis. No visām nodotām balsīm šī partija pēdējās vēlēšanās apvienoja 2,12%, bet iepriekšējās vēlēšanās 1,22%. Visvairāk balsu šī partija ieguvis Talsu (4,0% no visām balsīm), Madonas (4,3%), Valmieras (4,6%), Ventspils (4,7%), Bauskas (4,7%) un Jēkabpils (5,0%) apriņķos. **Jaunā zemnieku apvienība** 1931. gadā pirmo reizi piedalījās vēlēšanās un ieguva 18.981 balsi. Sevišķi lieli panākumi šai partijai bija Cēsu apriņķī, kur tā ieguva 11,0% no visām balsīm. Arī Rīgas, Madonas, Bauskas un Jēkabpils apriņķos tā ieguva 6—9% no visām balsīm. **Miera, kārtības un ražošanas apvienība** pēdējās vēlēšanās ieguva 15.192 balsis, pret 14.736 balsīm 1928. gadā un 13.948 balsīm 1925. gadā. Savu balsu lielāko daļu — 6.518 šī partija ieguva Rīgā. Procentuāli visvairāk balsis tā ieguvisi Liepājas (4,3%), Kuldīgas (3,4%) un Talsu apriņķos (3,0%). **Darba savienība** pēdējās vēlēšanās ieguva 8851 balsi, pret 12.820 balsīm 1928. gadā un 6.309 balsīm 1925. gadā. Visvairāk balsis šī partija ieguva Rīgas apriņķī — 4.306, vai 6,3% no visām balsīm. Jāpiezīmē, ka Rīgas apriņķī par šo partiju balsoja arī šīs partijas Rīgas vēletāji, jo Rīgā tai nebija sava saraksta. Ar to arī izskaidrojams, kālab par darba savienības sarakstu Babītes pagastā nodotas 2.085 balsis, bet kaimiņu pagastos tikai nedaudzas balsis. **Dzelzceļnieku, valsts darbinieku un strādnieku apvienība** Rīgas vēlēšanu apgabalā ieguva 5.976 balsis, pie kam arī šī saraksta balsotāji Rīgā pa daļai rekrūtējās no ierēdņiem, kas pastāvīgi dzīvo ārpus Rīgas, bet te nodeva savas balsis. **Latgales latviešu apvienība un zemes arāji** Latgales vēlēšanu apgabalā ieguva 5.882 balsis, bet 1928. gadā 5.853 balsis. Visvairāk balsu šī partija ieguva Daugavpils un Jaunlatgales apriņķos (3,0% resp. 3,3%). **Kristīgo darba ļaužu savienība** 1925. gada vēlēšanās ieguva Kurzemes vēlēšanu apgabalā 3.530 balsis, 1928. gadā — 4.484 balsis un 1931. gadā — 4.840 balsis. Ventspils apriņķī šī partija ieguva vislielāko daļu no visām balsīm — 4,0%, Liepājas apriņķī — 4,0% un pārējos apriņķos mazāku procentu.

Augstāk minētās partijas un politiskās apvienības ieguva pārstāvību Saeimā. Bez tam 8 latviešu pilsoniskie saraksti palikuši bez pārstāvības. No tiem visvairāk balsu ieguvisi **nacīnālā apvienība**, par kuru

pēdējās vēlēšanās nodotas 11.100 balsis, 1928. gadā — 20.978, 1925. gadā — 27.553 un 1922. gadā — 29.457. Vienīgi Rīgā un Cēsu apriņķī par šo partiju nodotas vairāk nekā 2% no visām balsīm. **Sieviešu organizāciju saraksts** ieguva 10.634 balsis, pie kam Liepājas apriņķī par šo sarakstu nodotas 3,1% un Ventspils apriņķī 3,0%. Pārējos apriņķos par šo sarakstu nodoto balsu procents svārstās ap 1—1,5%. Pārējie latviešu pilsoniskie saraksti ieguvisi mazāku balsu skaitu un nav arī ieguvisi pārstāvību Saeimā.

Par latviešu pilsoniskām partijām nodotais balsu skaits ar katrām vēlēšanām ir palielinājies, bet it sevišķi strauji tas ir pieaudzis laikā starp abām pēdējām vēlēšanām. Kamēr laikā no 1920.—1922. g. latviešu pilsonisko balsu skaits palielinājies par 16.961, tas laikā no 1922.—1925. gadam palielinājies par 15.402, laikā no 1925.—1928. gadam tas palielinājies par 55.964 balsīm, bet laikā starp 1928. un 1931. gadu tas pieaudzis par 78.736 balsīm. No Satversmes Sapulces vēlēšanām līdz šim, par latviešu pilsoniskām partijām nodoto balsu skaits palielinājies par 167.063, vai par 46,0%.

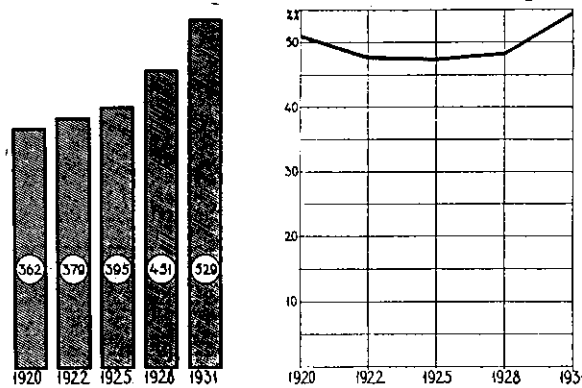
Laikā starp Satversmes Sapulces un pirmās Saeimas vēlēšanām latviešu pilsonisko balsu skaits samazinājies Latgalē un Vidzemē, laikā starp pirmo Saeimu un otro Saeimu tas mazliet samazinājies Rīgā, bet laikā starp abām pēdējām vēlēšanām nekur nav notikusi samazināšanās. Kopš otrās Saeimas vēlēšanām visos apgabalos, par latviešu pilsoniskām partijām, nodotais balsu skaits nemitīgi pieaug. Vismazākais latviešu pilsoņu balsu pieaugums ir Latgalē, bet vislielākais Rīgā un Kurzemē. Agrāk, neskatoties uz latviešu pilsonisko balsu absolūtā skaitļa pieaugšanu, relatīvi tomēr notika samazināšanās. Turpretim laikā starp abām pēdējām vēlēšanām par latviešu pilsoniskām partijām arī nodotais balsu procents ir palielinājies.

Pēdējās vēlēšanās pirmo reizi latviešu pilsoniskās partijas apvienoja vairāk nekā pusi (54,7%) no visām balsīm. Vislielāko daļu no visām balsīm latviešu pilsoniskās partijas ieguvisas Vidzemē (65,6%) un Kurzemē (60,4%). Latgalē latviešu pilsoniskās partijas ieguvisas 57,0% no visām balsīm, bet Rīgā tikai 34,1%.

Par latviešu pilsoniskām partijām nodoto balsu skaits.
Nombre des votes obtenus par les partis bourgeois lettons.

Apgabali Provinces	Satversmes Sapulces vēlēšanās Aux élections à la Constituante	I. Saeimas vēlēšanās Aux élections à la I Saeima	II. Saeimas vēlēšanās Aux élections à la II Saeima	III. Saeimas vēlēšanās Aux élections à la III Saeima	IV. Saeimas vēlēšanās Aux élections à la IV Saeima	Uz 100 balsīm Satversmes Sapulces vēlēšanās bija Sur 100 votes aux élect. à la Constituante il y avait			
						I. Saeimas vēlēšanās à la I Saeima	II. Saeimas vēlēšanās à la II Saeima	III. Saeimas vēlēšanās à la III Saeima	IV. Saeimas vēlēšanās à la IV Saeima
Rīga	33 162	56 287	55 002	57 048	73 033	169,7	165,0	172,0	220,2
Vidzeme	102 695	97 257	103 037	122 993	143 280	94,7	100,3	119,5	139,5
Kurzeme	48 609	59 672	62 014	73 400	87 334	122,5	127,6	151,0	179,7
Zemgale	54 232	60 991	61 637	70 395	84 407	112,5	113,6	129,5	155,6
Latgale	123 601	105 053	112 972	126 790	141 308	85,0	91,4	102,6	114,3
Latvija Lettonie	362 299	379 260	394 662	450 626	529 362	104,7	108,9	124,1	146,1

15. Par latviešu pilsoniskām partijām nodotais balsu skaits un procents.

Pēdējās vēlēšanās bija iesniegti 17 cittautiešu saraksti, no kuriem 7 palika bez mandātiem, bet 10 sūta savus pārstāvjus uz Saeimu. Savi saraksti bija vāciešiem, krieviem, kas dalījās grieķu katoļos un vecticīgos, poļiem, žīdiem un leišiem. Pēdējie neieguva mandātu.

Iegūto mandātu ziņā vācu kandidātu saraksti starp nacionālo minoritāšu sarakstiem ieņem pirmo vietu. Pēdējās vēlēšanās vācu partijas bija iesniegušas divus sarakstus: Latvijas vācu-baltiešu sarakstu, kas bija iesniegts visos apgabalos izņemot Latgali un bez tam Rīgas vāciešu sarakstu Vidzemei. Ar šiem sarakstiem vācieši ieguva 44.943 balsis un ar to balsu daudzuma ziņā ieņem astoto vietu (1928. g. piekto) starp sarakstiem.

Par vācu-baltiešu partijām nodotais balsu skaits un procents.

Nombre et pourcentage des votes obtenus par le parti des Allemands-Baltiques.

Vēlēšanu apgabals <i>Circonscriptions Electorales</i>	1920. g.		1922. g.		1925. g.		1928. g.		1931. g.	
	Skaits <i>Nombre</i>	%	Skaits <i>Nombre</i>	%	Skaits <i>Nombre</i>	%	Skaits <i>Nombre</i>	%	Skaits <i>Nombre</i>	%
Rīga	18 025	20,78	25 901	17,31	28 227	15,74	27 061	13,22	19 547	9,13
Vidzeme . .	3 531	1,72	3 475	1,81	2 925	1,63	4 658	2,22	12 580	5,70
Kurzeme . .	6 434	4,94	8 270	6,00	7 173	5,39	6 442	4,50	6 695	4,63
Zemgale . .	4 266	3,09	3 807	3,14	3 334	2,65	5 191	3,76	6 121	4,30
Latgale . .	—	—	635	0,33	589	0,27	—	—	—	—
Latvija . . <i>Lettonie</i>	32 256	4,33	42 088	5,32	42 248	5,05	43 352	4,66	44 943	4,65

Par vācu sarakstu nodotais balsu skaits pavisam lēnā gaitā pieaug, bet šis pieaugums ir lēnāks nekā vispārīgais vēlēšanu kopskaita pieaugums un tālab par vācu sarakstu nodotais balsu procents kopš 1922. gada lēnām samazinās. Kamēr tas minētā gadā iztaisīja 5,32% no visām valstī nodotām balsīm, tikmēr tas 1925. gadā iztaisīja 5,05%, 1928. gadā vairs tikai 4,66% un 1931. gadā 4,65%. Tādā kārtā tas 6 gadu laikā ir samazinājies par 0,67%. Kad palūkojamies uz atsevišķiem vēlēšanu apgabaliem, tad šī samazināšanās visstraujāki ir notikusi Rīgā, kur par šo partiju 1920. gadā bija nodotas 20,78% no visām balsīm, bet

1931. gadā vairs tikai 9,1%. Abu pēdējo vēlēšanu iznākumi tomēr nav salīdzināmi ar iepriekšējām, jo ar nolūku palielināt savu mandātu skaitu vācu vēlēšanu vadība pārmeta daļu no saviem Rīgas vēlētajiem uz Vidzemi un daļu no Kurzemes vēlētajiem uz Zemgali un ar to ieguva šīs apgabalos mandātus. Tādā kārtā vācu sarakstam ar 4,66% no visām balsīm ir 6% no mandātiem Saeimā.

Vācu vēlēšanu starpā ir atzīmējama maksimālā aktivitāte. Jau 1925. gada vēlēšanās savas balsis bija nodevuši 99,30% no visiem vāciešiem, kuŗi ir vecāki par 21 gadu un ir Latvijas pilsoņi, bet pēdējās vēlēšanās vācu vēlētaļi piedalījās gandrīz simtprocentīgi. Kaut gan nav iemesla pieņemt, ka pēdējās vēlēšanās vācu tautības vēlētaļi skaits būtu lielāks nekā 1928. gadā, tad tomēr par vācu sarakstiem nodotais balsu skaits ir pieaudzis par 1591. Arī iepriekšējās vēlēšanās visi vācieši nav nodevuši savas balsis par vācu sarakstiem. Neizbēgami bija tādi vācu tautības vēlētaļi, kuŗi vecuma un slimības dēļ nevarēja nodot savas balsis, bija arī tādi, kaut arī nedaudzi, kas aiz politiska indiferentisma atturējās no balsošanas un nedaudzi, kas nobalsojuši par citiem sarakstiem. Ja pēc visa tā tomēr par vācu sarakstu nodotais balsu skaits vēl ir pieaudzis, tad tas liecina, ka par šo sarakstu balsojuši arī latvieši un citu tautību piederīgie. To apstiprina arī tas, ka par vācu sarakstu nodotas balsis tādās pašvaldībās, kuŗās nav neviena vācu tautības pilsoņa.

Pēdējās vēlēšanās notikusi ievērojama vācu vēlētaļi pārvietošanās no viena apgabala uz citiem. Tā Rīgas vēlēšanu apgabalā par vācu sarakstiem bija nodotas 1925. gadā 28.227 balsis, 1928. gadā — 27.061 un 1931. gadā vairs tikai 19.547 balsis. Tā tad Rīgā nodoto vācu balsu skaits ievērojami pamažinājies. Tanī pašā laikā Vidzemē tas stipri palielinājies, jo 1925. gadā Vidzemē bija nodotas 2.925 balsis par vācu sarakstu, 1928. gadā jau 4.658 un 1931. gadā par abiem vācu sarakstiem 12.580 balsis. Šī parādība izskaidrojama ar to, ka vācu vēlētaļi no Rīgas izbraukuši uz Vidzemi, lai tur balsotu par vācu sarakstiem. Tādas pat savstarpīgas attiecības ir Kurzemei un Zemgalei. Kurzemē vācu balsu skaits samazinās (no 8.270 1922. gadā uz 6.695 balsīm 1931. gadā), bet Zemgalē 1925. gadā par vācu sarakstiem bija nodotas 3.334 balsis, bet 1931. gadā 6.121 balsis. Latgalē abās pēdējās vēlēšanās vācu saraksts pavisam nebija iesniegts un turienes vācieši, cik tas bija iespējams, balsoja Zemgalē un Vidzemē.

Saskaņā ar 1930. gada tautas skaitīšanas iznākumiem Latvijā ir 45.016 pilngadīgi vācu tautības pilsoņi. No tiem Rīgā dzīvo 29.690, Vidzemē — 2.875, Kurzemē — 8.154, Zemgalē — 3.539 un Latgalē — 758.

Pēdējās vēlēšanās viens deputāts iznāca caurmērā uz 9.672 balsīm. Tādā kārtā vācu vēlētaļiem Rīgā iznāktu 3 mandāti un Kurzemē viens mandāts — kopā četri. Pārvedot apmēram 2.000 vēlētaļus no Kurzemes uz Zemgali, Kurzemē tomēr vēl atliek pietiekoši daudz balsu viena mandāta iegūšanai uz daļu skaitļiem un tāpat arī Zemgalē iznāk pietiekoši daudz balsu otram mandātam. Ar Rīgas un Vidzemes 32.127 balsīm, sadalot tās starp 2 sarakstiem iegūti 4 mandāti, pie kam Vidzemē, kur ir tikai 2.875 vācu tautības vēlētaļi, iegūti divi mandāti. Atsevišķos apriņķos vācu saraksti ieguvisi šādu balsu skaitu un procentu:

par krievu sarakstiem bija nodotas 1,0% no visām balsīm, 1922. gadā 3,7%, 1925. gadā 5,27%, 1928. gadā 6,16% un 1931. gadā 6,77%. Tomēr tālu ne visi krievi balso par krievu partiju sarakstiem, jo 1931. gadā 10,3% no visiem Latvijas pilsoņiem bija krievi un gadījumā ja visi krievi balsotu par krievu sarakstiem, par tiem būtu nodotas apmēram 10% no visām balsīm. 1931. gada vēlēšanās par krievu sarakstiem bija balsojuši tikai divas trešdaļas no visiem krievu tautības vēletājiem.

Par krievu kandidātu sarakstiem nodotais balsu skaits.

Nombre des votes obtenus par la liste de candidats russes.

Apgabali Provinces	1920. g.	1922. g.	1925. g.	1928. g.	1931. g.
Rīga	2 650	6 087	7 517	10 271	10 682
Vidzeme	—	—	—	1 535	—
Kurzeme	—	—	869	—	—
Zemgale	—	2 258	4 051	3 743	4 232
Latgale	11 001	21 229	31 464	41 778	50 598
Latvija — Lettonie	13 651	29 574	43 901	57 327	65 512

Par atsevišķiem krievu sarakstiem nodotais balsu skaits.

Nombre des votes obtenus par les diverses listes de candidats russes.

Kandidātu sarakstu nosaukums Dénomination des listes de candidats	1920. g.	1922. g.	1925. g.	1928. g.	1931. g.
Krievu vectic. darba taut. vēlet.	—	12 318	20 843	18 150	20 528
Baltkrievi	—	1 548	1 910	—	—
Krievu pilsoņu grupa	13 654	14 229	—	—	—
Latv. pag. un apr. pašvaldību krievu darbinieku savienība	—	—	10 662	14 592	10 556
Pareizt. vectic. un apv. krievu organizācijas	—	—	10 245	17 006	12 107
Krievu zemn. apv. un krievu sab. darb.	—	—	—	3 976	8 298
Krievu sīkzemn. un bezzemn.	—	—	—	2 068	—
Pareizticīgie vēletāji	—	—	—	—	10 166
Dažādi saraksti	—	1 479	241	1 535	3 857
Kopā — Total	13 654	29 574	43 901	57 327	65 512

It sevišķi krievu balsu skaits palielinājies Latgalē un Zemgalē, bet Rīgā pieaugums nav liels. Satversmes Sapulces vēlēšanās visā valstī par krievu sarakstiem nodotas tikai 13.654 balsis un pakāpeniski par šīm partijām nodotais balsu skaits pieaug uz 29.574, 43.901, 57.327 un pēdējās vēlēšanās uz 65.512. Krievu organizācijas strādā redzamu krievu tautības apvienošanas darbu, kas vēl nav nobeigts, jo krievu tautības vēletāju pavisam ir vairāk nekā 125.000, kas liek domāt, ka krievu balsu skaits vēl turpinās pieaugt. — Redzamākais krievu saraksts vecticībnieku darba tautas saraksts, kas apvienojis 20.528 balsis, no kurām 17.721 Latgalē (1928. gadā — apv. vecticībnieku saraksts 16.449 balsis).

Pārējie krievu saraksti ieguvuši mazāku balsu skaitu. 12.107 balsis ieguva pareizticīgo, vecticībnieku un apvienoto krievu or-

ganizāciju saraksts (1928. gadā — 17.006 balsis). Pašvaldību krievu darbinieku saraksts ieguva pēdējās vēlēšanās 10.556 (1928. g. — 14.592 balsis). Visvairāk balsu šie saraksti ieguva sekošās vietās:

Par pareizticīgo, vecticībnieku un apvienoto krievu organizāciju sarakstu nodotais balsu procents.

Pourcentage des votes obtenus par la liste de candidats des vieux-croyants et des organisations unies russes.

Vēlešanu apgabali Circonsr. électorales	1925. g.	1928. g.	1931. g.
Rīga (ville)	2,28	4,19	3,97
Kurzeme	0,47	—	—
Zemgale	0,71	2,31	2,54
To starpā: (dont):			
Ilūkstes apr. (distr.)	2,49	11,65	11,21
Latgale	2,16	2,01	—
To starpā: (dont):			
Daugavpils apr. (distr.)	1,27	1,79	—
Rēzeknes " "	0,80	1,70	—
Ludzas " "	4,27	2,93	—
Jaunlatgales " "	4,16	2,04	—
Latvija — Lettonie	1,23	1,83	1,25

Par Latvijas pagastu un apriņķu pašvaldību krievu darbinieku savienības sarakstu nodotais balsu procents.

Pourcentage des votes obtenus par la liste de candidats de l'un. des fonct. russes d. admin. d. com. rur. et d. distr.

Apriņķi un apgabali Districts et provinces	Vēlešanu gadi Années d'élection		
	1925.	1928.	1931.
Rīga	0,59	—	—
Zemgale	0,09	—	—
Latgale	4,42	6,23	4,26
To starpā: (dont):			
Daugavpils apr. (distr.)	1,22	1,52	0,89
Rēzeknes " "	1,12	2,15	2,94
Ludzas " "	3,73	10,40	5,26
Jaunlatgales " "	17,09	16,09	11,63
Latvija — Lettonie	1,28	1,57	1,09

Krievu sarakstu skaits ir samērā liels. Abās pēdējās vēlēšanās bija seši krievu saraksti un balsu skaits, kas nodots par katru sarakstu vēl nav stabilizējies.

Arī par žīdu kandidātu sarakstiem nodotais balsu skaits nemitīgi pieaug. No Satversmes Sapulces vēlēšanām līdz pēdējām vēlēšanām tas pieaudzis sekošā kārtā: 21.594, 35.672, 39.870, 40.966 un pēdējās vēlēšanās — 45.740. Pavisam Latvijā ir 54.439 žīdu tautības vēletāji. Pretēji krieviem par žīdu sarakstiem nodotais balsu skaits nevar jūtami palielināties, jo daļa žīdu balso par socialistiskiem sarakstiem un neliels skaits šīs tautības vēletāju nodod savas balsis arī par vācu un krievu sarakstiem.

Par dažādiem žīdu kandidātu sarakstiem nodotais balsu skaits.

Nombre des votes obtenus par les diverses listes de candidats juifs.

Kandidātu saraksta nosaukums Dénomination des listes de cand.	Vēlēšanu gadi — Années d'élection				
	1920.	1922.	1925.	1928.	1931.
„Agudas Jisroel“	424	11 429	13 477	9 827	17 845
Cionistu organiz „Mizrachi“ .	—	—	10 544	15 145	11 761
Latvijas apvienoto cionistu sociāl. partija	8 254	5 156	6 422	7 529	5 274
Zemgales žīdu apvienotais sar. Žīdu progresīvā apvienība . .	—	—	—	—	3 700
Dažādi saraksti	12 916	16 678	3 694	3 163	—
Kopā — Total	21 594	33 263	34 137	35 664	40 696
„Bunds“	—	2 409	5 733	5 302	5 044
Pavisam kopā — Total général	21 594	35 672	39 870	40 966	45 740
<i>‰ ‰</i>	3,03	4,30	4,79	4,40	4,73

Redzami panākumi pēdējās vēlēšanās bija „A g u d a s J i s r o e l“ sarakstam, kas 1928. gadā ieguva 9.827 balsis, bet 1931. gadā — 17.845, no kurām 10.443 balsis nodotas Rīgā un 6.649 — Latgalē. Rīgā par šo partiju nodotais balsu skaits laikā starp abām vēlēšanām dubultojies. Par cionistu organizāciju „M i z r a c h i“ nodotais balsu skaits samazinājies no 15.145 uz 11.761, pie kam šī grupa savu balsu lielāko daļu — 6.406 (1928. gadā — 6.588) ieguva Kurzemē. Rīgā par šo sarakstu nodotais balsu skaits samazinājies no 7.774 1928. gadā uz 5.355 1931. gadā.

Pārējie žīdu saraksti palika bez mandāta. 1928. gada vēlēšanās Latgales vēlēšanu apgabalā ar 6.191 balsīm ieguva pārstāvību Saeimā arī cionistu sociālistiskā partija, bet 1931. gadā tā apvienoja tikai 5.274 balsis.

Par nacionālām minoritātēm nodotais balsu skaits ar katrām vēlēšanām palielinās. Kamēr Satversmes Sapulces vēlēšanās par šo grupu sarakstiem bija nodotas 73.026 balsis, pirmās Saeimas vēlēšanās — 118.461 balss, otrās Saeimas vēlēšanās — 138.428 balsis, trešās Saeimas vēlēšanās — 154.808 balsis, tikmēr ceturtais Saeimas vēlēšanās bija nodotas 175.386 balsis. Tomēr jāievēro, ka arī vispārīgais vēlētaļu skaits pieaudzis, kālab procentuāli pieaugums nav tik liels.

Par nacionālām minoritātēm nodoto balsu skaits.

Nombre des votes obtenus par les minorités ethniques.

Apgabali Provinces	Nodoto balsu skaits Nombre des votes obtenus				Pieaugums (+) vai zaudējums (-) 1931. g. Accroissement (+) ou décroissement (-) en 1931		
	1922. g.	1925. g.	1928. g.	1931. g.	Pret 1922. g. Par rapport à 1922	Pret 1925. g. Par rapport à 1925	Pret 1928. g. Par rapport à 1928
	Rīga	46 373	51 102	55 954	53 296	+ 6 923	+ 2 194
Vidzeme	4 941	4 201	6 957	12 744	+ 7 803	+ 8 543	+ 5 787
Kurzeme	15 455	15 231	14 091	13 854	- 1 601	- 1 377	- 237
Zemgale	9 016	16 459	16 846	22 007	+12 991	+ 5 548	+ 5 161
Latgale	42 676	51 435	60 960	73 485	+30 809	+22 050	+12 525
Latvija <i>Lettonie</i>	118 461	138 429	154 808	175 386	+56 925	+36 958	+20 578

Par nacionālām minoritātēm Rīgā nodotais balsu skaits mazliet samazinājies, bet tas izskaidrojams ar vācu vēlētaļu izvešanu uz Vidzemes vēlēšanu apgabalu, jo Vidzemē par nacionālām minoritātēm nodotais balsu skaits gandrīz dubultojies. Tāpat minoritātu balsu skaita samazināšanās Kurzemē izskaidrojama ar lielo pieaugumu Zemgalē. Vislielākais nacionālo minoritātu balsu skaita pieaugums pēdējās vēlēšanās atzīmējams Latgalē.

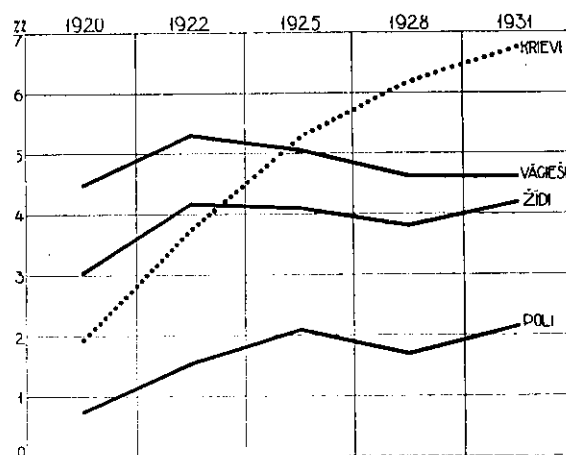
Atsevišķos apgabalos nacionālo minoritātu panākumi bija sekoši:

Réussite des minorités ethniques dans les différentes provinces.

Apgabali Provinces	Nacionālo minoritātu procenti starp vēlētaļiem Pourcentage des minorités ethniques par rapport à la population totale	Par nacionālām minoritātēm nodotais balsu procentis Pourcentage des votes obtenus par les minorités ethniques	No minoritātu sarakstiem ievēlēto deputātu Députés élus des listes de candidats des minorités	
			skaitls nombre	‰
Rīga	34,32	24,9	4	19,0
Vidzeme	5,03	5,8	2	8,7
Kurzeme	12,13	9,0	2	12,5
Zemgale	14,13	15,5	2	13,3
Latgale	41,08	29,6	7	28,0
Kopā — Total	22,77	18,1	17	17,0

Pēc trešās tautas skaitīšanas iznākumiem aplēsts, ka starp Latvijas pilsoņiem, kas vecāki par 21 gadu, tas ir balstiesīgiem pilsoņiem, ir 77,33% latviešu un 22,77% cittautiešu. Ja visi citu tautību piederīgie balsotu par savu nacionālo partiju sarakstiem, tad nacionālās minoritātes varētu iegūt ap 23 mandātu. Tomēr jāievēro, ka igauniem un leišiem nemaz nebija savu sarakstu un ka vairāku citu tautību piederīgo saraksti bija iesniegti tikai nedaudzos apgabalos. Ar to arī izskaidrojams, ka daudzas nacio-

16. Par nacionālām minoritātēm nodotais balsu procenti.

nālo minoritātu balsis nodotas par citiem sarakstiem, kamēr par visiem nacionālo minoritātu sarakstiem kopā nodotas tikai 18,1% no visām balsīm. Salīdzinošie skaitļi par atsevišķiem apgabaliem nav pilnā mērā izlietojami, jo salīdzināšanas iespējamību samazina vācu vēlētaļu pārvadāšana no viena apga-

bala uz otru. Tā Zemgalē un Vidzemē par nacionālo minoritātu partijām nodotas vairāk balsis, nekā šo tautību piederīgo attiecīgā apgabalā vispārīgi ir. Pretējo ainu rāda Rīga un Kurzeme.

Uzkrītoši ir tas, ka Latgalē par nacionālo minoritātu sarakstiem nodotas tikai 29,0% no visām balsīm, kamēr no visiem šī apgabala vēlētājiem 41,0% nav latvieši. Tas liecina, ka Latgalē zem apstākļiem var vēl ievērojami palielināties cittautiešu pārstāvība. Atsevišķos vēlēšanu apgabalos par dažādo tautību sarakstiem nodots sekošs procents no visām balsīm:

Nacionālo minoritātu procents starp atsevišķu apgabalu vēlētājiem un par nacionālo minoritātu kandidātu sarakstiem nodotais balsu procents.

Pourcentage des minorités ethniques dans les différentes provinces et pourcentage des votes y obtenus par les listes de candidats des minorités ethniques.

Tautības Nationalités ethn.	Rīga		Vidzeme		Kurzeme		Zemgale		Latgale		Latvija	
	Tautības piederīgo % Pourcentage des nation.	Balsu % Pourcentage des votes	Tautības piederīgo % Pourcentage des nation.	Balsu % Pourcentage des votes	Tautības piederīgo % Pourcentage des nation.	Balsu % Pourcentage des votes	Tautības piederīgo % Pourcentage des nation.	Balsu % Pourcentage des votes	Tautības piederīgo % Pourcentage des nation.	Balsu % Pourcentage des votes	Tautības piederīgo % Pourcentage des nation.	Balsu % Pourcentage des votes
Vācieši <i>Allemands</i>	11,5	9,1	1,0	5,8	4,3	4,6	1,9	4,3	0,2	—	3,7	4,7
Krievi <i>Russes</i>	7,5	5,0	1,7	—	1,1	—	5,4	3,0	29,2	20,4	10,3	6,8
Židi <i>Juifs</i>	9,1	8,4	0,7	—	4,2	5,0	2,4	2,6	5,5	4,8	4,3	4,2
Poļi <i>Polonais</i>	3,7	2,4	0,3	—	1,0	—	2,4	3,4	5,6	4,4	2,8	2,2

Par krievu, židu un poļu sarakstiem nodotas mazāk balsis nekā šīm tautībām ir balstiesīgu piederīgo. Tā krievu Rīgā ir 7,0%, bet par krievu sarakstiem nodotas tikai 5,0% no visām balsīm; Zemgalē ir 5,0% balstiesīgu krievu, bet nodotas tikai 3,0% no visām balsīm un Latgalē ir gandrīz 30% krievu (kopā lielkrievu un baltkrievu), bet par krievu sarakstiem nodotas tikai 20,0% no visām Latgales vēlēšanu apgabala balsīm. Visā Latvijā ir 10,0% balstiesīgu krievu, bet par krievu sarakstiem nodevuši savas balsis tikai 6,0% no visiem vēlētājiem. Tādā kārtā krievu pārstāvība, spriežot vienīgi pēc šiem skaitļiem, var vēl pusotras reizes pavairoties. Arī poļu starp vēlētājiem ir 2,0%, bet no nodotām balsīm poļi apvienojuši tikai 2,2%; pie kam Zemgalē par poļu sarakstiem nodotas 3,0% no visām balsīm, bet pašu poļu šinī apgabalā ir tikai 2,0%. Tādā kārtā par poļu sarakstu balsojuši arī cilvēki, kas sevi nepieskaita poļu tautībai. Arī par židu sarakstiem Kurzemē un Zemgalē nodots mazliet lielāks balsu procents nekā šo tautību piederīgo ir minētos apgabalos. Turpretim Rīgā un Latgalē par židu sarakstiem nodots mazāks balsu procents nekā šo tautību piederīgo ir minētos

apgabalos. It sevišķi liels balsu pieplūdums ir vācu sarakstiem, jo starp Latvijas balstiesīgiem pilsoņiem ir tikai 3,0% vāciešu, bet par vācu sarakstiem nodotas 4,0% no visām balsīm. Starp vēlētājiem Rīgā ir 11,0% vāciešu, bet par vācu sarakstiem nodotas tikai 9,0% balsu, bet toties Vidzemē ir tikai 1,0% vācu tautības vēlētāju, bet par šīs tautības abiem sarakstiem tur nodotas 5,0% no visām balsīm. Tādā kārtā Rīgā un Vidzemē kopā ņemtās ir 6,0% vācu tautības vēlētāju, bet par vācu sarakstiem nodotais balsu procents abos minētos apgabalos iztaisa 7,0%. Šī parādība, tāpat kā pie židiem Zemgalē un Kurzemē, galvenā kārtā izskaidrojama ar lielo aktivitāti vēlēšanu laikā. Tā Rīgā un Vidzemē kopā ir 32.565 vācu tautības vēlētāju, bet nodotais vācu balsu skaits bija 32.127. Tādā kārtā atturēšanās procents pie šīs tautības vēlētājiem bija ļoti niecīgs. Bez tam par vācu sarakstiem nodots arī zināms skaits latviešu un židu balsu.

Par nacionālām minoritātēm atsevišķos apgabalos nodotais balsu procents.

Pourcentage des votes obtenus dans les différentes provinces par les minorités ethniques.

Apgabali un tautības Provinces et nationalités ethniques	Vēlēšanu gadi — Années d'élection				
	1920	1922	1925	1928	1931
Rīga					
Vācieši — <i>Allemands</i>	19,27	17,71	15,78	13,22	9,13
Krievi — <i>Russes</i>	2,83	4,16	4,19	5,02	4,99
Židi — <i>Juifs</i>	6,97	8,20	7,46	8,10	8,36
Poļi — <i>Polonais</i>	—	1,45	1,13	1,00	2,41
Pārējie — <i>Autres nat.</i>	—	1,25	—	—	—
Kopā — <i>Total</i>	29,07	32,77	28,56	27,34	24,89
Vidzeme					
Vācieši — <i>Allemands</i>	1,67	1,81	1,63	2,22	5,76
Pārējie — <i>Autres nat.</i>	—	0,77	0,71	1,10	0,08
Kopā — <i>Total</i>	1,67	2,58	2,34	3,32	5,84
Kurzeme					
Vācieši — <i>Allemands</i>	4,69	6,00	5,38	4,50	4,63
Židi — <i>Juifs</i>	3,25	4,63	4,96	5,00	4,95
Pārējie — <i>Autres nat.</i>	—	0,59	1,07	0,35	—
Kopā — <i>Total</i>	7,94	11,22	11,41	9,55	9,58
Zemgale					
Vācieši — <i>Allemands</i>	4,33	3,14	2,65	3,70	4,30
Krievi — <i>Russes</i>	—	1,56	3,21	2,71	2,98
Židi — <i>Juifs</i>	1,90	2,43	2,40	0,59	2,00
Poļi — <i>Polonais</i>	—	—	4,51	3,49	3,11
Pārējie — <i>Autres nat.</i>	—	—	—	1,64	2,19
Kopā — <i>Total</i>	6,23	7,13	13,07	12,19	15,17
Latgale					
Krievi — <i>Russes</i>	6,11	10,93	14,66	17,83	20,40
Židi — <i>Juifs</i>	5,10	5,80	4,87	4,54	4,84
Poļi — <i>Polonais</i>	3,22	4,91	4,13	3,65	4,42
Pārējie — <i>Autres nat.</i>	—	0,33	0,27	—	—
Kopā — <i>Total</i>	14,73	21,97	23,93	26,02	29,63

Apgabali un tautības Provinces et nationalités ethniques	Vēlēšanu gadi — Années d'élection				
	1920	1922	1925	1928	1931
Latvija — Lettonie					
Vācieši — Allemands . . .	4,52	5,32	5,06	4,06	4,05
Krievi — Russes	1,92	3,74	5,27	6,17	6,77
Židi — Juifs	3,06	4,20	4,11	3,81	4,21
Poli — Polonais	0,77	1,57	2,11	1,74	2,15
Pārējie — Autres nat.	—	0,13	0,07	0,24	0,32
Kopā — Total	10,27	14,96	16,61	16,05	18,13

Pēdējā tabula rāda kādu procentu no visām balsīm nacionālo minoritātu saraksti ieguvuši atsevišķos apgabalos pēdējās piecās vēlēšanās. Vācu un pa daļai žīdu vēlēšanu pārvietošana no viena vēlēšanu apgabala uz otru padara skaitļus nesalīdzināmus, kālab virzienu, kurā notiek pārgrozības, rāda vienīgi gala savilkums valsts mērogā.

Saeimas vēlēšanās balsu lielākā daļa nodota uz laukiem. Tomēr dažādo partiju vēlētaji nerekruvējas vienādi no lauku un pilsētu iedzīvotājiem. Absolūtos skaitļos vislielāko daudzumu pilsētnieku balsu apvienoja sociāldemokrātiskā partija — 102.426 balsis. Otrā vietā nāk kreisā strādniecība un darba zemniecība ar 42.055 balsīm un trešā vietā demokrātiskais centrs ar 41.085 balsīm. Tālāk nāk vācu saraksti ar 36.795 balsīm, žīdu saraksts „Agudas Jisroel” ar 16.407 balsīm, zemnieku savienība ar 15.123 balsīm, miera, kārtības un ražošanas apvienība ar 13.805 balsīm, kristīgā apvienība ar 13.644 balsīm u. t. t.

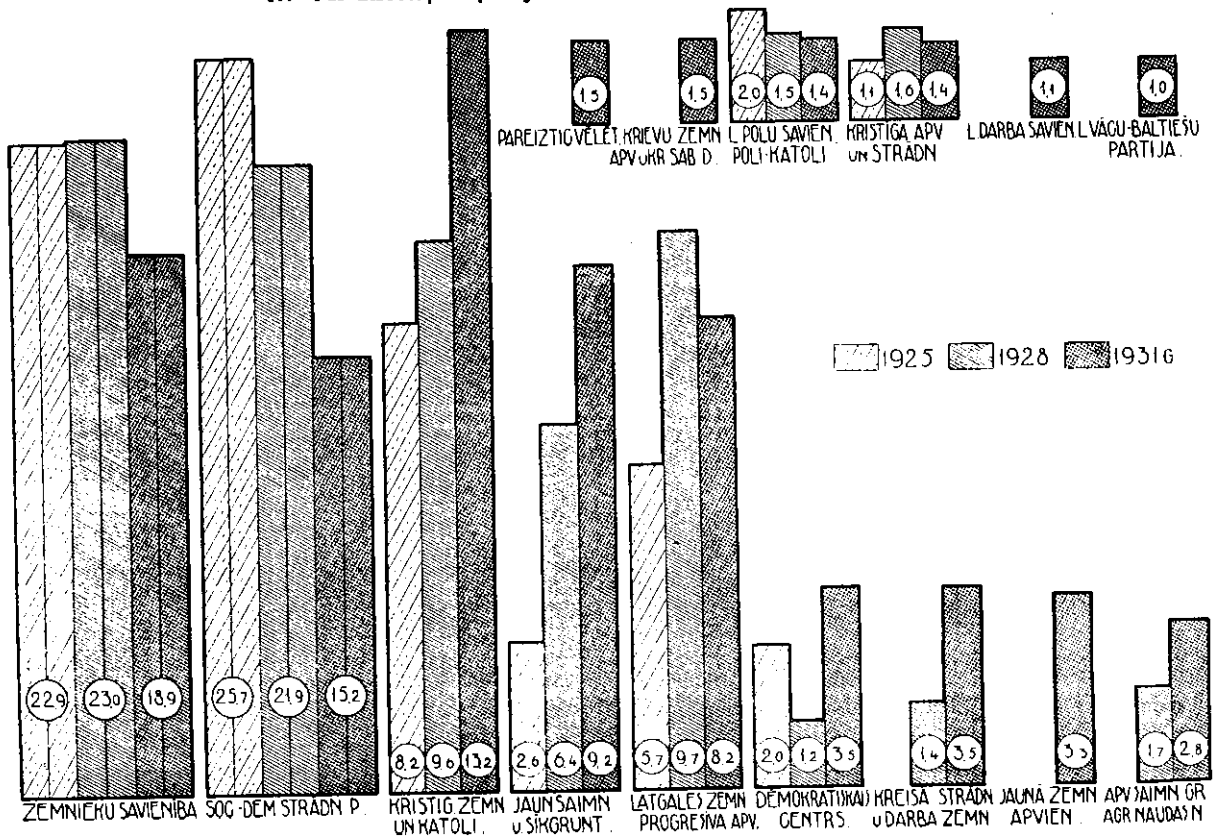
Uz laukiem pirmā vietā stāv zemnieku savienība ar 103.320 balsīm, otrā vietā sociāldemokrātiskā partija ar 83.574 balsīm, trešā vietā kristīgie zemnieki un katoļi ar 72.787 balsīm. Tālāk nāk jaunsaimeņu un sīkgruntnieku partija ar 50.274 balsīm, Latgales progresīvie zemnieki ar 45.122 balsīm u. t. t.

Nodoto balsu skaits pilsētās un uz laukiem 1931. g. Saeimas vēlēšanās par atsevišķām partijām un grupām, kuŗas ieguvuŗas mandātus.

Nombre des votes obtenus dans les villes et à la campagne par les différents partis et groupes, qui ont obtenus les mandats aux élections de 1931.

Partijas un grupas Partis et groupes	Pilsētās Dans les villes	Uz laukiem A la camp.	Kopā Total
Latv. soc.-dēm. strādņ. part.	102 426	83 574	186 000
Latvieŗu zemnieku savienība	15 123	103 320	118 443
Kristīgie zemnieki un katoļi	6 094	72 787	78 881
Kreisā strādniec. un darba zemniecība	42 055	19 217	61 272
Dēmokrātiskais centrs	41 085	19 312	60 397
Latvijas jaunsaimeņu un sīkgruntn. partija	5 747	50 274	56 021
Latgales zemn. progresīvo apvineiba	3 673	45 122	48 795
Latvijas vācu-baltieŗu partijas	33 145	5 660	38 805
Progresīvā apvineiba	8 380	13 549	21 929
Kristīga apvineiba un strādņieki	13 644	7 564	21 208
Krievu vectic. darba tautas vēlēt.	5 061	15 467	20 528
Apvienotās saimenieciskās grupas, agr. naudas noguld.	4 927	15 601	20 528
Jaunā zemnieku apvineiba	803	18 178	18 981
„Agudas Jisroel”	16 407	1 438	17 845
Latv. jaŗu polu savien., poli-katoļi	9 176	7 752	16 928
Miera, kārtības un ražošanas apvineiba	13 805	1 387	15 192
Pareiztic., vectic. un apv. krievu organiz.	10 158	1 949	12 107
Cionistu organiz. „Mizrachi”	11 439	322	11 761
Latv. pag. un apr. pašvald. krievu darbinieku savienība	282	10 274	10 556
Pareizticīgie vēlētaji	2 065	8 101	10 166
Latvijas darba savienība	2 827	6 024	8 851
Strādņieki un nabadzīgie zemnieki	7 834	544	8 378
Krievu zemn. apv. un krievu sabiedr. darb.	200	8 098	8 298
Rīgas vācu saraksts Vidzemei	3 650	2 488	6 138
Dzelzceļņ., valsts darbin., amatnieku un strādņieku apvineiba	5 976	—	5 976
Latgale: latvieŗu apv. un zemes arāji	2 505	3 377	5 882
Kristīgo darba lauŗu savienība	2 100	2 740	4 840
Kopā — Total	370 587	524 119	894 706

17. Par atsevišķām partijām uz laukiem nodoto balsu procenti.

Kad palūkojamies uz to kā vienas atsevišķas partijas vēlētāji sadalās pilsētu un lauku iedzīvotājos, tad redzam citādu ainu. Ir partijas, kuŗu vēlētāji galvenā kārtā rekrūtējas no laukiem un atkal partijas, kas savas balsis simtprocentīgi ieguvušas pilsētās. Gandrīz vienīgi uz laukiem savas balsis ieguvušas dažas krievu grupas, kuŗu kandidātu saraksti bija iesniegti vienīgi Latgales vēlēšanu apgabalā. No lielākiem latviešu politiskiem grupējumiem agrārais raksturs visvairāk piemīt Latgales zemnieku progresīvai apvienībai, kas 92,5% no savām balsīm ieguva uz laukiem. Tāds pats procents (92,5) lauku balsu ir arī kristīgiem zemniekiem un katoļiem. No pārējām latviešu partijām lielākais lauku balsu procents ir jaunsaimnieku un sīkgruntnieku partijai (89,7%), zemnieku savienībai (87,2%) un progresīvai apvienībai (61,5%). Turpretim savu balsu lielāko daļu pilsētās ieguvušas sekošas latviešu partijas: miera, kārtības un ražošanas apvienība (90,5%), demokrātiskais centrs (68,0%) un kristīgā apvienība un strādnieki (64,5%). Simtprocentīgi pilsētās nodotās balsis reprezentē dzelzceļnieku, valsts darbinieku u. t. t. apvienība. Kreisā strādniecība pilsētās ieguvusi 68,0% no savām balsīm un sociāldemokrātiskā partija 55,1%. Liels pilsētās nodoto balsu pārsvars ir arī žīdu (97,5% un 91,5%) un vācu (85,4%) sarakstiem. Skat. tab.

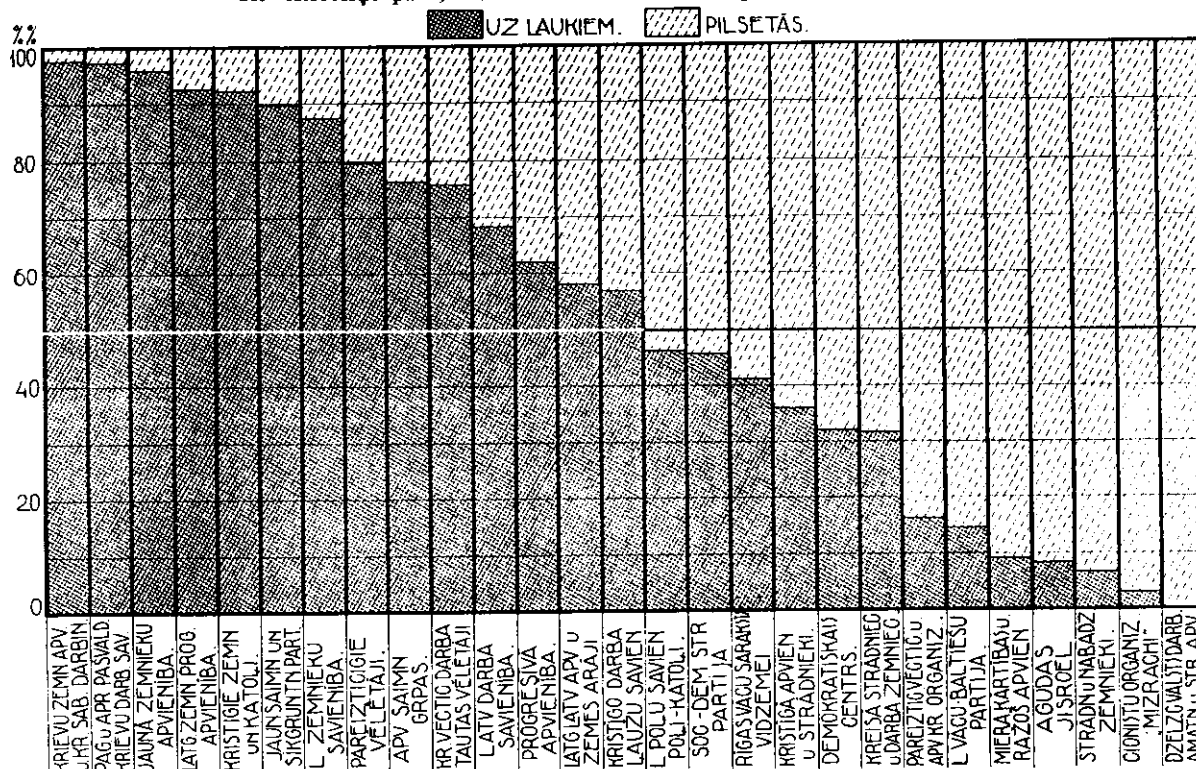
No visām laukos nodotām balsīm relatīvi lielāko daļu ieguvusi zemnieku savienība. Tomēr par šo partiju uz laukiem nodoto balsu procents lēnām samazinās. 1928. gadā šī partija apvienoja 23,0% no visām lauku balsīm, bet 1931. gadā 18,0%. Vēl straujāku laukos iegūto balsu procenta samazināšanos uzrāda sociāldemokrātiskā partija, kas 1925. gadā apvienoja par saviem sarakstiem vairāk nekā ceturto daļu (25,7%) no visām lauku balsīm un pārsniedza zemnieku savienību, bet 1931. gadā ieguva vairs tikai 15,2% no visām pagastos nodotām balsīm. Trešo

Nodoto balsu procents pilsētās un uz laukiem 1931. g. Saeimas vēlēšanās par atsevišķām partijām un grupām, kuŗas ieguvušas mandātus.

Pourcentage des votes obtenus dans les villes et à la campagne par les différents partis et groupes, qui ont obtenus les mandats aux élections de 1931.

Nr.	Partijas un grupas — <i>Partis et groupes</i>	Uz laukiem A la camp.	Pilsētās Dans les villes	Kopā Total
1	Krievu zemn. apvien. u. krievu sabiedr. darb.	97,59	2,41	100,00
2	Latv. pag. un apr. pašv. krievu darb. sav.	97,33	2,67	100,00
3	Jaunā zemnieku apvienība	95,77	4,23	100,00
4	Latgolas zemnieku progres. apvineiba	92,47	7,53	100,00
5	Kristīgie zemnieki un katoļi	92,27	7,73	100,00
6	Latvijas jaunsaimn. un sīkgruntn. partija	89,74	10,26	100,00
7	Latv. zemnieku savienība	87,23	12,77	100,00
8	Pareizticīgie vēlētāji	79,69	20,31	100,00
9	Apvienotās saimnieciskās grupas agr. n. nog.	76,00	24,00	100,00
10	Krievu vectic., darba tautas vēlētāji	75,35	24,65	100,00
11	Latvijas darba savienība	68,00	31,94	100,00
12	Progresīvā apvienība	61,78	38,21	100,00
13	Latgales latviešu apvien. un zemes arāji	57,41	42,59	100,00
14	Kristīgo darba ļaužu savienība	56,61	43,39	100,00
15	Latvijas polu savien., poli-katoļi	45,90	54,10	100,00
16	Latv. soc.-dēm. strādnieku partija	44,93	55,07	100,00
17	Rīgas vācu saraksts Vidzemei	40,53	59,47	100,00
18	Kristīgā apvienība un strādnieki	35,67	64,33	100,00
19	Demokrātiskais centrs	31,98	68,02	100,00
20	Kreisā strādniecība un darba zemniecība	31,36	68,64	100,00
21	Pareiztic., vectic. un apvien. krievu organiz.	16,10	83,90	100,00
22	Latvijas vācu baltiešu partijas	14,59	85,41	100,00
23	Miera, kārtības un ražošanas apvienība	9,13	90,87	100,00
24	„Agudas Jisroel“	8,06	91,94	100,00
25	Strādnieki un nabadzīgie zemnieki	6,19	93,81	100,00
26	Cionistu organizācija „Mizrachi“	2,71	97,29	100,00
27	Dzelzceļn., valsts darbin., amatn. un str. apv.	—	100,00	100,00
Kopā — Total		58,55	41,45	100,00

18. Atsevišķo partiju balsis sadalītas laukos un pilsētās nodotās balsis.

vieta starp partijām, kas uz laukiem ieguvušas lielāku daļu balsu ieņem kristīgie zemnieki un katoļi (13,9%) un tālāk nāk jaunsaimnieku un sīkgruntnieku partija (9,9%), Latgales progresīvie zemnieki (8,2%) u. t. t. Kamēr par zemnieku savienību un sociāldemokrātiem uz laukiem nodoto balsu procents samazinājies, tikmēr pieaugumu var uzrādīt kristīgo zemnieku un katoļu partija, jaunsaimnieku un sīkgruntnieku partija, demokrātiskais centrs, progresīvā apvienība u. c.

No visām uz laukiem nodotām balsīm sekošās partijas ieguva šādu procentu:

De tous les votes obtenus à la campagne les partis ci-nommés ont acquis le pourcentage suivant:

Partiju nosaukums — Dénomination des partis	1925. gadā	1928. gadā	1931. gadā
Latviešu zemnieku savienība	22,89	22,97	18,86
Latv. soc.-dēm. strādnieku partija	25,69	21,95	15,23
Kristīgie zemnieki un katoļi	8,16	9,58	13,23
Latvijas jaunsaimn. un sīkgruntn. partija	2,59	6,42	9,18
Latgolas zemnieku progresīvo apvienība	5,72	9,73	8,24
Demokrātiskais centrs	2,05	1,19	3,52
Kreisā strādniecība un darba zemniecība	—	1,45	3,51
Jaunā zemnieku apvienība	—	—	3,32
Apvienotās saimnieciskā grupas, agr. naudas noguldītāji	—	1,09	2,88
Krievu vectic. darba tautas vēlētaji	3,04	2,50	2,82
Progresīvā apvienība	—	—	2,47
Latgales pag. un apr. pašv. krievu darb. sav. Pareizticīgie vēlētaji	1,88	2,00	1,88
Pareizticīgie vēlētaji	—	—	1,48
Krievu zemn. apv. un krievu sab. darb.	—	—	1,48
Latvijas poļu savienība, poļi-katoļi	1,98	1,52	1,41
Kristīgā apvienība un strādnieki	1,11	1,03	1,38
Latvijas darba savienība	—	—	1,10
Latvijas vācu-baltiešu partijas	—	—	1,03
Mazāk nekā 1% no lauku balsīm 1931. g.	19,34	14,89	6,94

Kopā — Total | 100,00* | 100,00* | 100,00

No visām pilsētās nodotām balsīm sekošās partijas ieguva šādu procentu:

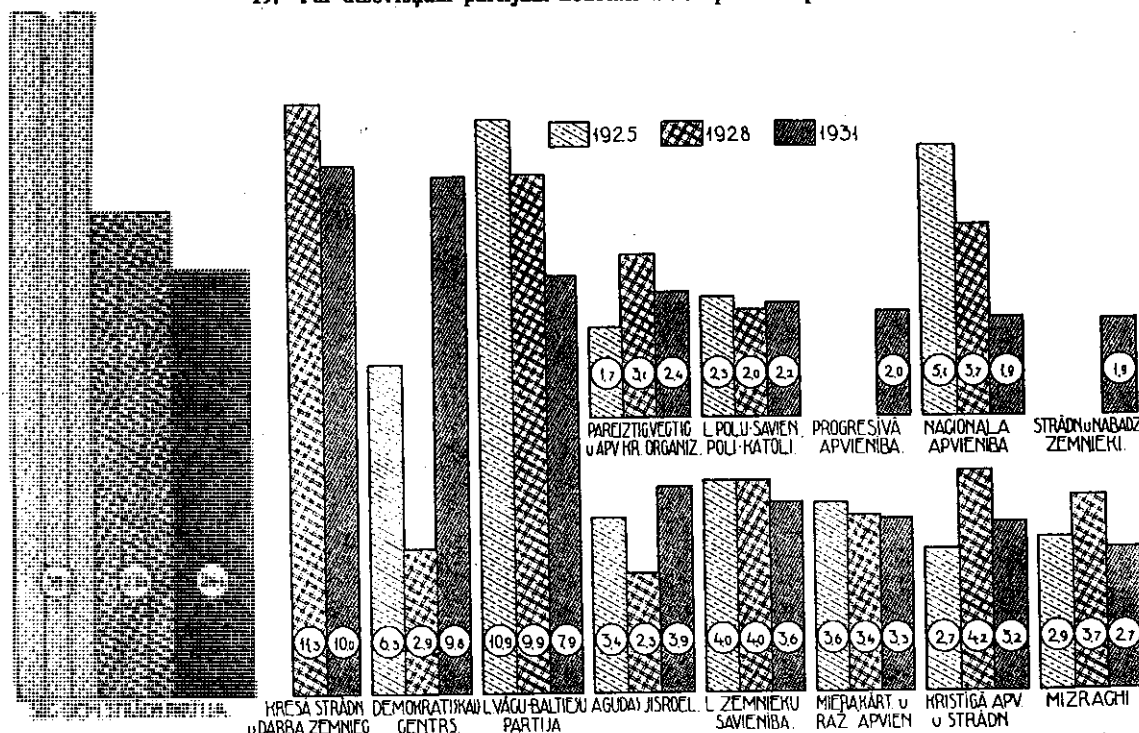
De tous les votes obtenus dans les villes les partis ci-nommés ont acquis le pourcentage suivant:

Partiju nosaukums — Dénomination des partis	1925. gadā	1928. gadā	1931. gadā
Latv. soc.-dēm. strādnieku partija	39,31	27,02	24,43
Kreisā strādniecība un darba zemniecība	—	11,30	10,03
Demokrātiskais centrs	6,27	2,90	9,80
Latvijas vācu-baltiešu partijas	10,95	9,97	7,90
„Agudas Jisroel“	3,36	2,26	3,91
Latviešu zemnieku savienība	4,04	4,01	3,61
Miera, kārtības un ražošanas apvienība	3,57	3,40	3,29
Kristīgā apvienība un strādnieki	2,70	4,21	3,25
Cionistu organizācija „Mizrachi“	2,93	3,73	2,73
Pareiztic. vectic. un apv. krievu organiz.	1,74	3,13	2,42
Latvijas poļu savienība, poļi-katoļi	2,28	2,04	2,19
Progresīvā apvienība	—	—	2,00
Nacionālā apvienība	5,15	3,07	1,90
Strādnieki un nabadzīgie zemnieki	—	—	1,87
Sieviešu organizācijas	—	—	1,72
Kristīgie zemnieki un katoļi	1,34	1,49	1,45
Dzelzceļnieki, valsts darbin., amatn. un strādnieku apvienība	—	—	1,43
Latvijas jaunsaimn. un sīkgruntn. partija	—	—	1,37
Apvien. jaunsaimn., sīkgruntn., saimn. centrs un atvaļinātie karavīri	—	—	1,21
Krievu vectic. darba tautas vēlētaji	1,75	1,11	1,21
Apvienotās saimnieciskās grupas, agr. naudas noguldītāji	—	1,28	1,17
„Bunds“	1,31	1,18	1,07
Latvijas apvien. cionistu-soc. part.	1,57	1,55	1,03
Mazāk nekā 1% no pilsētu balsīm 1931. g.	11,73	15,28	9,02

Kopā — Total | 100,00 | 100,00 | 100,00

Pilsētās, turpretim relatīvi visvairāk balsu ieguvusi sociāldemokrātiskā strādnieku partija (24,4%), kreisā strādniecība un darba zemniecība (10,0%) un demokrātiskais centrs (9,8%). Pēc tam ceturto

19. Par atsevišķām partijām nodotais balsu procents pilsētās.

*) Nav ieskaitītas nodotās balsis par partijām, kas turpmākos gados saplūdušas un uzstājas zem citiem nosaukumiem.

vietu pilsētās ieņēmu vācu saraksti (7,8%), bet no pārējām partijām neviena pilsētās nav ieguvusi vairāk kā 4% no balsīm. Par sociāldemokratiju pilsētās nodoto balsu procents lēnām samazinās. 1925. gadā par šo partiju bija nodotas 39,8% no balsīm, bet 1931. gadā 24,8%. Tāpat samazinājies pilsētās nodoto vācu balsu procents, kas gan galvenā kārtā izskaidrojams ar to, ka daļa Rīgas vācu vēlēšanu balsoja Rīgas apriņķī. Nelielā mērā pilsētās nodoto balsu procents samazinājies arī zemnieku savienībai, kristīgai apvienībai un dažiem sīkākām sarakstiem. Turpretim lielu balsu pieaugumu pilsētās var uzrādīt demokrātiskais centrs, kas 1928. gada vēlēšanās ieguva tikai 2,8% no visām pilsētnieku balsīm, bet 1931. gadā — 9,8%. Bez tam pieaugums pilsētās ir dažām sīkākām grupām.

Saeimas politiskā sastāvā pēdējās vēlēšanas ienesušas diezgan redzamas pārgrozības. Redzamākās ir kreisā sociālistiskā spārna samazināšanās un labā spārna izzušana.

Parlamentu politiskais sastāvs.
Composition politique du Parlement.

Politiskās grupas <i>Groupes politiques</i>	Satversmes sapulcē *) <i>Constituante</i>	Pirmā Saeima <i>I. Saeima</i>	Otrā Saeima <i>II. Saeima</i>	Trešā Saeima <i>III. Saeima</i>	Ceturtnā Saeima <i>IV. Saeima</i>
Labais spārns	2 (3)	8	8	8	1
Minoritātes	11 (17)	15	15	18	17
Zemnieku savienība	18 (26)	17	16	16	14
Kristīgais darba bloks	— (—)	—	—	—	6
Nenoteiktas grupas	4 (6)	—	1	—	2
Latgales kristīgie	4 (6)	7	5	6	8
Pārējie latgaleši	12 (18)	6	7	6	5
Centra grupas	11 (17)	9	11	10	19
Sociāldemokrāti	38 (57)	38	37	30	21
Komūnistu	— (—)	—	—	6	7
Kopā — Total	100 (150)*	100	100	100	100

*) Satv. Sap. bija 150 deputāti.

Pa labi no zemnieku savienības tagad atrodas vienīgi miera, kārtības un ražotāju apvienības deputāts, kamēr grupas, kas trešā Saeimā sastādīja labā spārna lielāko daļu (kristīgā apvienība un strādnieki un Latgales latviešu apvienība) tagad kopā ar dažām citām sīkām grupām sastāda kristīgo darba bloku, kas ieņēmu vietu starp centru un zemnieku savienību. Centra partiju deputātu skaits pieaudzis no 10 līdz 19, bet tanī pašā laikā sociālistisko deputātu skaits samazinājies no 36 uz 28. Zemnieku savienības un nacionālo minoritātu deputātu skaits mazliet samazinājies. Ceturtnā Saeimas vēlēšanas bija pirmās, kas ienesa redzamākas pārgrozības mūsu parlamentā, jo visas agrākās vēlēšanas tikai nejutami pārveidoja Saeimas politisko seju, kamēr tagadējā Saeimā pirmo reizi ir latvisks pilsonisks vairākums ar redzamu centra partiju iespaidu.

Arī Saeimas personālais sastāvs pēdējās vēlēšanās stipri grozījies. Pēdējās vēlēšanās no jauna ievēlēti 26 deputāti, bet 1928. gada vēlēšanās tādu bija 28 un 1925. gada vēlēšanās 30. Rezultāts no tā ir tas, ka deputātu, kas darbojušies sākot no Tautas Padomes laikiem visos Latvijas parlamentos atlicies tikai 19. Tie ir F. Cielens, H. Celmiņš, J. Celms, K. Dēķens, M. Dubins, K. Elias, B. Kalniņš, P. Kal-

niņš, Fr. Menders, K. Pauļuks, E. Radziņš, A. Rudevics, M. Skujenieks, P. Šimans, J. Trasuns, K. Ulmanis, P. Ulpe, A. Veckalns un J. Višņa. No šiem deputātiem 12 ir sociāldemokrāti, 3 zemnieku savienības piederīgie un tikai 4 citu frakciju piederīgie. Tādā kārtā 1/3 no visiem deputātiem tagad ir vairāk jeb mazāk jauni darbinieki parlamentā.

IV. Saeimas deputāti bijuši kā locekļi:
Députés de la IV. Saeima étaient membres:

Visos parlamentos — <i>Dans tous l. parlements</i>	19
Tautas padomē — <i>Conseil du peuple</i>	1
III Saeimā — <i>Dans la III Saeima</i>	19
II un III Saeimā — <i>Dans les II et III Saeima</i>	9
I, II un III Saeimā — <i>Dans les I, II et III Saeima</i>	10
Satv. sap., I, II un III Saeimā — <i>Dans la Const. I, II et III S.</i>	2
Satv. sap., II un III Saeimā — <i>Dans la Const. II et III Saeima</i>	2
I un III Saeimā — <i>Dans les I et III Saeima</i>	1
Taut. Pad., II un III Saeimā — <i>Cons. de peuple, II et III S.</i>	1
Taut. Pad., I, II un III Saeimā — <i>Cons. d. peuple, I, II et III S.</i>	2
Taut. Pad. un III Saeimā — <i>Cons. d. peuple et III Saeima</i>	3
Taut. Pad., Satv. Sap., II un III Saeimā — <i>Cons. d. peuple, Const., II et III Saeima</i>	1
Taut. Pad., Satv. Sap. un I Saeimā — <i>Cons. d. peuple, Const. et I Saeima</i>	1
Satv. Sap. un III Saeimā — <i>Const. et III Saeima</i>	1
I un II Saeimā — <i>Dans les I et II Saeima</i>	1
II Saeimā — <i>Dans la II Saeima</i>	1
No jauna ievēlēti — <i>Nouveaux élus de la IV Saeima</i>	26
Kopā — Total	100

IV. Saeimas deputātu caurmēra vecums.
Age moyen des députés de la IV. Saeima.

Satversmes Sapulcē — <i>Dans la Constituante</i>	37,3 g. (ans)
I Saeimā — " " " <i>I Saeima</i>	42,0 " "
II " " " " <i>II Saeima</i>	43,3 " "
III " " " " <i>III Saeima</i>	44,0 " "
IV " " " " <i>IV Saeima</i>	41,5 " "

Deputāta caurmēra vecums tagad ir 41,5 gadi, kamēr III. Saeimā caurmēra vecums bija 44 gadi. Caurmēra vecums noslidējis uz leju galvenā kārtā tālab, ka komunistu frakcijas lielākā daļa sastādās no jauniem ļaudīm.

IV. Saeimas deputātu tautība un ticība.
Nationalité ethnique et confession des députés de la IV. Saeima.

Tautība <i>Nationalités ethniques</i>	Ticība — <i>Confessions</i>								Kopā <i>Total</i>
	Ev. - luter. <i>Ev. - luthér.</i>	Rom.-kat. <i>Cathol.-rom.</i>	Orīķu-kat. <i>Cathol.-grecs</i>	Vēcticībnieki <i>Vieux-croyants</i>	Baptīsti <i>Baptistes</i>	Mozus tic. <i>Israélites</i>	Bez konf. u. brīvdom. <i>Sans conf. et libres</i>	Nav uzd. konf. <i>Conf. non nommée</i>	
Latvieši	37	14	3	—	2	—	16	11	83
<i>Lettons</i>									
Vācieši	6	—	—	—	—	—	—	—	6
<i>Allemands</i>									
Žīdi	—	—	—	—	—	3	—	—	3
<i>Juifs</i>									
Krievi	—	—	3	2	—	—	1	—	6
<i>Russes</i>									
Polji	—	2	—	—	—	—	—	—	2
<i>Polonais</i>									
Kopā	43	16	6	2	2	3	17	11	100
Total									

No 100 Saeimas deputātiem 83 ir latvieši (III. Saeimā 80 un II. Saeimā 84), 6 vācieši (1928. g. — 6), 3 žīdi (1928. g. — 5), 6 krievi (1928. g. — 7) un 2 poļi (1928. g. — 2). Visātrāk ir pieaudzis krievu deputātu skaits, jo pirmā Saeimā bija tikai 3 krievi. Turpretim žīdu deputātu skaits samazinājies. Pēc

konfesijas pārsvarā atrodas evaņģeliski luteriskās un Romas katoļu baznīcas piederīgie. Par ārpus konfesijām stāvošiem sevi uzdevuši 17 deputāti, bet 11 uz jautājumu par piederību pie kādas ticības nav atbildējuši. Abu pēdējo grupu piederīgie galvenā kārtā ir sociāldēmokrāti un komunisti.

IV. Saeimas deputātu tautība un nodarbošanās.
Nation. et occupation des députés de la IV. Saeima.

Nodarbošanās Occupations	Tautība — Nationalités ethniques											
	Latvieši Lettons		Vācieši Allemands		Žīdi Juifs		Krievi Russes		Poļi Polonais		Kopā Total	
	Visā Saeimā Députés	Jauniešiem Nouv. élus	Visā Saeimā Députés	Jauniešiem Nouv. élus	Visā Saeimā Députés	Jauniešiem Nouv. élus	Visā Saeimā Députés	Jauniešiem Nouv. élus	Visā Saeimā Députés	Jauniešiem Nouv. élus	Visā Saeimā Députés I. Saeima	Jauniešiem Nouv. élus
Parl. un polit. darb. — <i>Parlem. et polit.</i> . . .	12	—	—	—	—	—	3	—	—	—	15	—
Lauksaimniecība — <i>Agriculture</i>	6	2	—	—	—	—	1	1	—	—	7	3
Paidag. darb. — <i>Pédagogie</i>	7	1	—	—	1	1	—	—	1	1	9	3
Kom. un sab. dien. — <i>Serv. com. et publ.</i> . .	14	8	—	—	—	—	1	1	—	—	15	9
Tirdzn. u. bankas — <i>Comm. et banques</i> . .	6	1	3	—	1	—	—	—	—	—	10	1
Rakstn. u. avižn. — <i>Hommes d. lettre et journ.</i>	8	4	1	—	—	—	—	—	—	—	9	4
Valsts dienests — <i>Service d'Etat</i>	9	5	—	—	—	—	—	—	—	—	9	5
Advokatūra — <i>Barreau</i>	5	1	2	—	—	—	—	—	1	—	8	1
Garīdznieki — <i>Clergé</i>	6	1	—	—	1	—	—	—	—	—	7	1
Ārsti — <i>Médecins</i>	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Techniķi — <i>Technique</i>	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1
Amatnieki — <i>Artisans</i>	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	3	—
Tiesneši — <i>Juges</i>	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Virsn. u. kaņāv. — <i>Militaires</i>	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
Gadj. darbin. — <i>Travaux occas.</i>	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Pensionāri — <i>Pensionnaires</i>	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Kopā — Total	83	26	6	—	3	1	6	2	2	1	100	30

Parlamentāro un politisko darbību kā savu galveno nodarbošanos uzdevuši tikai 15 deputāti, bet deputātu milzīgais vairākums uzskata kādu citu nodarbošanās veidu par savu galveno, bet deputāta amatu vai nu kā blakus nodarbošanos vai arī kā pagaidu darbu. Sadalīšanās pēc darba nozarēm redzama no attiecīgās tabulas.

IV. Saeimas deputātu izglītība.
L'instruction des députés de la IV. Saeima.

Izglītība — Instruction		Deput. skaits N. d. députés
Augstskolas — <i>Instr. supérieure</i>	—	43
Vidusskolas — <i>Ecoles moyennes</i>	—	39
Pamatskolas — <i>Ecoles élémentaires</i>	—	12
Pašizglītība — <i>Autodidactes</i>	—	1
Lauksaimniecības skolas — <i>Ecoles d'agriculture</i>	—	1
Militāra izglītība — <i>Instr. militaire</i>	—	3
Arodizglītība — <i>Instr. métiers</i>	—	1
Kopā — Total	—	100

Pēc izglītības deputātu lielais vairākums ir augstskolu un vidusskolu absolventi. Pēdējā Saeimā pamazinājies augstskolu beigušo skaits. Kamēr trešā Saeimā bija 54 deputāti ar augstskolas izglītību, tikmēr ceturta Saeimā tādu ir tikai 43, no tiem 15 ar juridisku izglītību, kas uzskatāms par mazu procentu, jo ir parlamenti, kuros juristi dominē. 1928. gadā ievēlētā Saeimā bija 18 juristi. — Ceturta Saeima ir pirmā, kurā visi deputāti uzdevuši, ka viņi prot latviešu valodu. Tāpat visi deputāti prot bez latviešu valodas vēl vienu vai vairākas citas valodas. 20 deputāti bez latviešu valodas prot vēl krievu valodu. Tie ir galvenā kārtā kreisā spārma un Latgales deputāti. Latviešu, vācu un krievu valodu prot 45 deputāti. 26 deputāti prot vairāk nekā 3 valodas un 15 deputāti prot 5 un vairāk valodas. Bez augstāk minētām 3 valodām prot vēl franču valodu 24 deputāti, angļu valodu — 6, poļu valodu — 11 un bez tam vēl ir deputāti, kas runā igauņu, leisu, zviedru, spāņu, portugāļu, ebrēju un itaļu valodu un prot klasiskās valodas.

Pēc ģimenes stāvokļa Saeimas deputātu lielais vairākums (69) ir precējušies, 23 ir neprecējušies, 5 atraitņi un 3 šķirti.

IV. Saeimas deputāti pēc dzimšanas vietām.

Lieux de naissance des députés de la IV. Saeima.

Dzimšanas vieta — <i>Lieux de naissance</i>	Deputātu skaits <i>Nombre d. députés</i>
Rīga (<i>ville</i>)	9
Rīgas apr. (<i>distr.</i>)	7
Cēsu " "	7
Valmieras " "	6
Valkas " "	4
Madonas " "	5
Vidzeme	29
Liepājas apr. (<i>distr.</i>)	6
Aizputes " "	4
Kuldīgas " "	1
Ventspils " "	1
Talsu " "	1
Kurzeme	13
Tukuma apr. (<i>distr.</i>)	4
Jelgavas " "	9
Bauskas " "	3
Jēkabpils " "	1
Ilūkstes " "	1
Zemgale	18

Dzimšanas vieta — <i>Lieux de naissance</i>	Deputātu skaits <i>Nombre d. députés</i>
Daugavpils apr. (<i>distr.</i>)	11
Rēzeknes " "	4
Ludzas " "	5
Jaunlatgales " "	2
Latgale	22
Latvija — <i>Lettonie</i>	91
Ārzemēs dzimuši — <i>Nés en étranger</i>	8
to starpā (<i>dont</i>): Polijā — <i>Pologne</i>	2
Anglijā — <i>Anglett.</i>	1
Igaunijā — <i>Estonie</i>	2
Krievijā — <i>Russie</i>	3
Dzimš. vieta neuzrādīta — <i>Lieux d. naiss. inconnu</i>	1
Kopā — <i>Total</i> 	100

No deputātiem 91 dzimuši Latvijā, bet 9 dzimuši ārzemēs. No Latvijā dzimušiem pārsvarā atrodas vidzemnieki (29), tālāk nāk latgaļi (22), zemgaļi (18), kurzemnieki (13) un rīdzenieki (9). No atsevišķiem apriņķiem Saeimā visvairāk reprezentēti Daugavpils (11), Jelgavas (9), Rīgas (7) un Cēsu (7) apriņķi. Latvijā tagad nav neviena apriņķa, kurū viens vai vairāki deputāti neuzskatītu par savu dzimteni.